

Interkulturni grad korak po korak

Praktični vodič za primenu urbanog
modela interkulturene inkluzije

Revidirano
izdanje

Interkulturni grad korak po korak

Praktični vodič za
primenu urbanog modela
interkulturene inkluzije

Revidirano izdanje

Ažurirala
Anne Bathily

Uređuje i koordinira
Ivana D'Alessandro

*Mišljenja iznesena u ovom radu
odgovornost su autora i ne odražavaju
nužno zvaničnu politiku Saveta Evrope.*

Svi zahtevi koji se odnose na reprodukciju
ili prevod celog ili dela dokumenta
treba da budu upućeni Direkciji za
komunikacije (F-67075 Strasbourg Cedex ili
publishing@coe.int). Sva ostala prepiska u
vezi sa ovom publikacijom treba da se uputi
Odeljenju za borbu protiv diskriminacije.

Naslovna fotografija: Cabildo de Tenerife
– Projekat „Juntos en la misma dirección“

Fotografije u kolažu:

Binam Montréal (str. 25)

Ivana D'Alessandro (strane: 7, 9, 10, 15,
17, 19, 21, 39, 49, 58, 68, 71, 75, 82, 86)

Getxo (str. 55)

Francesca Lionetti (pages 40, 53, 61, 88)

Montréal (str. 90)

Angelo Palmieri (str. 13)

Patras (str. 44)

Nika Pektovic (str. 64)

Ravenna (str. 23)

Sandro Weltin (strane 78, 93)

Dizajn naslovne strane i kolaža:

Odeljenje za izradu dokumenata i
publikacija (SPDP), Savet Evrope

© Savet Evrope, april 2025

Štampano u Savetu Evrope

Sadržaj

PREDGOVOR	5
UVOD	6
Ključne definicije	7
RAZUMEVANJE INTERKULTURNE INTEGRACIJE	9
1. Nova era raznolikosti	9
2. Zašto interkulturalizam?	10
3. Prednost raznolikosti	11
4. Vodeći principi za interkulturnu integraciju	12
5. Preduslovi za ispunjavanje potencijalnih koristi raznolikosti	13
6. Kako izgleda interkulturni grad?	14
IZGRADNJA INTERKULTURNOG GRADA	16
1. Razvoj interkulture vizije grada	16
2. Priprema interkulture strategije	19
3. Izgradnja interkulture strategije grada	21
ELEMENTI INTERKULTURNE STRATEGIJE	25
1. Interakcija	26
2. Učešće	28
3. Borba protiv diskriminacije	31
4. Prijateljski stav prema novopridošlim osobama	33
5. Obrazovanje	34
6. Susedstvo	35
7. Javne službe	37
8. Posao i radna snaga	39
9. Kulturni i društveni život	41
10. Javni prostor	42
11. Medijacija i rešavanje konflikata	44
12. Jezik	46
13. Mediji i komunikacija	48
14. Međunarodna perspektiva	50
15. Interkultura inteligencija i kompetencije	51
16. Liderstvo i državljanstvo	52
PRAĆENJE IMPLEMENTACIJE I MERENJE NAPRETKA	54
1. Prikupljanje podataka	54
2. Identifikacija indikatora	55
3. Praćenje napretka	56
ANNEKSI	58
1. Normativni tekstovi Saveta Evrope	58
2. Dodatni materijal za čitanje	59

Predgovor

Sve veća raznolikost postala je ključna karakteristika gradova danas. Promene obrazaca globalnih migracionih tokova u decenijama posle Drugog svetskog rata izazvale su kretanje ljudi iz različitih nacionalnih, etničkih, jezičkih i verskih sredina. Istovremeno, nejednakost između pojedinaca grupa i teritorija se povećala, pogoršana smanjenjem socijalne države na mnogim mestima. Pitanje kako osigurati koheziju u kulturno raznolikim društvima postalo je rasprostranjenije u nekim delovima sveta, a gradovi su jedinstveno pozicionirani da pružaju i testiraju rešenja.

Savet Evrope i partnerski gradovi razvili su i potvrdili interkulturni pristup integraciji i inkluziji koji omogućava gradovima da iskoriste prednosti i svedu na minimum rizike vezane za ljudsku migraciju i kulturnu raznolikost. Nakon više od jedne decenije, sve je više dokaza koji pokazuju da raznolikost, kada se smatra resursom, proizvodi pozitivne ishode u smislu kreativnosti, blagostanja i ekonomskog razvoja.

Program Interkulturni gradovi (ICC) poziva gradove u Evropi i šire da istraže i primene pristupe koji koriste različitosti za ljudski i društveni razvoj i kao pozitivnu osnovu za javnu politiku. To je jedina inicijativa za koju važi sledeće:

- ▶ Zasniva se na ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava.
- ▶ Ima snažnu dimenziju istraživanja i procene uticaja.

- ▶ Dugoročna je (nije zasnovana na projektima) i na taj način omogućava održive promene politike u gradovima učesnicima.
- ▶ Ima multidisciplinarni pristup i pristup koji se Zasniva na više zainteresovanih strana, angažujući širok spektar aktera u gradovima, čime se obezbeđuje efikasnost i održivost promene politike u gradovima.
- ▶ Podržana je od strane međunarodne organizacije, Saveta Evrope, čime se povećava domet i politička posvećenost.

Rezultati i uticaj programa interkulturnih gradova mereni su nekoliko puta od njegovog pokretanja 2008. godine.¹ Istraživanje potvrđuje efikasnost programa za izgradnju kohezivnih lokalnih zajednica, sa većim nivoom bezbednosti i manje konflikata. Nakon više od decenije iskustva, preko 145 gradova širom Evrope i šire (Australija, Kanada, Izrael, Japan, Meksiko, Maroko, Južna Koreja i Sjedinjene Američke Države) pridružilo se programu Interkulturnih gradova, koristeći njegove alate i obogaćujući njegovu metodologiju. Ovaj ažurirani postupni vodič nadovezuje se na iskustvo gradova koji su razvili i testirali model interkulturne integracije.

Ono što je počelo pre deset godina kao pilot projekat sada je postalo dinamična zajednica za učenje.

1. [Rezultati i uticaj programa Interkulturni gradovi](#)

Uvod

Kroz Program za interkulturalne gradove (ICC), gradovi su dokazali da se raznolikošću može upravljati kao resursom, pojačavajući društvene i ekonomske koristi heterogenih zajednica i minimizirajući potencijalne negativne uticaje. Uprkos ogromnoj složenosti različitih zajednica i potencijalnih sukoba, gradovi mogu da upravljaju raznolikošću i imaju ogromne koristi od onoga što migranti i manjine mogu da ponude zajednici. Da bi to uradili, potrebno je da preispitaju niz institucija, usluga i politika i stvore odgovarajuće strukture upravljanja i mehanizme za uklanjanje prepreka, kao i da poboljšaju integraciju migranata i manjina i njihov doprinos razvoju grada.

Postupni vodič je alat za gradove da primene urbani model interkulturalne integracije i inkluzije. On odražava naučene lekcije i pokazuje kako su se prakse i standardi u upravljanju kulturnom raznolikošću razvijali tokom vremena. Namenjen je prvenstveno (ali ne isključivo) gradovima sa najmanje 30.000 stanovnika sa značajnim nivoom raznolikosti, čije je rukovodstvo snažno posvećeno tome da raznolikost postane prednost u stvaranju gradova i koji su spremni da ulažu politički kapital, vreme i resurse u razvoj ovog pristupa. Ipak, model se polako, ali sigurno širi i na regionalni i na nacionalni nivo. Principi, alati i primeri koji su predstavljeni takođe će, nadamo se, inspirisati sve donosiocce odluka, profesionalce u javnim službama i druge službenike koji traže rešenja i ideje kako da obezbede jednakost, inkluziju i

društvenu koheziju u kulturno različitim sredinama. U tom smislu, model interkulturalne integracije primenljiv je na dimenzije različitosti koje nisu kulturne (pol, seksualni identitet, starost, društveno-ekonomski status itd.).

Model Interkulturalnih gradova nije „standardna veličina“ sa rigidno unapred određenim redosledom događaja i procedura. Kao takav, ovaj vodič sadrži preporučene radnje i predloge o tome kako, kada i kojim redosledom se one mogu najbolje postići. Međutim, ono što očekujemo od svakog grada koji se upusti u agendu Interkulturalnih gradova jeste da je već siguran, kompetentan i nezavisan entitet koji je u stanju da kreativno prilagodi opšte koncepte i radnje sadržane u ovom vodiču kako bi odgovarale lokalnim okolnostima. Takođe cenimo da nijedan grad koji se upušta u proces nije na početku svog postojanja i da svaki polazi sa različitog mesta i da je na svojoj jedinstvenoj putanji razvoja. Stoga ovaj dokument nije uputstvo za upotrebu, već meni i skup alata.

Važna razlika između Interkulturalnih gradova i klasičnih međunarodnih inicijativa za učenje je u tome što nije ograničena na jednu određenu vršnjačku grupu, gradsko odeljenje ili specijalističku oblast. Veća je verovatnoća da će doći do smislene i trajne promene kada se organizacije i ljudi mobilizuju u svim oblastima ka postizanju vizije, a ne samo tehničkih promena. Vrlo često aktivno odeljenje saznaje za uspešan projekat

u drugom gradu na temu, recimo, bezbednosti ili biblioteka, i uspešno ga usvaja, ali je ukupan uticaj ograničen jer se u suprotnom poslovanje nastavlja kao i obično. Etos Interkulturnih gradova ima za cilj da mobiliše političare, državne službenike, poslovne ljude i stručnjake, grupe građana, pa čak i medije ka zajedničkom cilju – stvaranju inkluzivnog grada koji je ponosan i ojačan svojom raznolikošću.

Ovaj vodič je zamišljen kao dodatak nizu **dokumenata i alata** razvijenih u okviru Programa za interkulturne gradove. Pruža kratak pregled koncepta interkulturne integracije, savete o koracima i merama koje bi mogle da pomognu gradovima da razviju interkulturnu strategiju i ilustruje elemente takve strategije analitičkim pitanjima, predlozima i primerima prakse u različitim gradovima iz Evrope i šire. Kad god je to moguće, vodič se poziva na dokumente i druge resurse koji bi mogli pomoći čitaocu da se detaljnije pozabavi određenim pitanjima i aspektima.

Ključne definicije

Migrant/migranti: Agencija Ujedinjenih nacija za migracije (IOM) definiše „migranta“ kao pojedinca koji je boravio u stranoj zemlji duže od godinu dana bez obzira na uzroke, dobrovoljne ili nedobrovoljne, i sredstva, regularna ili neregularna, koja se koriste za migraciju. Prema takvoj definiciji, oni koji putuju na kraće periode kao turisti i poslovni ljudi ne bi se smatrali migrantima. Međutim, uobičajena upotreba uključuje određene vrste kratkoročnih migranata, kao što su sezonski radnici na farmi koji putuju na kraće periode da rade na sadnji ili žetvi

poljoprivrednih proizvoda². Potomci migranata se ponekad pogrešno nazivaju migrantima ili osobama sa migrantskim poreklom kako bi se ukazalo na njihovu višestruku pripadnost. U ovom vodiču, iako se principi interkulturalizma primenjuju na sve, termin „migrant“ ne uključuje potomke migranata.

Migrant bez dokumenata: Nedržavljanin koji ulazi ili boravi u zemlji bez odgovarajuće dokumentacije. To, između ostalog, uključuje: lice (a) koje nema pravnu dokumentaciju za ulazak u zemlju, ali uspeva da uđe *tajno*, (b) koje ulazi ili ostaje koristeći lažnu dokumentaciju, (c) koje je, nakon ulaska uz pravnu dokumentaciju, ostalo duže od odobrenog vremena ili na drugi način prekršilo uslove ulaska i ostalo bez odobrenja³.

Manjina: U širem smislu, tj. ne odnosi se isključivo na nacionalne manjine zaštićene prema Okvirnoj konvenciji Saveta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina, termin „manjina“ u ovom vodiču odnosi se na grupu koja je brojčano inferiorna u odnosu na ostatak stanovništva države i u nedominantnom položaju.

Izbeglica: Izbeglica je neko ko je bio primoran da napusti svoju zemlju zbog progona, rata ili nasilja. Izbeglica ima osnovan strah od proganjanja na osnovu rase, vere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj grupi. Najverovatnije ne mogu da se vrate kući ili se plaše da to učine. Definicija izbeglice može se naći u Konvenciji iz 1951. i regionalnim instrumentima za izbeglice (uključujući Organizaciju afričkog jedinstva ili Kartaginsku deklaraciju iz 1984), kao i u Statutu UNHCR-a⁴.

Interno raseljena lica (IRL) su lica „koja su bila primorana ili naterana da napuste svoje domove ili mesta uobičajenog boravka, posebno kao rezultat uticaja oružanog sukoba ili radi njegovog izbegavanja, situacija opšteg nasilja, kršenja ljudskih prava ili prirodnih ili ljudskih katastrofa, a koja nisu prešla međunarodno priznatu državnu granicu“⁵.

Tražilac azila: Lice koje traži zaštitu od proganjanja ili ozbiljne nepravde u zemlji koja nije njegova i čeka odluku o zahtevu za status izbeglice u skladu sa relevantnim međunarodnim, regionalnim i nacionalnim instrumentima.⁶

Asimilacija: Iako ne postoji stroga definicija ovog termina, asimilacija se obično odnosi na teorijski i politički model koji integraciju smatra procesom u

2. Međunarodno migraciono pravo IOM-a, *Rečnik o migracijama*,² izdanje, 2011.

3. Međunarodno migraciono pravo IOM-a, *Rečnik o migracijama*,² izdanje, 2011.

4. *Konvencija i Protokol koji se odnosi na status izbeglica*.

5. *Vodeći principi internog raseljavanja*, Agencija UN za izbeglice (u daljem tekstu: UNHCR).

6. Pogledajte UNHCR: <https://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>

kojem kulturne razlike treba apsorbovati u kulturu društva domaćina i da one treba da nestanu kako bi se stvorila homogena društva. U društvima koja bi trebalo da primenjuju ovaj model, od pridošlica se očekuje da se odreknu svog nasleđa kada stignu kako bi postali deo dominantne kulture. Razlike i kulturne specifičnosti neće se podsticati i čak je moguće odvratanje od njih ili njihovo potiskivanje ako se smatraju pretnjom integritetu većinske grupe⁷.

Multikulturalizam: Multikulturalizam je još jedan teorijski i politički model koji prepoznaje da kulture, rase i etničke grupe, posebno one manjinskih grupa, zaslužuju posebno prepoznavanje njihovih razlika unutar dominantne političke kulture. Radi na uklanjanju stigmatizacije, isključivanja i dominacije u odnosu na takve grupe. Na taj način multikulturalisti kategorizuju grupe prema etničkoj pripadnosti, rasi ili religiji. U praksi to može preterano naglasiti razlike između grupa i, kao rezultat toga, ponekad stvoriti okolnosti koje dovode do razdvajanja, marginalizacije ili segregacije različitih kulturnih grupa⁸.

Interkulturalizam: Interkulturalizam je model politike za obezbeđivanje jednakosti i kohezije u kulturno raznolikim društvima. Podstiče mešanje i interakciju među ljudima različitih korena, kultura i porekla kako bi se izgradio kolektivni identitet koji obuhvata kulturni pluralizam, ljudska prava, demokratiju, rodnu ravnopravnost i nediskriminaciju⁹. Zasniva se na istovremenoj primeni principa jednakosti prava i mogućnosti, različitosti kao prednosti i pozitivnoj interakciji kao načinu mobilizacije doprinosa svih stanovnika za razvoj njihovog društva.

Prednost raznolikosti: Prednost raznolikosti je i koncept i pristup. Pretpostavlja se da raznolikost može biti izvor inovacija koje donose dragocene koristi organizacijama, zajednicama i preduzećima, kada se njima upravlja kompetentno i u duhu inkluzije. Prednost raznolikosti je takođe rezultat politika koje oslobađaju potencijal raznolikosti uz svođenje na minimum rizika vezanih za ljudsku mobilnost i kulturnu raznolikost.

Interkulturalna integracija: Rezultat dvosmernog procesa zasnovanog na [Preporuci CM/Rec\(2015\)1 o interkulturalnoj integraciji](#) i modelu politike Interkulturalnih gradova, koji se sastoji od efikasnog, pozitivnog i održivog upravljanja raznolikošću, na osnovu recipročnog i simetričnog priznavanja, unutar sveobuhvatnog okvira ljudskih prava.

Urbano državljanstvo: Savremena lokalna alternativa pravnom pojmu državljanstva, koja proizilazi direktno iz prebivališta kao činjenice i zasnovana je na procesima izgradnje odnosa, koja razvija i priznaje

jake veze i osećaj pripadnosti datoj urbanoj teritoriji. Urbano državljanstvo omogućava efikasno učešće i zastupljenost svih grupa u životu grada, kao i izgradnju poverenja između zajednica i u javne organe.

Rodni identitet: Rodni identitet se odnosi na duboko individualno iskustvo roda osobe, koje može ili ne mora odgovarati polu dodeljenom pri rođenju i uključuje lični osećaj tela i druge izraze roda (tj. „rodni izraz“) kao što su odevanje, govor i osobenost. Pol osobe se obično dodeljuje po rođenju i od tog trenutka postaje društvena i pravna činjenica. Rodni identitet treba razlikovati od seksualne orijentacije¹⁰.

Seksualna orijentacija: Seksualna orijentacija odnosi se na sposobnost svake osobe za duboku emocionalnu, ljubavnu i seksualnu privlačnost i intimne i seksualne odnose sa pojedincima različitog pola (heteroseksualnim) ili istog pola (homoseksualnim, lezbejskim, gej) ili više od jednog pola (biseksualnim)¹¹.

Mogućnost preklapanja: Skovan 1989. godine od strane Kimberlé Crenshaw, crne feministkinje, aktivistkinje za građanska prava i pravnice, kako bi se pokrenulo pitanje crnih žena koje se suočavaju sa rasizmom i višestrukom diskriminacijom, termin „intersekcionalnost“ uključen je u Oksfordski rečnik engleskog jezika 2015. godine na sledeći način: „Međusobno povezana priroda društvenih kategorizacija kao što su rasa, klasa i pol, za koje se smatra da stvaraju preklapajuće i međuzavisne sisteme diskriminacije ili nepovoljnog položaja; teorijski pristup zasnovan na takvoj premisi¹².“ U definiciji rečnika Merriam-Webster, intersekcionalnost je „složen, kumulativan način na koji se uticaj višestrukih oblika diskriminacije (kao što su rasizam, seksizam i klasizam) kombinuju, preklapaju ili ukrštaju, posebno u iskustvima marginalizovanih pojedinaca ili grupa¹³.“

7. ICC, didaktički video o interkulturalizmu.

8. ICC, didaktički video o interkulturalizmu.

9. Ažurirana paradigma ICC: Spajanje agendi jednakosti, raznolikosti i inkluzije: potporni rad – novembar 2017.

10. Savet Evrope, [Jedinica za seksualnu orijentaciju i rodni identitet, Pitanja i odgovori](#). Takođe treba napomenuti da Konvencija o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici pruža pravnu definiciju termina „rod“ kao „društveno konstruisane uloge, ponašanja, aktivnosti i atributa koje određeno društvo smatra prikladnim za žene i muškarce“.

11. Savet Evrope, [Jedinica za seksualnu orijentaciju i rodni identitet, Pitanja i odgovori](#).

12. Pogledajte <https://www.lexico.com/en/definition/intersectionality>

13. Pogledajte <https://www.merriam-webster.com/dictionary/intersectionality>

Razumevanje interkulturene integracije

1. Nova era raznolikosti

Termin „raznolikost“ se često koristi kao krovni koncept koji se odnosi na niz ljudskih razlika, uključujući, ali ne ograničavajući se na rasu, etničku pripadnost, pol, rodni identitet, seksualnu orijentaciju, uzrast, društvenu klasu, fizičke sposobnosti ili atribute, verske ili etičke sisteme vrednosti, nacionalno poreklo i politička uverenja. Povećana urbanizacija, u kombinaciji sa globalizacijom, tehnologijom i veštačkom inteligencijom, i transnacionalizam su neki od faktora koji oblikuju današnju raznolikost. Ove promene su rezultirale novim različitostima, novim iskustvima prostora i kreolizacije, ali i novim obrascima nejednakosti i segregacije. Novi koncepti „super-raznolikosti“¹⁴ ili „hiper-raznolikosti“ predstavljaju nove načine da se obuhvate ove kvantitativne i kvalitativne složenosti urbane raznolikosti. Oni takođe osporavaju tradicionalne načine sagledavanja odnosa moći između „nacionalne većine“ i „raznolike manjine“, upravljanje identitetom i raznolikošću. Oni naglašavaju višestruke aspekte identiteta, višestruke korene isključivanja i segregacije i potrebu da se osmisle nove politike i upravljanje za rešavanje ovih izazova.

„Ne možeš me smestiti u kalup“

U doba super-raznolikosti u kojem se ljudi ne identifikuju po pojedinačnim identitetima i ne osećaju pripadnost (ako uopšte postoji) unapred definisanim grupama, aktivizam oko određene

14. Fran Meissner & Steven Vertovec, Comparing super-diversity, *Ethnic and Racial Studies*, 38:4, 541-555, 2015.

„niti“ izgleda irelevantno za mnoge ljude i možda čak i neće biti tako efikasan u rešavanju pravih uzroka nejednakosti.

Čak i same kategorizacije na koje se oslanjamo (na primer, „crnac“, „gej“, „osoba azijskog porekla“ ili „invalid“) više ne mogu da nam kažu mnogo o tome ko su ti ljudi, kakve živote vode, sa kim se identifikuju ili koje usluge im trebaju od vlade i društva. A čini se da pristup sa „poljima za štikliranje“ propušta sve veći broj ljudi koji ne spadaju u standardne klasifikacije. Ipak, čini se da društvo tretira etničke identitete kao da su jasno ograničeni, statični i smisleni, a javna tela insistiraju na klasifikaciji pomoću „polja za štikliranje“.

Fanshawe, S. and Sriskandarajah, D. (2010) You Can't Put Me in a Box: Super Diversity and the End of Identity Politics. London: Institute for Public Policy Research, p. 11.

ICC, iako povezuje teoriju sa praksom, proizilazi iz istog zapažanja: opšteprihvaćeni pristupi upravljanju raznolikošću više nisu dovoljni za rešavanje novih realnosti gradova. Uz priznavanje višestrukih aspekata raznolikosti i njihove međusobne povezanosti, program se fokusira na upravljanje raznolikošću zasnovanom na kulturnim (etničkim, verskim i jezičkim) razlikama. Međutim, njegovi principi i metode mogu se podjednako primeniti na pol, starost, profesiju, sposobnost i druge vrste različitosti. Da bi se efikasno primenio pristup Interkulturnih gradova, neophodno je iskoristiti sve vrste različitosti i podstaći mešanje ljudi svakog porekla, zanimanja, prošlosti, položaja i svih polova i starosti.

2. Zašto interkulturalizam?

Program Interkulturni gradovi je program za izgradnju kapaciteta i razvoj politika koji podržava gradove širom Evrope i šire u prevođenju pristupa interkulturalne integracije u praksu. Ovaj model je ugrađen u koncept interkulturalizma¹⁵, koji se razlikuje od drugih tradicionalnih pristupa (asimilacionizam i multikulturalizam) po tome što raznolikost smatra polaznom tačkom i horizontom modernih gradova. Dok se model asimilacionizma prvenstveno fokusira na princip jednakosti koji ignoriše različitost, a multikulturalizam naglašava kulturnu razliku, cilj interkulturalizma je ostvarivanje jednakosti i društvene kohezije u raznolikim društvima.

Interkulturalizam naspram multikulturalizma

Multikulturalizam nema formalnu ili prihvaćenu definiciju, ali se generalno smatra skupom politika koje omogućavaju različitim kulturama da žive zajedno, od kojih nijedna nema prednost ili ima veću vrednost. To je omogućilo da se manjinske kulture održe, a ne budu progutane od strane većinske kulture ili da se u nju asimiluju, ali je takođe težilo stvaranju fiksnog i pripisanog skupa identiteta, koji dovode do podela i tenzija i sprečavaju razmenu.

Interkulturalizam takođe pokušava da izbegne naboj asimilacije, ali prepoznaje da su nasleđe i identitet dinamični i mogu se ukrštati i preklapati, te da je međukulturalna interakcija u sve globalizovanijim i raznovrsnijim društvima neizbežna i poželjna. Interkulturalizam sugerise da se takva promena mora olakšati i podržati, kao i da se identitet mora posmatrati kao izabrani i razvojni.

Cantle T., (2012) Interculturalism – a rejoinder to Modood and Meer Political Insight Dec 2012

Iako interkulturalizam deli neke principe sa multikulturalizmom (uključujući poštovanje, nediskriminaciju, jednakost), ova dva pristupa se značajno razlikuju u razumevanju kulturnog identiteta i društvene strukture. Dok interkulturalizam smatra da naglašavanje zajedničkih osobina između pojedinaca i grupa iz različitih sredina i promovisanje kontakta

i pozitivne interakcije između grupa promovišu koheziju i prevazilaze neke od barijera koje dovode do isključivanja, multikulturalizam se fokusira na odnose moći između većine i manjine, istovremeno naglašavajući barijere između kulturno različitih grupa. Multikulturalizam ne samo da ne prepoznaje kako se identiteti i afiniteti razvijaju i preklapaju, već njegovo esencijalističko razumevanje grupa produžava paradigmu „mi/oni“. Multikulturalizam pojačava upravo ono što namerava da prevaziđe.

Takvi nedostaci su posledica pogrešnog shvatanja kulturne dimenzije integracije – pojednostavljenog ili pristrasnog razumevanja kulture i različitosti, prekomernog naglašavanja razlika koje dovode do marginalizacije migrantskih kultura i produžavanja siromaštva i isključenosti kroz etnička geta.

Interkulturalizam, s druge strane, prepoznaje značaj kulture u izgradnji kohezivnih zajednica, pristupu pravima i ostvarivanju mogućnosti. Ističe potrebu da se svakom identitetu omogući opstanak i procvat, ali i naglašava pravo svih kultura da doprinesu kulturnom pejzažu društva u kojem su prisutne. Interkulturalizam proizilazi iz shvatanja da zajednice napreduju samo u kontaktu sa drugima, a ne u izolaciji. Ona nastoji da ojača međukulturalnu interakciju kao sredstvo za izgradnju poverenja i jačanje strukture zajednice.

15. ICC: Šta je interkulturalizam?

3. Prednost raznolikosti

Koncept interkulturene integracije ukorenjen¹⁶ je u pojmu prednosti različitosti¹⁷, koji uzima u obzir korisne uticaje različitosti na pojedince, zajednice i organizacije. Pozitivne kognitivne koristi raznolikosti bile su poseban fokus istraživanja, pokazujući da izloženost raznolikosti čini pojedince analitičnijim i kritičnijim jer raznolikost donosi veću raznolikost ideja i perspektiva o problemu¹⁸. Kao rezultat toga, sve veći broj istraživanja pokazuje potrebu i uticaj veće raznolikosti u preduzećima i organizacijama. Raznolikost deluje kao lokalno javno dobro koje čini radnike produktivnijim proširenjem baze znanja koja im je dostupna, kao i podsticanjem mogućnosti da kombinuju ideje kako bi plasirali novine. Druge studije razmatraju pozitivnu korelaciju između imigracije i ekonomskog rasta, naglašavajući ekonomske doprinose imigranata (uključujući uvođenjem novih veština i kompetencija i direktnim stvaranjem novih preduzeća u širokom spektru sektora i zanimanja, uključujući inovativne oblasti)¹⁹. Postoji sve veće prepoznavanje da imigracija proizvodi širok spektar ekonomskih uticaja u zemljama domaćinima, pozitivnih i negativnih.

Prednost raznolikosti prevazilazi oblast poboljšanih kognitivnih performansi. Ubedljivi dokazi iz

istraživanja²⁰ pokazuju vrednost inkluzivnog pristupa raznolikosti za grupe i zajednice. Empirijski rezultati imaju tendenciju da pokažu da demografska raznolikost može smanjiti socijalnu koheziju i povećati verovatnoću socijalno-emocionalnog sukoba. Međutim, kada je demografska raznolikost u pozitivnoj korelaciji sa kognitivnom raznolikošću (raznolikost veština, preferencija i znanja), koristi više nego nadmašuju bilo kakve troškove. Nedavna studija²¹ pretpostavlja da su ljudi koji žive u raznolikijim naseljima „prosocijalniji“. Oni percipiraju više sličnosti između pripadnika različitih grupa, verovatnije je da će se identifikovati sa drugima iz celog čovečanstva i, shodno tome, ponašati se prosocijalnije prema drugima i više voditi računa o globalnim ljudskim pravima.

Na kraju, iako studije pokazuju da zajednice sa višim stepenom etničke raznolikosti mogu biti manje spremne da udruže svoje resurse za pružanje javnih dobara, u slučaju dobro definisanih tržišta, gde ljudi razumeju vrednost doprinosa troškovima usluga koje koriste, ne postoji gubitak efikasnosti kao rezultat heterogenosti. Nekoliko autora povezalo je raznolikost sa urbanom aglomeracijom i istaklo činjenicu da funkcionisanje i napredak urbanih klastera zavise od raznolikosti ljudi, faktora, dobara i usluga koji se tamo nalaze. Multikulturalnije gradsko okruženje čini domaće stanovništvo produktivnijim i može povećati kreativnost. Postoje istraživanja koja pokazuju da su pozitivni efekti ponekad jači samo kada se u obzir uzmu imigranti druge i treće generacije, što sugerise da se najpozitivniji uticaji postižu kada se dogodi određeni stepen integracije između zajednica.

16. Model je predstavljen u [Preporuci CM/Rec\(2015\)1 Komiteta ministara državama članicama o interkulturalnoj integraciji](#)

17. *The Intercultural City: Planning for Diversity Advantage*, Phil Wood and Charles Landry, 2007.

18. Videti na primer, Galinsky, A. D., Todd, A. R., Homan, A. C., Phillips, K. W., Apfelbaum, E. P., Sasaki, S. J., Maddux, W. W. Maximizing the gains and minimizing the pains of diversity: A policy perspective. *Perspectives on Psychological Science*, 10, 742–748, 2015.

19. Abigail Cooke & Thomas Kemeny. [Spillovers from Immigrant Diversity in Cities](#), SERC Discussion Papers, Spatial Economics Research Centre, LSE., 2015.

20. [Evidence of the Economic and Social Advantages of Intercultural Cities Approach Meta-analytic assessment](#), K. Khovanova-Rubicondo i D. Pineli, 2012.

[How the Intercultural integration approach leads to a better quality of life in diverse cities](#), A-L. Joki and A. Wolffhardt, the Migration Policy Group, 2017.

21. [People in More Racially Diverse Neighborhoods Are More Prosocial](#), J. Nai, J. Narayanan, I. Hernandez, K Savani, 2018.

4. Vodeći principi za interkulturalnu integraciju

Koncept Interkulturalnih gradova predstavljen u ovom vodiču ima nekoliko izvora legitimiteta: istraživački dokazi, gradske prakse i međunarodni pravni instrumenti i dokumenti. To je pristup zasnovan na pravima, što znači da ima za cilj ostvarivanje principa jednakog dostojanstva za sva ljudska bića i principa punog i jednakog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane svih članova društva, kako je sadržano u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima²².

Takođe podržava sve instrumente i standarde koje je usvojio Savet Evrope²³. Teorija interkulturalizma nedavno je ugrađena u „meko pravo“ kroz Preporuku koju je usvojio Komitet ministara Saveta Evrope, telo koje predstavlja 46 država članica (Savet Evrope 2015).

Istovremena primena tri principa pokreće ovaj pristup: Ravnopravnost, prednost različitosti i pozitivna interkulturalna interakcija.

Jednakost: javni organi koji usvajaju pristup interkulturalne integracije, obavezuju se da će obezbediti jednakost i nediskriminaciju u svim svojim postupcima – prema sopstvenoj radnoj snazi, u svojim odnosima sa partnerima i dobavljačima, uključujući organizacije civilnog društva i preduzeća. Međutim, fokusiranje samo na jednakost može pogoršati politiku identiteta i potkopati solidarnost i koheziju. Napori da se

poruka jednakosti proširi ne samo na manjine, već i na „većinu“, i da se politike i resursi usmere na sve, na osnovu potreba i zasluga, bore se protiv negativnih efekata politike identiteta.

Raznolikost: od suštinskog je značaja preduzimanje pozitivnih radnji za očuvanje različitosti kao suštinske karakteristike ljudskih zajednica i izvora otpornosti, vitalnosti i inovacija. Interkulturalizam shvata da je eksplicitno prepoznavanje različitosti pojedinaca i grupa preduslov za normalizaciju. Međutim, fokusiranje na raznolikost, kao u multikulturalizmu, može samo potkopati osećaj zajedničkih vrednosti i sprečiti izgradnju mostova između različitih grupa u društvu.

Interakcija: to je kamen temeljac urbane pedagogije interkulturalne integracije. Podržana teorijom kontakta²⁴, interakcija se zasniva na stvaranju uslova za pozitivne i konstruktivne svakodnevne susrete kroz kulturne i polne razlike, rodni identitet, seksualnu orijentaciju, starost, socio-ekonomski status itd. Međutim, stvaranje mešoviti četvrti, škola, javnih prostora i organizacija može biti kontraproduktivno bez mera za obezbeđivanje jednakosti i prihvatanje i zaštitu različitosti koje mogu biti krhke.

Bridging the equality, diversity and inclusion agendas: potporni rad – novembar 2017

22. Smernice Komiteta ministara državama članicama o zaštiti i unapređenju ljudskih prava u kulturno raznolikim društvima (usvojene 2. marta 2016. godine).

23. Pogledajte prilog: Normativni tekstovi Saveta Evrope.

24. Allport, G. W. The nature of prejudice. Cambridge/Reading, MA: Addison-Wesley, 1954.

5. Preduslovi za ispunjavanje potencijalnih koristi raznolikosti

Iako istraživačka literatura pruža veliku količinu pozitivnih dokaza u vezi sa uticajem različitosti na ekonomske performanse i politike, takođe je jasno stavila do znanja da različitost podrazumeva kontinuirani kompromis između troškova i koristi. Širok spektar literature bavio se uticajem stambene segregacije na raznolikost. Ako se teorija kontakta održi, stambena segregacija bi podrazumevala lošije socio-ekonomske ishode. Migranti prve generacije koji žive u etničkim enklavama imaju tendenciju da imaju veće prihode i bolje uslove života od pripadnika iste grupe izvan takvih enklava. Takve homogene etničke enklave mogu, međutim, vremenom opstati i postati štetne za svoje stanovnike i društvo u celini. To se dešava zato što enklava deluje kao prepreka ekonomskoj i socijalnoj integraciji u društvu domaćinu, jer otežava migrantima da razviju veze i ekonomske odnose sa spoljnim svetom.

Ovi troškovi i koristi zavise ne samo od broja i relativne veličine kulturnih grupa koje žive u gradu, već i od njihovog stepena integracije i institucionalnog i političkog okruženja koje podstiče ili podriva ovu integraciju i, na kraju, njihovu inkluziju. Uloga politika integracije i inkluzije je da intervenišu tako da prekine (ili izbegne formiranje) linije raseda raznolikosti koje mogu nastati endogeno iz individualnih izbora ili iz prostorne segregacije. To zahteva delovanje na različitim nivoima i u mnoštvu domena – škola, radnih mesta i urbanih javnih prostora – kako bi se podstakli susreti i mešanje izvan etničkih i drugih društvenih granica.

Na gradskim upravama i administracijama je da stvore odgovarajuće uslove za povećanje društvene i ekonomske koristi heterogenih zajednica. Institucije, vrednosti i mehanizmi upravljanja imaju važnu ulogu u povezivanju različitosti sa društveno-ekonomskim ishodima. Sve u svemu, čini se da, kada ima podršku efikasnih institucija, raznolikost može poslužiti kao dragocena prednost za društvo.

Konkretno, čini se da su demokratske institucije i otvoreno okruženje koje dozvoljava različitostima da se izraze i slobodno komuniciraju preduslovi za ubiranje koristi od različitosti. Širok spektar literature, uglavnom u političkim naukama, ističe ograničenja predstavničke demokratije u računanju mnoštva i složenosti interesa, pogleda i identiteta u našim složenim društvima. Koncept upravljanja stoga dolazi do izražaja kao širok pojam koji obuhvata i prevazilazi pojam vlade i omogućava pluralizam aktera, uključujući nezvanične (profitne i neprofitne) organizacije zajedno sa državnim organima, u procesima zajedničkog stvaranja, uokvirivanja (a zatim upravljanja i evaluacije) javnih politika i aktivnosti. Stoga postoji potreba za otvorenijim i participativnijim demokratskim procesima koji omogućavaju drugim akterima (organizacijama civilnog društva, nevladinim organizacijama i lokalnim pokretima) koji zastupaju specifične legitimne interese da imaju glas i dele moć. Čini se da je grad, još jednom, najprikladniji nivo na kojem se mogu osmisлити i sprovesti novi oblici i vrste participativnih i inkluzivnih procesa politike.

6. Kako izgleda interkulturalni grad?

Interkulturalni gradovi imaju raznovrsnu populaciju, uključujući ljude različitih nacionalnosti i porekla, sa različitim jezicima ili religijama/verovanjima. Većina građana smatra raznolikost resursom, a ne problemom i prihvata da se sve kulture menjaju dok se susreću na javnoj sceni. Gradski zvaničnici se javno zalažu za poštovanje različitosti i pluralističkog identiteta grada. Grad se aktivno bori protiv predrasuda i diskriminacije i obezbeđuje jednake mogućnosti za sve prilagođavajući svoje upravljačke strukture, institucije i usluge potrebama različitog stanovništva, ne ugrožavajući principe ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. U partnerstvu sa preduzećima, civilnim društvom i profesionalcima iz javnih službi, interkulturalni grad razvija niz politika i radnji radi podsticanja više mešanja i interakcije između različitih grupa. Visok nivo poverenja i socijalne kohezije pomažu u sprečavanju sukoba i nasilja, povećavaju efikasnost politike i čine grad privlačnim i za ljude i za investitore.

Njegovi ključni elementi su:

- ▶ Stvaranje prostora i mogućnosti za duboku interakciju i zajedničko stvaranje između ljudi različitih kulturnih korena i porekla, kako bi se izgradilo poverenje i ostvario kreativni potencijal različitosti.
- ▶ Uspostavljanje modela upravljanja koji osnažuje sve članove zajednice, bez obzira na njihovo poreklo ili status, da razviju svoje potencijale, ostvare svoje talente i omoguće im da doprinesu lokalnom prosperitetu.
- ▶ Podela vlasti – uključivanje ljudi različitog porekla u donošenje odluka u urbanim institucijama, bilo da se radi o političkim, obrazovnim, socijalnim, ekonomskim ili kulturnim institucijama.

- ▶ Podsticanje interkulturalne kompetencije u javnim, privatnim i organizacijama civilnog društva.
- ▶ Prihvatanje kulturnog pluralizma i složenosti identiteta kroz diskurs liderstva i simboličkih radnji; i
- ▶ razvijanje inkluzivnih narativa i pozitivno upravljanje konfliktima, razbijanje stereotipa i uključivanje u debatu o uticaju i potencijalu raznolikosti za lokalni razvoj.

Ovi principi su korisni u uključivanju svih vrsta pridošlica, kao i uopšte ljudi različitog porekla, bez obzira na razlog zbog kojeg su se nastanili u gradu, trajanje njihovog boravka ili njihov formalni status.

Strateški okvir **Barselone** (Španija) za imigraciju i interkulturalnost je plan grada koji je verniji principima ICC od bilo kog drugog. Glavni cilj **Plana interkulturalnosti Barselone** (2010) bio je definisanje jasne strategije interkulturalne politike o tome kako se grad suočava sa izazovima koje predstavlja povećanje sociokulturalne raznolikosti u narednih 15 godina. Preko 3.000 ljudi i 250 organizacija sarađivalo je na kreiranju plana putem interaktivne mreže u kojoj su svi delovi Gradskog veća učestvovali kao aktivni učesnici zajedno sa građanima koji su morali da učestvuju u interkulturalnom procesu.

Plan interkulturalnosti je razvijen kao „lokalna globalna strategija za promovisanje interakcije, kao najbolji način garantovanja normalizovane socijalizacije različitosti u svim sferama i prostorima grada“. Plan se zasniva na tri principa: jednakost, priznavanje različitosti i pozitivna interakcija. Takođe predlaže uspostavljanje institucionalnih inovacija: *Espai Avinyó* – kulturna struktura koja je nastala u martu 2011. godine, nakon odobrenja

Plana interkulturalnosti Barselone, sa dva cilja: 1) da ponudi kulturni program za sve građane (imigrante i starosedeoce) za promovisanje interkulturalnih vrednosti i 2) da obezbedi specifične aktivnosti za promovisanje društvene upotrebe katalonskog jezika i istorijskog i kulturnog razumevanja grada. *Espai Avinyó* radi na tome da postane reper za interkulturalizam u Barseloni.

Svojom snažnom javnom posvećenošću inkluzivnom **Oklandu** (Novi Zeland), ogoljavanjem različitosti i fokusom na pripadnost i učešće, Oklandski [plan 2050](#) (The Auckland Plan 2050) se dobro usklađuje sa principima i pristupom interkulturalnih gradova. Ova 30-godišnja strategija bavi se sa tri ključna izazova: Rast stanovništva i njegove implikacije (pritisci na zajednice, životnu sredinu, stambeni prostor i puteve); Deljenje prosperiteta sa svim stanovnicima Oklanda (ekonomska deprivacija u određenim oblastima, nepravedni socijalni obrasci među

etničkim i starosnim grupama, povećanje troškova stanovanja); Smanjenje degradacije životne sredine (uticaj urbanog razvoja i uticaj klimatskih promena). Uključuje specifične akcione planove, strategije i inicijative za ispunjavanje ovih obaveza na visokom nivou i za obezbeđivanje da se Oklandski plan (Auckland Plan) sprovede u praksi.

Plan prepoznaje da „uspešno rešavanje podrazumeva osnaživanje ljudi da učestvuju u društvenom, ekonomskom i političkom životu Oklanda“ i da pripadnost može „biti pod uticajem toga koliko dobro i koliko lako ljudi mogu da se ogledaju u građanskom i društvenom životu, na rukovodećim pozicijama, u donošenju odluka i na javnim mestima“. Savet poziva na saradnju između svih zajednica, sektora, vladinih nivoa, institucija i organizacija. Za sprovođenje plana nije odgovorna samo nacionalna i lokalna samouprava, već i različite institucije i nevladine organizacije, privatni sektor i civilno društvo.

Izgradnja interkulturalnog grada

1. Razvoj interkulturalne vizije grada

Da bi se ljudi i resursi mobilisali ka interkulturalnom razvoju, biće neophodna promena načina razmišljanja lokalnih lidera – i izabranih i u civilnom društvu. To znači da grad mora da se zapita: „Ako je naš cilj da stvorimo društvo koje nije samo slobodno, egalitarno i harmonično, već i ono u kojem postoji produktivna interakcija i saradnja između kultura i identiteta, šta bi trebalo da uradimo više ili drugačije?“ A posebno, „Kakve lidere (političke i opštinske) i građane bi to zahtevalo? Koje nove institucije, mreže i fizičku infrastrukturu bi to podrazumevalo?“

Ovo nazivamo izgradnjom **interkulturalne vizije grada** ili gledanjem grada iznova kroz interkulturalni objektiv. Pristup Interkulturalnog grada ne podrazumeva nužno DODAVANJE novih politika, struktura ili inicijativa (zaista, neki urbani problemi su posledica viška pravila, struktura i kontrola), već preispitivanje onoga što grad već radi kroz „interkulturalni objektiv“. Dakle, interkulturalnom gradu često nisu potrebni novi rashodi – i mogao bi da dovede do ušteda i veće efikasnosti fokusiranjem napora na jasno definisane i zajedničke ciljeve, eliminisanjem dupliranja, rivalstva, razmišljanja zasnovanog na zaštiti sopstvene pozicije i klijentelizma.

U pristupu Interkulturalnih gradova, razvoj kulturalne osetljivosti, podsticanje interkulturalne interakcije i mešanja, ne posmatra se kao odgovornost posebnog odeljenja ili službenika, već kao strateški cilj i suštinski aspekt funkcionisanja svih gradskih odeljenja i službi.

Nekoliko elemenata je od suštinskog značaja za početak razvoja vizije za interkulturalni grad:

a) Javno obavezivanje na interkulturalizam

Prvi i možda najvažniji od ovih elemenata je političko liderstvo i posvećenost. Interkulturalni grad ne može nastati bez rukovodstva koje eksplicitno prihvata vrednost različitosti uz poštovanje vrednosti i ustavnih principa društva u celini. Potrebna je politička hrabrost da se birači suoče sa svojim strahovima i predrasudama, da se omogući da se ove nedoumice reše u javnoj raspravi i da se novac poreskih obveznika uloži u inicijative i usluge koje promovišu interkulturalnu integraciju. Takav pristup je politički rizičan, ali onda se liderstvo svodi na vođenje, a ne samo na brojanje glasova.

Izjave i govori gradskih lidera, izjave gradskog veća, programski dokumenti itd. glavni su instrumenti za izražavanje pozitivne posvećenosti raznolikosti i inkluziji. Ova posvećenost treba da bude što vidljivija i javna i da se stalno ponavlja, posebno u simboličnim prilikama kao što su politička okupljanja ili proslave od značaja za ceo grad. Postoji mnogo primera kako se to može uraditi, uključujući:

- ▶ Simbolična radnja koja simbolizuje prelazak u novu eru pozitivnog prihvatanja različitosti, na primer iskupljenjem za prošla nedela ili određivanjem određenog dana koji će biti posvećen interkulturalnom razumevanju.
- ▶ Nagrade ili druge šeme za nagrađivanje i prepoznavanje pojedinačnih dela ili života posvećenih izgradnji interkulturalnog poverenja i razumevanja.

- ▶ Usvajanje povelja ili političkog dokumenta kojim se usvaja interkulturalna integracija je politički pristup.

„Ljudi iz celog sveta sada Maribirong nazivaju domom, a mi želimo da se pobrinemo da svi osećaju pripadnost i da im se pruži prilika da napreduju. Ponosni smo na našu raznolikost i želimo da nastavimo da negujemo i promoviramo interkulturalizam“, rekao je Cr Lam.

Veće grada Maribirong (Australija) je 20. juna 2017. godine odobrio Plan zajednice za period 2017.-2021. godine sa obavezom da olakša razvoj Maribironga kao interkulturalnog grada koji promovira inkluzivnost i raznolikost. Ovaj grad je postao zvanični član mreže Interkulturalnih gradova 2018. godine. Gradonačelnica grada Maribirong Cr Cuc Lam potpisala je izjavu o nameri da grad postane član programa Interkulturalni gradovi. Nakon zvaničnog potpisivanja, u oktobru 2018. godine održano je svečano potpisivanje na manifestaciji Dečja nedelja sa lokalnim porodicama u Brejbruku. Gradonačelnica, zajedno sa generalnim direktorom Stivenom Volom, bila je domaćin dvojezične sesije na engleskom i vjetnamskom jeziku u kojoj je objasnila važnost kulturalne raznolikosti u gradu i posvećenost gradskog Veća promovisanju inkluzivnosti. Grad je takođe izradio brošuru u vidu priče kao jednostavan i pristupačan način da objasni šta znači biti interkulturalni grad. Članovi zajednice pozvani su da se pridruže gradonačelnici i generalnom direktoru u svečanom potpisivanju kako bi označili svoj interes da budu deo interkulturalnog grada.

Da bi uveo interkulturalnu perspektivu kao stalni princip u svoj zakonodavni okvir i prevazišao administrativne i političke periode, Meksiko je uključio interkulturalnost u ustav Meksiko Sitija, čime je interkulturalnu perspektivu uključio u državno zakonodavstvo. Akcija je sprovedena u okviru proširenja interkulturalnih politika sa lokalnog nivoa na nacionalni nivo. Sastojala se od reforme skupa zakona, uključujući ustav Meksiko Sitija, kako bi se implementirale interkulturalne perspektive.

Cilj ove akcije su sve politike i programi javne uprave u koje se može uključiti interkulturalna perspektiva, tj. uglavnom one politike koje su usmerene na autohtono stanovništvo, migrante, zajednice različitog porekla, seksualnu raznolikost i urbane kolektive.

Glavni rezultati i ciljevi koji su do sada postignuti su:

- ▶ Uključivanje interkulturalizma u Ustav Meksiko Sitija.
- ▶ Reforma državnog zakona o planiranju za uključivanje interkulturalne perspektive kao transverzalnog kriterijuma u javne akcije i programe.

- ▶ Reforma Zakona o javnoj upravi kako bi se Ministarstvu unutrašnjih poslova dala ovlašćenja za interkulturalne politike.

Pored toga, rađeno je na reformi Zakona o stanovništvu, kao i na skupu od 31 zakona koji bi mogli da uključe interkulturalnu perspektivu u svoje sektorske programe. Nacionalni interkulturalni indeks će biti uključen u zakon kao instrument evaluacije svih interkulturalnih politika.

b) Podizanje svesti javnosti o prednostima raznolikosti

Komunikacija i javna debata su suštinski element lokalnih strategija raznolikosti. Da bi stanovnici podržali interkulturalnu gradsku viziju, raznolikost mora biti javno prepoznata kao prednost, a neosnovani mitovi i predrasude o manjinama moraju biti adresirani kako bi se podstaklo društveno poverenje i kohezija. Da bi se to dogodilo u praksi, politički lideri posvećeni interkulturalnoj integraciji i inkluziji takođe moraju da mobilizuju veliku mrežu organizacija, zainteresovanih strana u medijima i društvenim medijima, kao i pojedince koji mogu da prenesu ovaj diskurs široj javnosti.

Komuniciranje o migracijama i raznolikosti je složen zadatak i rezultate je teško proceniti. Nedovoljno znanja o realnosti različitosti, migracije i integracije, izražavanje ksenofobnih i rasističkih ideja u javnoj areni i medijima, dezinformacije i pogrešne percepcije podrivaju integracione napore i koheziju zajednice.

Kampanje za podizanje svesti javnosti i strategije protiv glasina mogu biti od pomoći u povećanju podrške javnosti za raznolikost i razumevanje prednosti raznolikosti, pod uslovom da su one jedan element šire strategije i da su dobro osmišljene. Pored njihovog uticaja na komunikaciju, kampanje pomažu da se napori lidera, zvaničnika, udruženja i drugih partnera fokusiraju na zajednički cilj, zajedničku zabrinutost, izvan sektorskih interesa i rascepa, i stoga pomažu u obezbeđivanju koherentnosti, efikasnosti i održivosti interkulturalnih politika.

Saveti

- ▶ Lideri i osoblje moraju biti veoma dobro informisani o činjenicama o raznolikosti svog grada i kako je raznolikost uticala na lokalnu istoriju, tržište rada, ekonomiju, usluge i kulturalni život. Postoji mnogo alata koji se mogu koristiti za izgradnju ovog znanja: Kontekstualna analiza, mapiranje ili ankete i identifikacija priča o uspehu su samo neki od njih. U idealnom slučaju, takva istraživanja treba da se sprovede lokalno od strane profesionalaca koji se bave ovim pitanjima u kontekstu univerziteta, trustova mozgovia itd.

- ▶ Saradnja sa lokalnim migrantskim grupama i organizacijama civilnog društva treba da obezbedi većini gradova čvrstu osnovu za prikupljanje ekspertize sa kojom onda mogu da izgrade politike i diskurse o interkulturalnosti i prednosti različitosti.
- ▶ Fokus i poruka kampanje treba da budu razvijeni zajedno sa ključnim zainteresovanim stranama i da budu veoma jasni i oštri.
- ▶ Gradovi moraju da imaju osnovno razumevanje principa komunikacije i da unaprede svoje veštine javnih kampanja, kako bi razumeli upotrebu tehnika i alata koji će im pomoći da izgrade efikasnije aktivnosti i kampanje.
- ▶ Aktivnosti kampanje moraju biti u stanju da prenesu poruke ciljnoj grupi, posebno aktivnosti koje podstiču ljudski kontakt i ljudska iskustva.
- ▶ Kampanje dobijaju široku medijsku pokrivenost kada pružaju osnovu za debatu: političke vizije, brojeve, snažne i dirljive priče. Gradovi moraju da nauče kako da prikupe ovu vrstu podataka i strateški ih prenesu medijima.
- ▶ Redovna istraživanja su neophodna u proceni uticaja kampanja različitosti i interkulturalnih politika na javno mnjenje.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li je vaš grad zvanično usvojio javnu deklaraciju da jeste ili želi da bude interkulturalni grad?
- ▶ Da li je vaš grad usvojio strategiju interkulturalne integracije, akcioni plan ili strategiju raznolikosti/inkluzije?
- ▶ Da li zvanična komunikacija vašeg grada jasno ukazuje na interkulturalnu posvećenost grada?
- ▶ Da li grad ima posebne alate za dopiranje do svih stanovnika, uključujući one sa nižim nivoom veština na jeziku domaćina ili ograničenim iskustvom sa demokratijom i učešćem kako bi izrazili svoje stavove i ideje?
- ▶ Da li grad saraduje sa onima koji nemaju nužno stručne i ekspertske kompetencije u određenoj oblasti – običnim građanima, mladima i deci?
- ▶ Da li vaš grad ima zvaničnu veb stranicu koja saopštava svoju interkulturalnu deklarisanost, strategiju i/ili akcioni plan?

Strategija protiv glasina (engl. Anti-Rumours Strategy (ARS)) prvi put je promovisana 2010. godine u Barseloni (Španija). To je bila jedna od akcija gradskog Interkulturalnog plana, koji je izrađen kroz participativni proces u kojem je učestvovalo preko 3.000 ljudi. U okviru tog procesa postavljeno je pet pitanja, od kojih je jedno nastojalo da identifikuje faktore koji sprečavaju interakciju ljudi

različitih korena i etničkog ili kulturnog porekla na potpuno pozitivan način. Većina odgovora navodi subjektivne faktore kao što su stereotipi, predrasude i neznanje. S obzirom na značaj koji su sami građani pripisali ovim subjektivnim faktorima, doneta je odluka da se promoviše strategija koja se posebno fokusirala na smanjenje stereotipa, predrasuda i lažnih glasina koje okružuju socio-kulturnu raznolikost. Strategija ARS je od početka zamišljena kao dugoročan proces. Umesto pokretanja komunikacione kampanje za razbijanje predrasuda objektivnim podacima – pristup koji se smatrao pojednostavljenim i neefikasnim – postojala je snažna sklonost ka kvalitativnijem pristupu, koji bi uključivao intenzivnu strategiju na terenu i organizovane akcije u različitim oblastima. Ovi napori bi bili usmereni na cilj podsticanja kritičkog razmišljanja i svesti među opštom populacijom. Bilo je važno da strategija i učešće u njoj budu usvojeni od strane celog grada. Gradsko veće ne može imati isključivu odgovornost za složen i višedimenzionalan zadatak borbe protiv predrasuda i razbijanja glasina. Da bi strategija bila efikasna i održiva, ona mora da pronade i angažuje širok spektar društvenih saveznika i građana koji su posvećeni smanjenju predrasuda i razbijanju lanca lažnih glasina koje ponižavaju građane i ugrožavaju njihova osnovna prava. Na ovaj način, proces predstavlja priliku da se upravlja raznolikošću i omogući društvu u celini da iskoristi svoje potencijalne prednosti u smislu društvenog, kulturnog, ekonomskog i demokratskog razvoja. Metodologija je isprobana kroz nekoliko faza testiranja uz podršku Saveta Evrope, a sada je primenjena u gradovima širom Španije, Evrope i sveta. Različiti gradovi su razvili sopstvene inovativne načine korišćenja metodologije, uključujući veb-aplikaciju za borbu protiv glasina koja je razvijena u **Bilbau (Španija)**²⁵ i kafiće za borbu protiv glasina u **Botkirki (Švedska)**²⁶. Kompletan priručnik za gradove nalazi se u odeljku „Alatke“ u nastavku.

Komunikacioni vodič „Zajedno činimo Okland“ pomaže Veću **Oklanda** (Novi Zeland) da prenese osećaj zajedništva, različitosti, saradnje i pozitivnog ishoda i duha zajednice. Uz podršku ovog vodiča, Savet ima za cilj da osigura da se svaki stanovnik Oklanda oseća uključenim u ono što se dešava u Veću Oklanda i da oseća da se njegovi interesi zastupaju i da pripada delu grada u kojem živi. Obuhvata i smernice za istinsko predstavljanje raznovrsnih gradskih zajednica u kroz fotografije. Onlajn kanal Saveta „**Naš Okland**“ takođe aktivno ističe raznolikost u svojim pričama.

25. Aplikacija za borbu protiv glasina (Anti-Rumour Web App).
26. Kafići protiv glasina.

KOMPLET ALATA

Savet Evrope ima [priručnik](#) koji pruža standardizovanu metodologiju i savete za gradove koji žele da sprovedu kampanje protiv uznemiravanja.

Pogledajte takođe: [An Antirumours 'Guide for the Educational Field \(2020\)](#) + [verzija na italijanskom](#) + [verzija na španskom jeziku](#)

2. Priprema interkulture strategije

Interkulture strategije gradova ne mogu se ograničiti na inkrementalne pristupe koji se zasnivaju isključivo na onome što je bilo ranije (iako će biti neophodno graditi na očiglednim snagama grada i dobrim praksama). One takođe treba da budu *transformativne*, sa ciljem da iz temelja promene građansku kulturu, javnu sferu i same institucije. Ono što se ovde traži je *kvalitativna promena* u odnosima između vlasti, institucija, ljudi i grupa ljudi. Da bi realizovali ovu kvalitativnu promenu, gradovi moraju da uspostave mehanizme upravljanja koji uključuju principe interkulture integracije na svim nivoima gradske uprave. To uključuje obezbeđivanje da sva odeljenja usvoje interkulturelne objektiv u svojoj radnoj oblasti, da su osposobljena za interkulturelne pristupe i da mogu da diskutuju i koordinišu strategije i akcije. Upravljanje nije ograničeno na administraciju, a interkulturelno upravljanje podrazumeva koordinaciju sa drugim akterima, uključujući organizacije predvođene imigrantima i nevladine organizacije.

a) Uspostavljanje strukture rukovođenja i upravljanja

- i) Imenovanje **političkog „šampiona“**: izgradnja interkulturelne vizije širom grada nudi priliku da se identifikuju interkulturelne „šampioni“ širom gradskog sistema, koji mogu da deluju kao ambasadori i agenti promena sami po sebi, proširujući domet inicijative. Prethodno iskustvo je pokazalo da u nekim gradovima zamenik gradonačelnika usvaja praktičnu visokoprofilnu ulogu, dok u drugima preferira da bude u drugom planu. Jedini recept ovde je da mora da postoji jasna veza između vizije i političkog autoriteta grada.
- ii) Imenovanje službenika za **koordinatora** i glavnog službenika za upravljanje projektom ICC. Takav službenik bi u idealnom slučaju bio direktno odgovoran političaru zaduženom za strategiju ICC, ali bi takođe mogao biti postavljen u relevantno odeljenje; u nekim slučajevima, partnerstvo dva zvaničnika je dobro funkcionisalo. U Oslu gradski stručnjak za raznolikost radi zajedno sa stručnjakom za obrazovanje (što je prioritarna tema grada za interkulturelno delovanje).

iii) Pored političara i zvaničnog izvršnog rukovodstva, biće posvećenih i zainteresovanih pojedinaca u različitim odeljenjima i podelama grada, među zvaničnicima koji pružaju usluge zajednicama i unutar nevladinih organizacija i zajednica. Ovi pojedinci se mogu okupiti u **Forumu šampiona** ili grupi za podršku kako bi pomogli u razvoju interkulturelne strategije grada i pružili pomoć i savetovanje o implementaciji, uključujući davanje povratnih informacija o praktičnom uticaju implementacije na terenu. Može se smatrati da pojedinačni šampioni unapređuju specifične pravce i projekte interkulturelne strategije, da razvijaju i šire vođstvo sa inicijativom. Članovima foruma takođe se može obezbediti specifična obuka i razvoj veština kako bi se formirala kritična masa i resurs za intervencije, na primer, o interkulturelnoj medijaciji.

iv) Formiranje internog **namenskog tela** ili **međuresorne koordinacione strukture**. Uključeni ljudi će dolaziti iz različitih odeljenja, možda i nevladinih organizacija i profesionalnih grupa. Oni će biti izabrani ne nužno zbog svog hijerarhijskog položaja ili opisa posla, već zbog snažnog ličnog interesa i posvećenosti interkulturelnim pitanjima. Projektom ne smeju upravljati isključivo ljudi ili kancelarije koje su već uspostavljeni stručnjaci za raznolikost i integraciju. Mora da dopre do odeljenja koja imaju uticaj na interkulturelnost, ali je još nisu sprovela u delo.

Saveti

Iskustvo je pokazalo da najefikasniji interkulturelne gradski programi uključuju veliki broj ljudi i interesnih grupa. Stvaranje ovako široke mreže podrške nije lako i biće perioda, kako se pojavljuje otpor, kada se čini da stvari ne napreduju. Međutim, tek kada postoji razumevanje, podrška i aktivno angažovanje široke i raznolike zajednice, možete početi da ostvarujete sinergije, novo razmišljanje i inovacije koje ovaj proces čine efikasnim.

Na **Tenerifama** (Španija) „Zajedno u istom pravcu (engl. Together in the same direction)“ je strategija za upravljanje raznolikošću koju je razvila Administrativna služba za eksterno delovanje Cabildo u partnerstvu sa imigracionom opservatorijom OBITen. Ova inicijativa je okupila široku mrežu od preko 100 subjekata, uključujući većinu udruženja imigranata na Tenerifama, kao i institucije i društvene organizacije koje dele zajednički cilj promovisanja interkulturelnog dijaloga i jačanja socijalne kohezije.

Formirano je pet tematskih radnih grupa: Socijalna služba; Rodno nasilje; Zajednički razvoj;

Društveno učestvovanje; Komunikacija. Svaka grupa je razmatrala i odobrila Plan rada sa jasnim ciljevima i specifičnim akcijama za postizanje tih ciljeva, očekivanih rezultata i indikatora za evaluaciju. Ovaj rad na strateškom planiranju bio je veoma važan i uneo je preciznost i jasnoću u razvijene akcije. Identifikovani prioriteti uključuju evaluaciju komunikacionih strategija s obzirom na karakteristike sve multikulturnijeg društva i razvoj komunikacionih kanala za širenje rada obavljenog u kolaborativnoj mreži, sa posebnim naglaskom na najbolje prakse. Postoje finansijski resursi za implementaciju strategije koja obezbeđuju Cabildo i vlada Kanarskih ostrva putem svojih poziva za dodelu bespovratnih sredstava.

Savetodavni odbor za etničke odnose (engl. Advisory Board for ethnic relations), osnovan u **Finskoj**, je platforma za dijalog za dobre etničke odnose izgrađena u okviru Ministarstva pravde i sastoji se od oko 300 stručnjaka za pitanja integracije, migranata i manjina. Savetodavni odbor unapređuje saradnju između ključnih zainteresovanih strana, pruža stručne savete, podstiče partnerstvo za zajedničko učešće u istraživačkim projektima i predstavlja efikasan alat za širenje informacija i dobrih praksi. Dalje pruža priliku državnim organima da se povežu sa civilnim društvom i nevladinim organizacijama koje, zauzvrat, mogu uticati na donosiocima odluka. Slična tela postoje i na regionalnom i lokalnom nivou. Takav mehanizam prepoznaje lokalne samouprave kao nezavisna tela, a ne samo kao nosioce nacionalnih politika.

b) Identifikovanje problema, izazova i interkulturalnih aktera

Manjak podataka ne bi trebalo da spreči gradske vlasti da brzo generišu znanje i dokaze koji su dovoljno dobri da razviju strategiju i preduzmu mere. Pristup „brzog procenjivanja“ može biti od pomoći, gde se ključni stručnjaci, zainteresovane strane i oni koji rade u zajednicama i sa zajednicama konsultuju i okupljaju kako bi izradili mapu istaknutih ključnih pitanja za grad. Gradovi mogu da iskoriste bogatstvo neformalnog znanja koje se održava u zajednicama, među nevladinim organizacijama, onima koji rade u zajednicama i gradskim profesionalcima koji pružaju usluge različitim zajednicama, uključujući službenike za kulturu, socijalne službe, urbaniste i službenike za stanovanje i obrazovanje. Takođe može biti prostora za iskorišćavanje znanja drugog gradskog osoblja iz različitih sredina.

Mapiranje interkulturalnih pitanja ne bi trebalo da ignoriše potrebe i težnje lokalnog stanovništva koje ima socio-ekonomske nedostatke, koje se takođe može osećati diskriminisano i marginalizovano.

Postoje široki dokazi da se ove grupe mogu osećati „izostavljene“ usred fokusa na manjinske zajednice i to može pogoršati međukulturalne tenzije. Strategija interkulturalnog grada treba eksplicitno da razmotri kakav se odgovor daje ovim grupama i da li se njihove potrebe takođe rešavaju. U idealnom slučaju, interkulturalne politike treba da koriste društvu u celini i predstavljaju prednost za sve korisnike. To uključuje efikasne politike protiv siromaštva i isključenosti.

Iako će pitanja biti specifična za grad, zajednička pitanja koja mogu generisati međukulturalne tenzije i probleme uključuju stanovanje, školovanje i obrazovanje, zapošljavanje i pitanja vezana za veru, npr. uspostavljanje bogomolja.

- i) Sprovođenje **preliminarnih internih pregleda**: Svaki grad ima jedinstven spoj politika i praksi, koje su pod uticajem nacionalnog konteksta, istorije i trenutnih prioriteta. Važno je postaviti pitanje „Zašto radimo stvari na ovaj način, a ne na taj način?“ Ovo će biti prilika da se članovi Radne grupe upoznaju sa konceptom interkulturalnog grada i podstaknu da razmotre uticaj aktuelnih gradskih politika na uzajamnu percepciju i odnose između zajednica u gradu.

Ako organi javne vlasti nemaju adekvatne informacije o organizacijama, inicijativama, događajima, odlukama, sporazumima, rezultatima i podacima koji su relevantni za agendu interkulturalne integracije, bilo bi korisno da se organizuje početno mapiranje kako bi se obezbedila osnova za konstituisanje foruma šampiona i drugih radnih grupa i strukturiranje debata. Takvo mapiranje je, na primer, sproveo stručnjak na zahtev Limasola (Kipar) i pokazalo se veoma korisnim u identifikaciji ljudi, organizacija, pitanja, dostignuća i izazova.

- ii) Identifikovanje **interkulturalnih inovatora i graditelja** mostova i uključiti ih u razvoj i implementaciju interkulturalne strategije.

Negovanje interkulturalnih odnosa, poverenja i saradnje zahteva naglasak na strukturama, radnjama i resursima koji okupljaju ljude izvan kulturalnih granica. Da bi se to dogodilo, neophodno je uključiti ljude koji su aktivni u zajednicama, i imati razumevanje više od jedne kulture, kao i viziju interkulturalnog razvoja za opšte dobro. Sve organizacije uključuju takve ljude, a važno je da ih identifikujete i osnažite pozivanjem na sastanke i radne grupe i dodeljivanjem specifičnih zadataka.

Većina gradskih zvaničnika koji se bave pitanjima različitosti i integracije verovatno poznaje ove ljude, ali u većim gradovima, ili ako su zvaničnici novi u poslu, možda bi bilo korisno koristiti jednostavnu metodu koju je razvila fondacija Ashoka koja pronalazi i podržava nove socijalne preduzetnike. Da bi identifikovali potencijalne donosiocima promena, prospektori fondacije Ashoka pitaju mnoge ljude da

li poznaju nekoga sa takvim i takvim profilom. Imena koja se najčešće pojavljuju se zatim uključuju u uži izbor. Osim toga, mapiranje organizacija civilnog društva i nevladinih organizacija i angažovanje u odnosu sa njima će takođe biti korisno.

Veoma važan aspekt mapiranja je uključivanje onih koji vode proces u svakodnevni život i aktivnosti organizacija koje se bave interkulturalnim pitanjima ili rade sa različitim ciljnim grupama. Jednostavno je nemoguće razumeti interkulturalnu dinamiku, priče, narative, aktere i odnose sedenjem u kancelariji, čitanjem izveštaja i učešćem na sastancima: interkulturalni lideri i koordinatori moraju da idu na lice mesta, na pijace, gradske trgove, događaje, u organizacije i funkcije, da slušaju, posmatraju i osećaju puls zajednice.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li vaš grad ima namensko telo ili međuresornu koordinacionu strukturu odgovornu za sprovođenje interkulturalne strategije, koja saraduje sa drugim zainteresovanim stranama (nevladinim organizacijama, univerzitetima, privatnim sektorom itd.)?
- ▶ Da li grad ima mehanizme i sisteme za prikupljanje podataka i praćenje promena?
- ▶ Da li osoblje predstavlja raznolikost gradskog stanovništva na svim nivoima vlasti?
- ▶ Da li se podstiče kreativna interakcija između zaposlenih iz različitih sredina, polova, uzrasta, profesionalnih specijalnosti (mesta sastajanja koja pozivaju sve, moderirani događaji)?
- ▶ Da li se inovacije u politici podstiču i koriste (uključujući nagrađivanje grešaka koje su bile znak inicijative, preuzimanja rizika i izlaska iz rutine?)

3. Izgradnja interkulturalne strategije grada

Interkulturalnu strategiju bi obično formulisala imenovana radna grupa u konsultaciji sa odeljenjima gradske uprave, profesionalnim grupama, nevladinim organizacijama i različitim uključenim organizacijama i strukturama, kao što su univerziteti, konsultativna tela stranih rezidenata itd.

Šablon od 10 tačaka za kreiranje politike²⁷

1. Definicija **problema** koji treba rešiti zasnovana na dokazima.
2. Opšti **cilj** je da se identifikuje moguće rešenje.

27. A. J. Andrew i A. Lenschow. Integrating the environment for sustainable development: an introduction, in Jordan and Lenschow (eds), Innovation in Environmental Policy? Integrating the Environment for Sustainability (Cheltenham: Edward Elgar), 3-23, 2008.

3. Skup **ciljeva** koji bi ostvarili taj cilj ako bi se postigli.
4. **Programi i projekti**, razvijeni sa korisnicima, za njihovu implementaciju.
5. **Strukture/mehanizmi** potrebni za obezbeđivanje koherentnog okvira.
6. Imenovani **akteri** koji preuzimaju odgovornost, uključujući koprodukciju korisnika.
7. Obim i izvor **resursa** potrebnih za implementaciju.
8. Sredstva za **saopštavanje** politike i kome je treba saopštiti.
9. Aranžmani za **praćenje i evaluaciju** njene efikasnosti.
10. Sredstva za **pregled i reviziju** pravila u tom svetlu.

a) Konsultacije i podsticanje učešća

Konsultacije i učešće zajednica u razvoju, sprovođenju i evaluaciji strategije interkulturalnog grada nije samo važno i vrednost samo po sebi; od suštinskog je značaja za postizanje rezultata jer stvara osećaj sopstvenosti. Istinski interkulturalni grad može se postići samo aktivnim učešćem svih glavnih institucija, grupa i zajednica u gradu.

Principi koji mogu predvoditi efikasne pristupe uključuju:

- ▶ Uzimanje u obzir da u manjinskim zajednicama može postojati skepticizam zbog neefikasnih konsultacija u prošlosti i promena koje mogu proizaći iz njih.
- ▶ Jasnoća u svrsi, obimu i ishodu konsultacija/učešća (ko se konsultuje i zašto, šta je predmet diskusije koja je otvorena za promene i o čemu se ne može pregovarati). Često nadležni organi mogu tražiti „predstavnik“ manjinskih zajednica kada su u stvarnosti te zajednice veoma raznolike. Kada nadležni organ nije siguran, korisnije je ići na široko učešće i razmotriti raznolikost stavova koji se mogu izneti, nego tražiti jedan, jedinstveni odgovor.
- ▶ Rezultati treba da obuhvate ne samo ono oko čega se strane slažu, već i stavke oko kojih postoji neslaganje ili oblasti koje zahtevaju dalji rad kako bi se postiglo rešenje.
- ▶ Interkulturalna osetljivost i kulturalna prikladnost u logistici i procesu konsultacija. To može uključivati održavanje konsultacija u vreme koje je pogodno za učesnike, a ne za zvaničnike, odgovarajući izbor mesta u zajednici, a ne u zgradama gradskih vlasti, dostupnost odgovarajućeg osveženja, prepoznavanje potreba žena i aranžmana za brigu o deci.

- ▶ Posvećenost pružanju javnih povratnih informacija o rezultatima.
- ▶ Posvećenost tekućem procesu i evaluacija procesa, a ne jednokratne konsultacije o određenim oblastima.

Strategija za angažovanje ljudi treba da bude veoma raznovrsna kako bi se doprlo do veoma različitih ljudi, tako da kada se vlada promeni, ne može da promeni politiku jer je uključeno mnogo ljudi i organizacija. Preduzeća takođe treba da budu propovednici interkulturalnosti. Unajmite poznatog blogera (poput Kopenhagena) kako biste privukli pažnju i velike grupe pratilaca na interkulturalna pitanja.

Mreže javnog učešća (engl. Public Participation Networks (PPN)) su mehanizam za veće učešće zajednice u lokalnoj samoupravi i predstavljaju mogućnosti za doprinos politici i donošenju odluka. PPN su nezavisne strukture sa jednom mrežom koja se uspostavlja u svakom području lokalnih vlasti.

Dablinska gradska mreža javnog učešća (Irska) je glavna veza preko koje se Dablinsko gradsko veće povezuje sa zajednicom i volonterskim sektorima, sektorom socijalne inkluzije i zaštite životne sredine. Zamišljena je kao formalna struktura za aktivno građanstvo i učešće, pružajući vezu lokalnoj vlasti da se poveže sa grupama u zajednici koje promovisu konsultovanje, kao i da olakša i artikuliše raznovrstan spektar stavova i interesa.

Mreža javnog učešća obezbeđuje grupama:

- ▶ Mogućnosti uticaja na donošenje odluka.
- ▶ Pristup informacijama – o finansijama, konsultacijama, dešavanjima.
- ▶ Obuke.
- ▶ Mogućnosti za umrežavanje sa drugim grupama.
- ▶ Predstavljanje u zajednici i organizovanu interakciju sa gradskim većem Dablina.

Svaka lokalna vlast je dužna da uspostavi mrežu javnog učešća (PPN), obezbedi svoje predstavljanje u zajednici iz mreže javnog učešća i obezbedi resurse i podršku mreži javnog učešća.

Berlin (Nemačka) je sproveo veoma vešt proces konsultacija u pripremi strategije/akcionog plana za borbu protiv diskriminacije. Kancelarija za borbu protiv diskriminacije ovlasila je krovnu nevladinu organizaciju sa više od 70 članova da organizuje učešće nevladinih organizacija. Ovaj proces je poslužio da se pokrenu ključna pitanja i identifikuju glavne ideje i inicijative koje bi činile okosnicu strategije.

Istovremeno, u konsultacijama sa različitim odeljenjima Senata razmotrene su prethodne akcije i identifikovale moguće buduće akcije. Kao drugi

korak, od odeljenja je zatraženo da odgovore na predloge koje su podnele nevladine organizacije. Pojedina odeljenja su navela da nemaju resurse za sprovođenje mera, tako da akcioni plan podrazumeva netroškovne mere i mere za koje se traže dalji resursi.

Konačni akcioni plan sadržao je nekoliko elemenata: dokument o popisu, preporuke nevladinih organizacija (veoma simboličan gest prepoznavanja njihovih napora); izjavu uprave u vezi sa predloženim merama koje nisu mogle da se sprovedu sa pratećim razlozima; spisak od 44 mere sa predloženim načinima sprovođenja i izvorima finansiranja.

Melitopolj (Ukrajina) je sproveo anketu među 1.000 građana o pitanju interkulturalnih ciljeva i prioriteta i održao nekoliko konsultativnih sastanaka, kao i interkulturalnu „Igru grada budućnosti“ kako bi razvio svoju interkulturalnu strategiju. Na opštinskom televizijskom kanalu pokrenut je poseban TV program „Moj grad Melitopolj“, posvećen interkulturalnoj politici koju je grad usvojio. Formirana je radna grupa koja se sastojala od lokalnih zvaničnika, službenika u kulturi, privrednika i predstavnika nevladinih organizacija. Ova grupa čini tim „osoba koje transformišu kulturu“.

KOMPLET ALATA

Zajednički život u inkluzivnim demokratijama: kako interkulturalni pristup može da promovise učešće u različitim društvima?

Participativne i promišljene strategije demokratije za interkulturalni grad – Kratak opis politike

b) Izgradnja interkulturalne kompetencije

Sposobnost međusobnog razumevanja kroz sve vrste kulturalnih barijera je osnovni preduslov za funkcionisanje naših raznolikih demokratskih društava i ključna kompetencija na kojoj svaki pojedinac treba da radi. Interkulturalne kompetencije se odnose na skup znanja i veština neophodnih ljudima i organizacijama da deluju na interkulturalni način. To uključuje poznavanje svih interkulturalnih principa opisanih u ovom vodiču (ljudska prava, jednakost, borba protiv diskriminacije, prednost različitosti, interakcija, učešće itd.). Da bi se pravilno primenile, kompetencije uključuju i niz mekih veština (kao što su empatija, kritičko razmišljanje, sposobnost slušanja i nenasilne interakcije sa drugima koji su različiti itd.).²⁸ Obuke i alati u interkulturalnoj kompetenciji teže

28. J. Huber and all, *Intercultural competence for all Preparation for living in a heterogeneous world*, Council of Europe Pestalozzi Series, No. 2 Council of Europe, 2013.

promeni stavova ljudi, podstičući ih da preispituju osnovne pretpostavke svojih kultura. Cilj je kritička dekonstrukcija kulturnog identiteta kao posledica kontakta sa drugim kulturama.

Biti interkulturno kompetentan široko je prepoznat uslov već decenijama koji je od suštinskog značaja za miran suživot u raznolikom svetu. Brojni nedavni dokumenti o politikama i preporuke međunarodnih organizacija, kao što je Bela knjiga Saveta Evrope o interkulturnom dijalogu, takođe²⁹ su vrlo jasno izrazili ovu potrebu. Interkulturne kompetencije nam omogućavaju da se pozabavimo osnovnim uzrocima nekih od najzaraznijih problema današnjih društava u vidu nesporazuma izvan kulturnih, socio-kulturnih, etničkih i drugih granica: diskriminacija, rasizam, govor mržnje i tako dalje.

Stoga, interkulturne kompetencije nisu potrebne samo u javnoj upravi, već bi trebalo da budu integrisane i među stanovništvom grada. Interkulturna inkluzija, zapravo, zahteva od građana da u svojim svakodnevnim postupcima prevedu svoju posvećenost zajedničkom skupu vrednosti, zajedničkom osećaju pripadnosti gradu i pluralističkom lokalnom identitetu.

S ti ciljem, [Test interkulturnog državljanstva](#) (engl. Intercultural Citizenship Test), razvijen od strane programa Interkulturni gradovi, može biti način procene znanja i svesti građana o ljudskim pravima, njihovim interkulturnim kompetencijama, njihovoj percepciji različitosti kao prednosti, kao i njihovoj spremnosti da deluju na interkulturni način. Test ima za cilj da bude i obrazovno i političko sredstvo – podizanje svesti građana, profesionalaca i političara o potrebi definisanja (urbanog) građanstva na pluralistički i inkluzivan način.

Pored ovog alata, ICC nudi svojim članovima sveobuhvatan spektar instrumenata i metodologija za jačanje interkulturne kompetencije, uključujući uporednu analizu, preglede i preporuke politika, savete stručnjaka i osoba za inovacije politika, testirane metodologije u određenim oblastima politika, procenu uticaja i komunikaciju.

Gradovi mogu da se uključe u ovu mrežu na različite načine. Oni mogu biti punopravni članovi mreže sa privilegovanim pristupom svim međunarodnim aktivnostima i posvećenom stručnom podrškom. Osim toga, oni se mogu fokusirati na razmene u okviru nacionalne mreže interkulturnih gradova, gde takva mreža postoji. Svi gradovi članovi međunarodne ili državne mreže mogu se odlučiti za dijagnostiku svojih politika putem [Indeksa interkulturnih gradova](#) (engl. Intercultural Cities Index).

29. [Bela knjiga o interkulturnom dijalogu. Living Together As Equals in Dignity - kick-off document, 2008](#) (Živeti zajedno kao jednaki u dostojanstvu – početni dokument, 2008).

Uprkos dostupnoj podršci i alatima, gradovima može biti potrebno dosta vremena i truda da prilagode koncepte i alate, kao i da uključe i obuče osoblje i druge zainteresovane strane u debate o politikama, što zauzvrat može sprečiti gradove da u potpunosti iskoriste znanje i mogućnosti koje program pruža. Ovo posebno važi za nove gradove koji se pridružuju programu koji imaju malo iskustva sa migracijama i integracijom i koji hitno moraju da razviju i sprovedu politike uključivanja migranata/izbeglica.

Kako bi se brzo izgradilo znanje i kapaciteti u gradovima i pojednostavio proces, uvedena je Akademija za interkulturnu integraciju. Intenzivan i sveobuhvatan kurs, predstavlja koristan prostor gde gradonačelnik i članovi njegovog kabineta, kao i predstavnici gradskog veća i drugih zainteresovanih strana mogu pronaći sve osnovne informacije, usluge i alate programa, kao i vreme za pitanja specifična za njihov grad.

Univerzitet u **Patrasu** (Grčka), u partnerstvu sa opštinom, razvio je program obuke, inspirisan svojim članstvom u pilot projektu C4i (Komunikacija za integraciju (engl. Communication for Integration)). Model profesionalne obuke zasnovan je na ideji da će (potencijalni) profesori sa visokom interkulturnom osetljivošću verovatnije postati (a) samopouzdaniji svetski građani koji dublje razumeju kulturne razlike; i (b) sofisticiraniji radnici u oblasti znanja koji su u stanju da osmisle interkulturno orijentisane scenarije učenja kako bi se nosili sa raznolikošću učenika.

250 profesora pripravnika bilo je angažovano (između marta i juna 2015. godine) na zajedničkom projektu akcionog istraživanja u okviru njihovog interkulturnog kursa na Univerzitetu u Patrasu. Od njih je zatraženo da osmisle, sprovedu i razmotre/procene kampanju za borbu protiv glasina, stereotipa i rasističkih stavova na radnim mestima po svom izboru. Od efikasnih nastavnika se očekuje da neguju interkulturne kompetencije učenika koje im omogućavaju da se uključe u svakodnevne interkulturne interakcije bez stereotipa ili predrasuda ili glasina vezanih za različitosti. Pri tome profesori moraju da osmisle obrazovne aktivnosti koje podstiču uzajamnu komunikaciju i kolaborativno interkulturno delovanje.

Učenici su bili uključeni u aktivnosti dizajna nastave za predškolske i srednjoškolske sredine ili druge nevladine organizacije, kao i za aktivnu komunikaciju sa različitim ciljnim grupama i pregovaranje o kulturnim razlikama kroz suzbijanje predrasuda i stereotipa.

[OXLO Charter](#) (Povelja OXLO) je Deklaracija o ljudskim pravima za **Oslo** (Norveška), koja navodi da raznolikost jezika, etničke pripadnosti,

kulture, religije i rodnog izražavanja zahteva podršku zajedničkim vrednostima kao što su jednakost i demokratija. U Odluci Gradskog veća o „Mogućnostima različitosti“, Gradsko veće je odlučilo da opština mora da obezbedi da manjine budu ravnopravne kada su u pitanju opštinske usluge. To važi i za preduzeća koja pružaju usluge građanima u ime opštine. U praksi se pružaju smernice i obuke kako bi se osiguralo da se svi zaposleni i servisi jednako odnose prema korisnicima. Jedan od alata je OXLO vodič za jednake usluge, priručnik na stranicama grada na internetu i intranetu, sa smernicama za gradske agencije, okruge i usluge o tome kako da Oslo postane grad za sve – da obezbedi jednake mogućnosti bez obzira na etničku pripadnost, seksualnu orijentaciju i invaliditet.

Od svake službe i svake jedinice, u gradskim okruzima, agencijama i opštinskim preduzećima se očekuje sledeće:

- ▶ Budite svesni gde se nalazite i upoznajte ljude kojima pružate usluge.
- ▶ Budite svesni ko koristi usluge koje pružate, a ko ima najviše koristi od korišćenja usluga.
- ▶ Upoznajte pravni osnov za ravnopravnost i zaštitu od diskriminacije.
- ▶ Obavezno proslavite pobede u radu na jednakosti i pozovite sve na proslavu.

- ▶ Saznajte šta funkcionise, podelite svoja iskustva i učite jedni od drugih.

KOMPLET ALATA

[Informacije o različitim nacionalnim mrežama.](#)

Test interkulturalnog državljanstva:

[SR](#) | [FR](#) | [BQ](#) | [IT](#) | [PT](#) | [SP](#) | [TR](#) | [UA](#)

[Vodič o interkulturalnoj kompetenciji](#)

Interkulturalne kompetencije primenjene na razvoj projekata javne uprave: [Vodič](#)

[Akademija za interkulturalnu integraciju](#) sa intervjuima učesnika i organizatora.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li je grad usvojio proces konsultacija o politikama koje uključuju ljude svih etničkih ili kulturalnih pripadnosti i/ili učestvovao u njihovom dizajniranju?
- ▶ Da li grad pruža obuke i alate za povećanje interkulturalne kompetencije među osobljem i stanovnicima?
- ▶ Da li grad traži podršku i inspiraciju od širokog spektra organizacija i ljudi? Da li pokušava da pronađe primere i iskustva iz drugih gradova i zemalja?

Elementi interkulturene strategije

Praktično sve oblasti urbane politike mogle bi se sagledati iz interkulturene perspektive, odnosno s obzirom na njihov uticaj na kulturni identitet, međusobne percepcije između etničkih zajednica i prirodu njihovih odnosa. Prečesto se opštinske politike raznolikosti oblikuju na reaktivan način, reagujući na ozbiljna i ekstremna pitanja (kao što su nemiri manjina, rasistička ubistva i druge pretnje zakonu ili javnom redu) koja možda nisu ni najhitnija. U međuvremenu, svakodnevni rad, koji čini veliku većinu aktivnosti grada, ponekad se možda zanemaruje. Srž koncepta Interkulturenog grada je ideja o preuzimanju važnih – ali često svakodnevnih – funkcija grada i njihovom redizajniranju i ponovnom konfigurisanju na interkulturni način.

Strategija grada može biti strukturirana na mnogo načina, ali, prema iskustvu programa ICC, sledećih 16 važnih elemenata, zajedno, verovatno će uticati na javnu percepciju i javne politike (ili ono što je u kontekstu programa nazvano „softverom“ i „hardverom“ integracije) i pokrenuti kolektivnu dinamiku ka „pripitomljavanju“ i iskorišćavanju različitosti u korist grada i njegovih ljudi.

1. Interakcija

Interakcija između ljudi svih vrsta je kamen temeljac interkulturalnog pristupa i ono što daje njegovu prepoznatljivu vrednost. Savetodavni komitet Okvirne konvencije Saveta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina naglasio je značaj interakcije³⁰, podsećajući da član 6. poziva na „svesne napore za podsticanje klime uzajamnog poštovanja, razumevanja i saradnje gde su pripadnici nacionalnih manjina prepoznati kao sastavni elementi društva, koji efikasno uživaju jednak pristup pravima i resursima, a istovremeno im se pružaju mogućnosti za socijalnu interakciju i inkluziju kroz razlike“.

Postoji mnoštvo dokaza da što je više kontakata (direktnih i indirektnih) koje ljudi različitog porekla i stila života imaju jedni sa drugima, manja je verovatnoća da će razmišljati i ponašati se sa predrasudama. Uslovi su, međutim, takođe važni. Potrebno je da postoji jednakost između učesnika i međusobno priznavanje posebnih kulturnog/identitetskog porekla. Ovi uslovi takođe moraju biti prisutni u politikama i akcijama za interkulturalno mešanje i interakciju.

Interkulturalni grad treba da se suprotstavi predrasudama i segregaciji razvojem niza politika u svim oblastima predstavljenim u ovom vodiču i akcijama za podsticanje većeg mešanja i interakcije između različitih grupa i pojedinaca, zajedno sa širokim spektrom saveznika, u svim oblastima svog rada.

³⁰. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, Saveta Evrope

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li vaš grad maksimalno koristi i aktivno traži mogućnosti da se različite grupe građana okupe, mešaju i komuniciraju u javnom prostoru?
- ▶ Da li ste identifikovali glavne zainteresovane strane, mesta i probleme koji bi mogli da okupe stanovnike pored kulturnih razlika?
- ▶ Da li bilo koje trenutne politike, procesi ili organizacione kulture inhibiraju interakciju između ljudi iz različitih kulturnih sredina?
- ▶ Da li vaš grad saraduje sa civilnim društvom i lokalnim organizacijama aktivnim u oblastima koje se tiču interkulturalne inkluzije?
- ▶ Da li grad podstiče škole da organizuju interkulturalne vannastavne aktivnosti koje zauzimaju javni prostor i doprinose njegovoj desegregaciji?

Saveti

- ▶ Razvoj ili podržavanje inicijativa koje okupljaju ljude oko pitanja od zajedničkog interesa (kultura, obrazovanje, religija, bezbednost itd.).
- ▶ Otvaranje interkulturalnih centara ili muzeja posvećenih slavljenju svih vrsta različitosti kako bi stanovnici različitog porekla razvili osećaj pripadnosti javnim mestima koja su privlačna svima.
- ▶ Obratite se ljudima tamo gde se nalaze (radna mesta, prodavnice, škole, verska mesta, javne pijace, sportski objekti itd.), kako biste ih informisali o mogućnostima koje nude drugi javni prostori grada.

- ▶ Podrška omladinskim i drugim projektima koji imaju za cilj promoviranje desegregacionog korišćenja javnog prostora.
- ▶ Obezbeđivanje objekata kao što su klupe, stolovi, džinovske šahovske table, igrališta itd., gde se ljudi svih porekla, uzrasta i polova mogu sastajati i družiti.
- ▶ Razvijanje mehanizama povratnih informacija i indikatora za praćenje promena i identifikovanje nedostataka.

Organizacija *Fargespill* iz **Bergena** (Norveška) fokusira se na ono što se dešava kada se razlike susreću kroz tradicionalnu muziku i ples: Etiopijski ples ramenima se spaja sa norveškim plesom „gangar“. Mogadiš upoznaje Kollywood, „fallturillturaltura“ upoznaje „habibi habibi“. Dečije pesmice iz celog sveta ujedinjuju se u jednu veliku polifoničnu mantru. Kroz fuziju muzičkog nasleđa *Fargespill* nastoji da podstakne emocionalno i duboko ukorenjeno razumevanje činjenice da zajedno lutamo ovom malom planetom – i da od nje moramo da napravimo najbolje. Kroz tradicionalnu muziku i ples postaje jasno koliko je očigledno da smo slični, a koliko obogaćujuće da smo različiti. Rezultat je intiman, muzički susret sa pričama mladih o tome ko su i odakle dolaze, ispričanim kroz muziku i ples iz njihovih kultura. Doživljaj unapređuju profesionalni muzičari, koreografi, instruktori, dizajneri zvuka i svetla i scenografi.

Fargespill je debitovao sa velikim uspehom tokom Međunarodnog festivala u Bergenu 2004. godine i od tada je imao preko 150.000 nastupa. Izdali su knjigu i album, koji je bio nominovan za norveške Gremi nagrade. Oni su nastupali za većinu evropskih kraljevskih kuća i većinu ministara u Norveškoj – između ostalih. Koncept *Fargespill* je licenciran za nekoliko opština širom zemlje, kao i za Švedsku – a nekoliko drugih je na pragu pokretanja sopstvenih ansambala.

Tokom školske 2017-2018. godine, oko 15.000 učenika iz 28 škola u **San Sebastijanu** (Španija) učestvovalo je u školskom programu Agenda 21, koji je bio posvećen proučavanju kulturne raznolikosti te godine. Kroz različite aktivnosti učenici su mogli da otkriju šta je kulturna raznolikost, upoznaju različite kulture prisutne u opštini i analiziraju situaciju u svojim školama; posećivali su i intervjuisali različite agente, razmišljali o stereotipima i predrasudama koje postoje u društvu i kako da se nose sa njima. Kao rezultat toga, postali su svesni interkulture realnosti opštine.

U cilju produbljivanja smisla svog rada, deca su se obratila Gradskom veću da daju svoje mišljenje o merama za koje smatraju da je potrebno preduzeti

kako bi se poboljšao život ljudi koji dolaze da žive u gradu. Ceremonija u Plenarnoj sali Gradske skupštine ugostila je oko 100 mladih između 10 i 14 godina kako bi razmenili mišljenja sa lokalnim donosiocima odluka.

Glavna postavljena pitanja bila su: promocija, poštovanje i odbrana ljudskih prava; unapređenje plana prijema; organizovanje akcija u naseljima i školama radi upoznavanja različitih kultura; plan za kulturnu raznolikost i borbu protiv rasizma; uključivanje izbeglica ili klimatskih migranata u opštinsku strategiju protiv klimatskih promena; i jačanje odnosa između gradskog veća i udruženja kulturnog nasleđa.

Obrazovni program Agenda 21 School, priznat od strane Uneska i radi na održivosti planete, pruža mogućnost učenicima da učestvuju u akcionim planovima opština, kroz predloge i prijave koje podnose opštinskoj upravi. Ovom prilikom učenici su preuzeli i sopstvene obaveze da poštuju kulture i ljude drugog porekla, da ih upoznaju i prihvate, kao i da promovišu miran suživot. Manifestacija u gradskom veću završena je jasnom porukom gradonačelnika u kojoj je prepoznao kulturnu raznolikost kao bogatstvo za društvo i štitio ravnopravnost svih ljudi.

Projekat XEIX u **Barseloni** (Španija) ima za cilj podsticanje interkulturelne komunikacije i interakcije kroz podizanje nivoa međusobne interakcije preduzeća i interakcije sa njihovim zajednicama. Projekat je prvi put realizovan 2012. godine u naselju sa značajnim prisustvom kineskih porodica (18% stranog stanovništva) gde su dugogodišnja preduzeća zatvarana i kupovana od strane kineskih i pakistanskih porodičnih preduzeća. Grad je inicirao osnivanje udruženja za maloprodaju kako bi se pomoglo revitalizaciji susedstva i upravljanju odnosima sa zajednicom i pripremljen je strateški plan. Omogućio je uvođenje interkulturelne komunikacije i tumača, počevši od stručnjaka za kineski jezik i kulturu, a kasnije i drugog koji radi sa južnoazijskom zajednicom. U početku je bilo teško ubediti vlasnike prodavnica u koristi od interakcije sa njima i njihove zajednice. Malo po malo, postali su svesni da pridruživanje udruženju može biti način pristupa vrednim informacijama i način da poboljšaju svoj imidž u komšiluku kao dobri građani koji daju pozitivan društveni i ekonomski doprinos. Drugi izazov je bio da se uvere u vrednost otvaranja i interakcije sa drugima i širom zajednicom. Da bi prevazišlo ove izazove, udruženje je organizovalo aktivnosti za svoje članove (godišnje i sastanke odbora), kao i javne događaje (sajmove, festivale itd.).

Prvobitno, cilj je bio da se u udruženju trgovaca na malo okupe različiti vlasnici prodavnica različitog

porekla kako bi se podstakao lokalni razvoj. Sada se ohrabruju i druge vrste organizacija kao što su lokalne organizacije imigranata (škole kineskog jezika), institucije (Casa Asia, Confucius Institute, Universitat Autònoma itd.), kulturne ustanove (Nacionalno pozorište), neprofitne organizacije (ACCEM-izbeglice) i privatna preduzeća. Udruženje trgovaca na malo sada je postalo katalizator svih lokalnih inicijativa, kako ekonomskih (sajmovi, šoping kampanje), tako i kulturnih (lokalni festivali, izložbe). Društvene i kulturne aktivnosti koje se sprovode u susedstvu uključuju sve zajednice (npr. sajam zdravlja je uključivao ajurvedu, akupunkturu, doniranje krvi i štandove sa biljnim lekovima) i promovišu učešće, interakciju i uzajamno priznavanje u javnim prostorima.

KOMPLET ALATA

Kako pristup interkulture integracije dovodi do boljeg kvaliteta života u različitim gradovima – Izveštaj o proceni ICC

Urbane politike za interkulture centre i angažovanje zajednice

2. Učešće

Učešće i interakcija su zlatni ključevi interkulturenog kreiranja politika i markeri inkluzije i isključivanja. Učešće može imati različite oblike, građanske, političke, kulturne. Može se desiti formalno (npr. u sindikatu) ili neformalno (npr. volontiranje). Postoje i različiti stepeni učešća (od konsultacija, mehanizama povratnih informacija do partnerstva, zajedničkog dizajna i kontrole)³¹, koji usko zavise od opsega prava (građansko politička, kulturna, ekonomska) koja ljudi imaju prava.

Interkulturena integracija podrazumeva implicitnu pretpostavku da je pravednija podela ovlašćenja i odgovornosti među različitim politikama neophodna u dobu različitosti i mobilnosti. Interkultureni grad stoga aktivno traži učešće svih stanovnika u različitim procesima donošenja odluka koji utiču na život u gradu. Time se povećava podrška, a samim tim i održivost lokalnih politika, dok se istovremeno značajno smanjuju ekonomski troškovi socijalne isključenosti i nestabilnosti. Kada ljudi naiđu na prepreke za učešće ili na drugi način namerno odluče da ne učestvuju, mogu se, pasivno, povući iz društvenog i javnog života ili aktivno izabrati da žive izvan prevladavajućih društvenih običaja i zakona.

31. Šeri Arnštajn je 1969. godine pisala o učešću građana u procesima planiranja u Sjedinjenim Državama i opisala „lestvicu učešća građana“ koja je pokazala učešće u rasponu od visokog do niskog. Pogledati rad autorke Šeri R. Arnštajn „A Ladder of Citizen Participation,“ Journal of the American Planning Association, Vol. 35, No. 4, pp. 216-224, 1969.

Prema iskustvu učesnika projekta ICC, prilikom razvoja inkluzivnih participativnih procesa potrebno je uzeti u obzir niz faktora:

- ▶ Inkluzivni participativni proces je održiviji ako društveni kontekst u kojem se razvija daje značaj zajedničkim interesima. Osećaj pripadnosti, opšte dobro i podela odgovornosti važni su temelji za razvoj participativnih procesa.
- ▶ Gradsko osoblje uključeno u participativne procese mora biti u potpunosti podržano od strane svojih institucija. Ovi procesi često zahtevaju vreme i fleksibilnost. Participativni procesi su sami po sebi neizvesni i njihovi ishodi često zavise od sposobnosti da se hipoteza preispita i prilagode alati i metodologije.
- ▶ Inkluzivni participativni proces će biti uspešniji ako gradsko osoblje preuzme ulogu moderatora, a ne koordinacije kako bi se osiguralo da učesnici mogu da preuzmu vlasništvo nad procesom i, shodno tome, njegovim ishodima. Pored toga, uključeno osoblje treba da stekne kompetencije u interkulturenom menadžmentu i promociji jednakih mogućnosti, kako bi steklo neophodne veštine (npr. aktivno slušanje).

Participativne metodologije treba da uzmu u obzir sledeće ključne aspekte:

- ▶ Važno je da se fokusirate na nekoliko osnovnih zajedničkih ciljeva za koje je verovatnije da će služiti zajedničkim interesima. Ako su ciljevi previše specifični, postoji rizik da se centar interesovanja prebaci na određene grupe i da se izgubi učešće drugih.
- ▶ Razmena informacija i jasna komunikacija o procesu i njegovom ishodu ključni su za obezbeđivanje odgovornosti i poverenja. U kojoj meri učesnici i, šire, zajednice, percipiraju transparentnost tokom procesa, utiče na njihovu spremnost da doprinesu i njihovo poverenje u proces.

- ▶ Participativne metodologije i alati moraju biti prilagođeni specifičnostima publike i grupe. Dobra procena raznolikosti stanovništva, koja uključuje kvalitetne konsultacije u ranoj fazi procesa, biće od ključnog značaja za razumevanje koji su alati najefikasniji.

Saveti

- ▶ Promovisanje inkluzivnog učešća kroz razvoj relevantnih alata i obuke za javne organe, uključujući interkulturnu kompetenciju.
- ▶ Razvijanje prilagođene akcije kako bi se doprlo do ranjivih grupa.
- ▶ Otvaranje prostora i kanala kako bi građani, politički lideri i službenici mogli da rade zajedno.
- ▶ Osnaživanje građana (liderske veštine i obuka) kroz ciljane aktivnosti izgradnje kapaciteta.
- ▶ Obaveštavanje zajednice o mogućnostima učešća i rezultatima.
- ▶ Razmatranje i sprovođenje umetničkih i kulturnih akcija kao alata za generisanje interesovanja, posvećenosti i učešća.

Zakonodavstvo je svakako važna barijera koja onemogućava pojedince da učestvuju u građanskom i političkom životu. Međutim, čak i kada zakonodavstvo predviđa relevantna prava, gradovi koji pokušavaju da podstaknu učešće ljudi suočavaju se sa drugim izazovima, među kojima su:

- ▶ Sve veći nedostatak poverenja građana u javne institucije, koji se takođe materijalizuje u nedostatku interesovanja za politiku i učešće.
- ▶ Opšti nedostatak znanja o pravima i funkcionisanju demokratskih institucija;
- ▶ Opšti nizak nivo učešća migranata, izbeglica, manjinskih grupa i ljudi stranog porekla u političkom životu.
- ▶ Govor mržnje, rastući populizam i širenje ksenofobičnog javnog diskursa neguju rasizam i netoleranciju i u suprotnosti su sa vrednostima otvorenog društva.
- ▶ Širenje onlajn kolaborativnih platformi koje su nesumnjivo otvorile teren za građane da utiču na moć putem peticija, političkih inicijativa, procene politike, provere činjenica i masovne podrške, ali takođe predstavljaju rizik od smanjenja kvaliteta učešća kroz neku vrstu lakog građanskog angažmana bez stvarne posvećenosti.

Ovo je otvorilo šire razmišljanje za Savet Evrope i ICC o barijerama za aktivnije uključivanje celog dela građanstva u demokratski proces, uključujući društveno-ekonomsku isključenost i urbanu segregaciju. Savet Evrope i njegov komitet ministara nedavno su obogatili svoj korpus standarda o učešću usvajanjem veoma progresivne Preporuke

o učešću građana u lokalnom javnom životu³². Ono što je inovativno u ovom tekstu je definicija „građanina“ koja je definisana kao „bilo koja osoba (uključujući, gde je to prikladno, strane rezidente) koja pripada lokalnoj zajednici. Pripadnost lokalnoj zajednici podrazumeva postojanje stabilne veze između pojedinca i te zajednice“. Preporuka takođe priznaje komplementarne uloge predstavničke i participativne demokratije, kao i doprinos kako inkluzivnim tako i stabilnim društvima. Interesantno je da tekst definiše lokalnu demokratiju kao jedan od temelja demokratije u evropskim zemljama. Takođe se priznaje „vodeća uloga“ koju lokalne javne institucije imaju u promovisanju učešća građana i u ponovnom angažovanju sa njima „na nove načine kako bi se održao legitimitet procesa donošenja odluka“. Konačno, zalaže se za dalje korake koje treba preduzeti kako bi se „građani direktnije uključili u upravljanje lokalnim poslovima, uz očuvanje efektivnosti i efikasnosti takvog upravljanja“.

Kao što je već rečeno, gradovi su u idealnom položaju da istražuju i testiraju alternativne oblike učešća koji stvaraju mogućnosti za ljude različitog porekla i iskustva da se okupe kako bi donosili, oblikovali i uticali na odluke koje utiču na njihove živote i koji olakšavaju pristup nedržavljana građanskim i političkim pravima. Nekoliko gradova, na primer, razmatra različite modele „urbanog građanstva“ zbog zakonskih obaveza, iz humanitarnih razloga i za poboljšanje inkluzije i efikasnosti sprovođenja politike. Na primer, španski *Padrón* je lista svih ljudi koji žive u određenom gradu i koji su registrovani na listi u lokalnoj gradskoj većnici. Za registraciju je potreban samo pasoš i dokaz o prebivalištu, ali ne i boravišna dozvola, tako da nudi i simbolično lokalno članstvo i formalni pristup opštinskim uslugama. Nekoliko španskih gradova eksperimentisalo je da to podigne na eksplicitniji oblik urbanog građanstva, ali najefikasnija je bila Barselona koja je to iskoristila kao osnovu za izgradnju sveobuhvatne politike zasnovane na ljudskim pravima i interkulturalnosti.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Ako je vaš grad usvojio interkulturni akcioni plan, da li je to bio rezultat procesa konsultacija koji je uključivao ljude migrantskog/manjinskog porekla?
- ▶ Da li je vaš grad uveo mehanizme učešća, osim prava glasa ili konsultativnog tela, kako bi omogućio svim stanovnicima grada, bez obzira na njihovo migrantsko/manjinsko poreklo, da ravnopravno učestvuju u procesu donošenja odluka?

32. Pogledajte: [Preporuka CM/Rec\(2018\)4 Komiteta ministara državama članicama o učešću građana u lokalnom javnom životu](#) (21. mart 2018.)

- ▶ Da li vaš grad prati učešće stanovnika grada sa migrantskim/manjinskim poreklom u procesu donošenja odluka?
- ▶ Da li vaš grad preduzima mere kako bi osigurao da stanovnici sa migrantskim/manjinskim poreklom budu pravedno zastupljeni u ključnim institucijama i organizacijama, odborima ili vladajućim telima sindikata, javnih škola, radničkih saveta itd.?
- ▶ Da li je vaš grad uveo mehanizme kako bi se osiguralo poštovanje rodne ravnopravnosti u organizacijama koje učestvuju u procesu donošenja odluka o pitanjima koja se odnose na uključivanje gradskih stanovnika sa migrantskim/manjinskim poreklom?

U Svonsiju (Ujedinjeno Kraljevstvo), partnerski rad i konsultacije sa stanovnicima su u središtu načina na koji grad planira i procenjuje politike. Prioriteti, planovi, budžet, socijalne usluge i građanski život podležu procesima konsultacija. Savet je razvio niz alata za uključivanje i konsultovanje svih građana u procesu donošenja odluka saveta:

- ▶ Strategija konsultacija i angažovanja pomaže službenicima da stupe u interakciju sa stanovnicima i korisnicima usluga.
- ▶ Onlajn panel Swansea Voices sastoji se od baze podataka stanovnika koje veće redovno konsultuje o svojim uslugama i lokalnim pitanjima. Njegovo članstvo se stalno osvežava kako bi se što većem broju ljudi pružila prilika da učestvuju. Nedavne oblasti konsultacija uključivale su obnovu Gradskog centra i prioritete za budžet veća.
- ▶ Swansea Reputation Tracker je tekuća telefonska anketa koju sprovodi veće. Svakog drugog meseca 180 ljudi se pita za mišljenje o veću, uslugama koje pruža, osoblju veća i zadovoljstvu svojim lokalnim područjem. Informacije prikupljene svake godine koriste se za informisanje o planovima usluga veća i dostavljaju se u okviru naših procesa praćenja učinka.

Veće se bavi raznolikošću stanovništva kroz grupe i forume različitosti, kao što su Mreža 50+, Forum BME ili LGBT Forum.

Kako bi bilo što reprezentativnije, veće je razvilo niz kanala za uključivanje ljudi: Sesije otvorenog tipa – prilika za sve da se izjasne u neformalnijem okruženju; Grupne posete – bilo sastanak ili neformalna diskusija – u zavisnosti od preferencija grupe; Povratne informacije putem e-pošte – tako da ljudi mogu da kažu svoje mišljenje bez potrebe da sami razgovaraju sa većem; onlajn ankete; Veliki razgovori sa decom i mladima; Sastanci zainteresovanih strana / foruma.

Dok je razvijalo lokalnu strategiju kohezije, veće je organizovalo fokus grupe za odrasle – uključujući i migrante i ljude iz veoma krajnje desnih grupa kako bi razgovarali sa onima koji se mogu suprotstaviti strategiji kohezije.

Iako ne postoji omladinski savet, budžet je namenjen konsultacijama u školama gde deca mogu da se sastanu sa različitim zvaničnicima na različite teme. Učešće dece i mladih (CYP) angažuje tim za učešće dece i mladih koji deluje kao centralno telo koje identifikuje relevantne grupe i pojedince koji mogu biti zainteresovani ili imati koristi od učešća u konsultacijama. Oni takođe beleže i procenjuju uticaj uključivanja mladih u mogućnosti koje pruža/podržava tim.

Takođe, u svojim politikama zapošljavanja, grad i okrug Svonsi uključuju opciju da slede principe „pozitivne akcije“ kao što je navedeno u Zakonu o ravnopravnosti iz 2010. godine. Ovo se može primeniti kada dođe do situacije izjednačenog rezultata između dva (ili više) kandidata jednakih zasluga i omogućava poslodavcu da zakaže sastanak na osnovu određene zaštićene karakteristike koju poseduje kandidat ako postoje dokazi o nedovoljnoj zastupljenosti određene grupe unutar radne snage (npr. nedostatak žena na višem nivou hijerarhije).

U **SAD**, gradovi su koristili lokalne lične karte sa jednom od najvećih šema u **Njujorku**. Karticu IDNYC je 2014. godine uveo gradonačelnik De Blasio kao pristupačan i bezbedan dokument koji omogućava svim stanovnicima da pristupe gradskim službama i dobiju pravo ulaska u gradske zgrade, kao što su škole. Može se predstaviti kao dokaz o identifikaciji za interakciju sa policijom i predstavlja prihvaćeni oblik identifikacije za otvaranje bankovnog računa u odabranim finansijskim institucijama i u bilo kojoj javnoj biblioteci u Njujorku. Dodatne pogodnosti uključuju mogućnost da se registrujete za besplatno jednogodišnje članstvo u 40 vodećih gradskih muzeja, zooloških vrtova, koncertnih dvorana i botaničkih bašta. Takođe nudi popuste na karte za bioskop, sportske događaje, lekove koji se izdaju na recept, fitnes i zdravstvene centre, supermarketu i atrakcije Njujorka. Trenutno je poseduje 1,3 miliona ljudi. Ovu ideju su preuzeli neki evropski gradovi, uključujući pilot „Zuri-City Card“ u **Cirihu** (Švajcarska) ili Urban citizen card u **Parizu** (Francuska).

Jedan od najuspešnijih projekata na platformi Better **Reykjavík** (Island) je My Neighbourhood (ranije Better Neighbourhoods). My Neighbourhood (Moje susedstvo) je godišnji projekat participativnog budžetiranja u saradnji sa gradom Reykjavikom. Projekat traje od 2011. godine, a svake godine se izdvaja 450 miliona ISK (+3 miliona evra) za ideje građana o tome kako poboljšati različita susedstva Reykjavika.

Građani su odobrili 608 ideja u projektu My Neighbourhood od 2012. do 2017. godine. To je rezultiralo stvarnim uticajem hiljada građana na njihovu životnu sredinu. Sva susedstva Reykjavika su vidno poboljšana kroz projekat My Neighbourhood.

Gradska uprava je 2017. godine odlučila da prikuplja ideje za zajedničko kreiranje obrazovne politike grada na lokaciji Better Reykjavík. To je bio prvi put da je stvarna politika bilo koje vlade na Islandu dobijena iz masovne podrške.

KOMPLET ALATA

Zajednički život u inkluzivnim demokratijama: kako interkulturni pristup može da promoviše učešće u različitim društvima.

Urbano državljanstvo: stvaranje mesta gde čak i nedokumentovani mogu pripadati.

Participativne i promišljene demokratske strategije za interkulturni grad: uključivanje migranata i stranih stanovnika u lokalni politički život.

3. Borba protiv diskriminacije

Diskriminacija se javlja ili kada se ljudi tretiraju manje povoljno od drugih ljudi koji su u uporedivoj situaciji samo zato što pripadaju, ili se smatra da pripadaju određenoj grupi ili kategoriji ljudi; ili zato što ljudi u različitim situacijama podležu standardizovanim normama koje ne uzimaju u obzir njihovu specifičnu situaciju. Ljudi mogu biti diskriminisani zbog starosti, invaliditeta, etničke pripadnosti, porekla, političkog uverenja, rase, veroispovesti, pola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, jezika, kulture i po mnogim drugim osnovama. Diskriminacija, koja je često rezultat predrasuda koje ljudi imaju, čini ljude nemoćnim, sprečava ih da postanu aktivni građani, sprečava ih da razviju svoje veštine i, u mnogim situacijama, da pristupe poslu, zdravstvenim uslugama, obrazovanju ili smeštaju. Oblici i izražavanje antidiskriminacije se razlikuju jer proizilaze iz različitih nacionalnih pravnih tradicija.

ICC usvaja individualni pristup antidiskriminaciji vođen pravima i razumevanje izvan granica rase kako bi uključio sve oblike različitosti³³. Takođe koristi formativan i pragmatičan pristup antidiskriminaciji, jer predrasude i diskriminacija mogu napredovati, uprkos zaštitnim zakonima, tamo gde postoji segregacija ili nedostatak kontakta i dijaloga između ljudi. Interkulturni gradovi stvaraju mogućnosti i uslove za ljude i organizacije da iskuse prednost koju raznolikost donosi u svakodnevnom životu i da tu prednost učine jasnom i eksplicitnom za sve. Na primer, pored

33. Videti [Protokol 12 uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, 2000](#). Povelja EU o osnovnim pravima, 2000.

uspostavljanja pravnih i administrativnih struktura za podršku žrtvama, otkrivanja i predlaganja pravnog leka za sistemsku diskriminaciju, ICC već nekoliko godina radi na razvoju i širenju metodologije za borbu protiv glasina, strateškog alata koji se fokusira na način na koji se stvaraju stereotipi i predrasude, a pre svega na to kako smanjiti njihov obim i negativan uticaj, kako bi se sprečila diskriminacija i promovisala pozitivnija interakcija između razlika.

Interkulturni grad osigurava da se ulože svi naponi kako bi se osigurala nediskriminacija u svim njegovim politikama, programima i aktivnostima. Grad radi u partnerstvu sa zvaničnicima, upravom, obrazovnim i kulturnim institucijama, policijskim službenicima i službenicima bezbednosti, kao i organizacijama civilnog društva i drugim institucijama koje se bore protiv diskriminacije i nude podršku i odštetu žrtvama. Takođe zahteva od službenika da se fokusiraju ne samo na interakcije između većine i manjina, već i unutar različitih grupa u kojima mogu da postoje i skriveni procesi nejednakosti i nepravde. Pored toga, grad prikuplja podatke o diskriminaciji i prati uticaj politika i programa. U Barseloni, Kancelarija za nediskriminaciju (OND) je glavna služba koju vodi Gradsko veće za građane i organizacije za dokumentovanje, primanje informacija, obuku i savetovanje o zločinima iz mržnje i diskursu iz mržnje. Opštinska služba prikuplja podatke kako bi pružila bolji pregled stanja u gradu, kao i aktivirala mehanizme za zvanično prijavljivanje zločina iz mržnje i govora mržnje i parnične postupke u značajnim slučajevima ako je potrebno. Osnovaće se i Opservatorija za zločine iz mržnje i govor mržnje koja će obučavati opštinske

radnike u ovoj oblasti, uključujući i gradsku policiju. Druge mere uključuju podsticanje škola da obeleže Međunarodni dan za eliminaciju rasne diskriminacije. Pored toga, interkulturalni grad široko komunicira o rizicima koje diskriminacija predstavlja za socijalnu koheziju, kvalitet života i lokalnu ekonomiju.

Interkulturalnim gradovima se preporučuje da:

- ▶ Uspostave uopštene antidiskriminacione strukture koje su u stanju da razumeju i suoče se sa diskriminacijom po bilo kom osnovu uključenom u Protokol 12 Evropske konvencije o ljudskim pravima, podržavaju žrtve i otkrivaju, potkrepljuju i predlažu pravne lekove za sistemsku diskriminaciju.
- ▶ Neguju kompetencije za raznolikost javnih i izabраниh zvaničnika – pokrivajući sve vrste raznolikosti, uključujući i ono što može biti specifično za određeni grad (npr. tradicionalne manjine i jezici).
- ▶ Šire urbane pedagogije ljudskih prava, interkulturalnog dijaloga i višestrukih identiteta i sprečavaju višestruke diskriminacije, putem zvaničnog javnog diskursa, neformalnog obrazovanja, partnerstva sa nevladinim organizacijama, društvenih medija i strategija za borbu protiv glasnina.
- ▶ Osmisle mešovite aktivnosti, uključujući organizacije sa različitim antidiskriminacijskim žarištima, kako bi se pomoglo u podizanju svesti o višestrukoj i složenoj diskriminaciji i osmislile efikasne strategije koje stvaraju sinergije između različitih organizacija za zastupanje.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li je vaš grad sproveo sistematski pregled svih opštinskih pravila i propisa kako bi identifikovao mehanizme koji mogu diskriminisati stanovnike migrantskog/manjinskog porekla?
- ▶ Da li vaš grad ima povelju ili drugi obavezujući dokument kojim se zabranjuje diskriminacija osoba ili grupa osoba na osnovu rase, boje kože, jezika, veroispovesti, nacionalnosti, nacionalnog/etničkog porekla, pola, rodnog identiteta ili seksualne orijentacije u opštinskoj upravi i službama?
- ▶ Da li vaš grad ima posebnu službu koja savetuje i podržava žrtve diskriminacije?
- ▶ Da li vaš grad redovno prati/istražuje obim i karakter diskriminacije u gradu?
- ▶ Da li vaš grad vodi kampanje protiv diskriminacije ili na druge načine podiže svest o diskriminaciji?

Pariz (Francuska) je uspostavio Mrežu za praćenje diskriminacije RéPaRe (*Le Réseau de repérage des*

discriminations). Mobilizacijom gradskih službi i partnera, projekat RéPaRe ima za cilj da „nevidljivo učini vidljivim“, odnosno da otkrije brojne situacije diskriminacije koje često prolaze nezapaženo i da na njih odgovori. Profesionalci koji rade sa stanovnicima Pariza podržani su da identifikuju situacije diskriminacije i da promovišu pristup pravima žrtava, jer vrlo često javnost – a ponekad i sami stručnjaci – nisu svesni da određene radnje mogu biti nezakonite. Mreža uključuje više partnera: od pružalaca pravnih usluga, do udruženja, službi za zapošljavanje, omladinskih aktera, javnih pisaca, socijalnih radnika, gradskih većnica, do pravosudnih institucija. Profesionalci koji rade u socijalnoj službi, zapošljavanju i pravnoj oblasti treba da budu u stanju da: identifikuju situacije diskriminacije; prijave utvrđenu diskriminaciju; znaju da reaguju na situacije diskriminacije; znaju kako da bezbedno postupaju sa počiniocem, situacijom i pruže podršku žrtvi; spreče rizik od diskriminacije ili zajedničkog stvaranja diskriminacije; i promovišu kulturu jednakosti.

Gradsko veće **Barselone** (Španija) usvojilo je **opštinski plan za borbu protiv islamofobije**, pionirsku meru opštinske uprave koja ima za cilj da garantuje socijalnu koheziju i zaštiti ljudska prava. Plan je razmatran i dogovoren u procesu koji uključuje osamdeset ljudi, uključujući stručnjake za ljudska prava i borbu protiv diskriminacije, specijalizovano opštinsko osoblje, društvene subjekte i organizacije iz muslimanske zajednice.

Planom je utvrđeno 28 mera za podršku najugroženijim žrtvama islamofobije: ženama. U jednoj od provincija Barselone, prijavljeni zločini iz mržnje porasli su za 19% u 2015. godini, u odnosu na 2014. godinu, i 40% u odnosu na 2013. godinu.

Kancelarija za nediskriminaciju (OND) postala je glavna služba koju vodi Gradsko veće za građane i organizacije za dokumentovanje, primanje informacija, obuku i savete o zločinima iz mržnje i diskursu mržnje. Opštinska služba prikuplja podatke kako bi pružila bolji pregled stanja u gradu, kao i aktivirala mehanizme za zvanično prijavljivanje zločina iz mržnje i govora mržnje i parnične postupke u značajnim slučajevima ako je potrebno.

Takođe treba osnovati Opservatoriju za zločin iz mržnje i govor mržnje i organizovati obuku za opštinske radnike u ovoj oblasti, uključujući i Gradsku policiju. Druge mere uključuju podsticanje škola da obeleže Međunarodni dan za eliminaciju rasne diskriminacije.

Godine 2018. gradovi u projektu ICC **Milano, Palermo i Torino** (Italija), zajedno sa Albanom Lazialeom i uz tehničku podršku ICEI – Međunarodnog instituta za ekonomsku saradnju, AMMI, Amnesty International i COREP – Konzorcijuma za istraživanje i celoživotno

učenje Torino, pokrenuli su projekat #iorispetto (poštujem).

Projekat je promovisao građansku svest i aktivno osnaživanje orijentisano ka realizaciji inkluzivnijeg društva. Njegova metodologija kombinovala je obuku za nastavnike, interkulturalne medijatore i volontere; radionice i laboratorije u školama; i konačno pokretanje inicijativa aktivnog građanstva, uz upotrebu participativnih metodologija i uključivanje svih realnosti prisutnih na lokalnom nivou.

Projekat #IORISPETTO (Poštujem) je služio za promovisanje svesti društva, mladih i studenata o kulturi ljudskih prava i principima pravičnosti i pravde, zajedno sa razumevanjem mehanizama međuljudske i medijske komunikacije koji omogućavaju prevazilaženje diskriminacije i govora mržnje. Pored toga, projekat je implementirao strategiju Saveta Evrope za borbu protiv glasina, metodologiju za borbu protiv širenja neosnovanih, netolerantnih i diskriminatornih glasina i predrasuda.

Projekat je trajao 18 meseci (od 1. marta 2018. do 31. avgusta 2019. godine), a obuhvatio je aktivnosti u 300 razreda u 80 gradova u Italiji, dok je strategija za borbu protiv glasina sprovedena u četiri ciljna grada (Torino, Milano, Albano Laziale, Palermo).

KOMPLET ALATA

Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI) je nezavisno telo Saveta Evrope za praćenje ljudskih prava specijalizovano za borbu protiv antisemitizma, diskriminacije, rasizma, verske netolerancije i ksenofobije. ECRI razrađuje Opšte preporuke politike (GPR) upućene vladama svih država članica, kao i detaljne smernice koje su kreatori politike pozvani da koriste prilikom izrade nacionalnih strategija i politika u različitim oblastima.

Identifikacija i sprečavanje sistemske diskriminacije na lokalnom nivou: [Kratak opis politike](#) i [studija politike](#)

[Kratak opis politike o sprečavanju potencijalnih diskriminatornih efekata upotrebe metodologije i priručnika za borbu protiv veštačke inteligencije](#)

4. Prijateljski stav prema novopridošlim osobama

Ljudi koji dolaze u grad na produženi boravak (bez obzira na okolnosti) će verovatno biti dezorijentisani i biće im potrebni višestruki oblici podrške. Stepenu u kojem se ove različite mere podrške mogu koordinisati i efikasno sprovesti imaće veliki uticaj na to kako se osoba prilagođava i integriše. Ono što se često previđa, ali ima snažan uticaj na interkulturalne odnose, jeste da li je ostatak gradskog stanovništva spreman i otvoren za ideju da pridošlice dočeka u svojstvu stanovnika i građana ili je, naprotiv, navikao da na pridošlice gleda kao na autsajdere koji predstavljaju potencijalnu pretnju. Opet, to je poruka koju vlasti prenose o različitosti, u komunikaciji ili kroz konkretne akcije, koja u određenoj meri određuje stavove prema pridošlicama.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li vaš grad ima određenu agenciju, jedinicu, osobu ili proceduru za prihvatanje pridošlica?
- ▶ Da li vaš grad ima sveobuhvatan paket informacija i podrške za nove stanovnike?
- ▶ Da li različite gradske službe i agencije pružaju dobrodošlu podršku određenim grupama pridošlica?
- ▶ Da li vaš grad ima posebne kurseve dobrodošlice i integracije za izbeglice?

Oksford (Ujedinjeno Kraljevstvo) pretvara pravnu formalnost u slavljenički i kulturni događaj mešanja.

Služba za registraciju u Oksfordširu razmatrala je načine uključivanja lokalne zajednice u njihove ceremonije državljanstva i naturalizacije i radila je sa školama kako bi to postigla. To je dovelo do toga da srednje i osnovne škole obezbeđuju horove za pevanje na svečanostima koje se održavaju na nedeljnom nivou u Većnici u Oksfordu. Poslanici su takođe pozvani. Da bi uključilo više škola u ceremonije državljanstva, veće je naručilo DVD kako bi novim građanima dao ideju o tome šta ceremonija državljanstva podrazumeva. 7-minutni DVD se pokazao veoma korisnim u podizanju profila ceremonija državljanstva unutar gradskog veća i okruga u celini. Učenici i nastavnici su prokomentarisali koliko uživaju u tome što su uključeni i koliko su dirljive ceremonije državljanstva.

Montreal (Kanada) je razvio **Akcioni plan za inkluziju 2018-2021. godine** za integraciju pridošlica, sa oko trideset mera podeljenih u četiri glavne oblasti. Prvi deo se odnosi na to da opštinska uprava postane primer otvorenosti, bezbednosti i inkluzivnosti. Drugi deo se fokusira na integrisano i pristupačno pružanje usluga, dok je treći usmeren na one koji su uključeni u proces zapošljavanja i civilno društvo i nastoji da poboljša njihove kapacitete za prijem i inkluziju. Poslednji deo se odnosi na obezbeđivanje zaštite i pristupa uslugama za migrante bez pravnog statusa ili čiji je status neizvestan. Na kraju krajeva, opštinska uprava želi da poveća učešće pridošlica u privredi, osigura poštovanje njihovih prava, smanji jaz između nivoa nezaposlenosti imigranata i građana kanadskog porekla i olakša imigrantima da pronađu pristojan, pristupačan smeštaj.

Montreal je odlučio da prestane da sebe naziva „gradom utočištem“ i da se umesto toga opiše kao „odgovoran i posvećen grad sa naglaskom na akcije na terenu kako bi zaštitio celokupno stanovništvo Montreala, bez obzira na status, bez straha.“

KOMPLET ALATA

Izbegličke politike za interkulturalni grad

Dolazak izbeglica u vaš grad: Lista obaveza

5. Obrazovanje

Stavovi prema kulturi, rasi, kulturnoj dominaciji i pluralizmu, kao i kulturnim veštinama i radoznalosti koji se mogu formirati u ranom uzrastu. Škola ima snažan uticaj i ima potencijal da pojača ili ospori predrasude na više načina: kroz fizičko, pedagoško i socijalno okruženje koje stvara, smernice koje pruža i vrednosti i znanja koja usađuje. Nastavnici se smatraju dinamičnim agentima promena u obrazovanju globalnog učenika i izgradnji inkluzivnog društva, ali

su, u većini slučajeva, izvorni jednojezični profesionalci koji podučavaju učenike sve raznolikijeg etničkog porekla.

Kako interkulturalna škola može imati uticaj na širu zajednicu i, posebno, kako škola može uključiti roditelje iz različitih etničkih sredina u obrazovni proces i pomoći u jačanju strukture zajednice, neka su od pitanja na koja će interkulturalni grad morati da pruži odgovor.

U idealnom slučaju, kao rezultat interkulturalne revizije u oblasti obrazovanja, inicijative za jačanje interkulturalnog uticaja školskog sistema neće biti ograničene na izolovane projekte, već će se baviti čitavim nizom elemenata i faktora – od raznolikosti učenika i nastavnog tela do fizičkog izgleda škola, obrazovnih sadržaja i odnosa između škola i šire zajednice.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li vaš grad ima politiku za povećanje etničkog/kulturalnog mešanja u školama?
- ▶ Da li škole sprovode interkulturalne projekte?
- ▶ Da li postoje škole koje ulažu velike napore da uključe roditelje sa migrantskim/manjinskim poreklom u školski život (osim pozivanja na sastanke roditelja i nastavnika)?
- ▶ Da li etničko/kulturalno poreklo nastavnika u školama odražava sastav gradskog stanovništva?
- ▶ Da li je „interkulturalna kompetencija“ deo školskog nastavnog plana i programa ili predmet specifičnih projekata izvan nastavnog plana i programa?
- ▶ Da li su nastavnici obučeni za interkulturalnu kompetenciju?

Saveti

Da bi efikasno podsticale interkulturalnu kompetenciju, škole moraju da joj pristupe na holistički način – ne samo kroz nastavni plan i program. To možete da uradite na sledeći način:

- ▶ Obezbeđivanje časova maternjeg jezika (ili priznavanje znanja maternjeg jezika).
- ▶ Snažno partnerstvo sa roditeljima i njihovo uključivanje u školske politike i školski život; posebne mere za kontaktiranje i uključivanje roditelja migranata; neformalni načini približavanja roditeljima: jedna škola je odlučila da eksperimentiše slanjem poziva roditeljima na otvorenoj razglednici umesto u koverti jer roditelji često nisu otvarali službene kovertе. Stopa odgovora je bila mnogo veća.
- ▶ Veze sa školama drugih vera (za škole zasnovane na veri).
- ▶ Etnička raznolikost nastavnika.

- ▶ Interakcija sa lokalnom zajednicom.
- ▶ Interkulturalni projekti.
- ▶ Etničko mešanje učenika.
- ▶ Prikaz različitosti u uređenju enterijera/ dekoraciji škole.
- ▶ Obrazovni proces i nastavni plan i program: nastava o religiji (sociologija i istorija religije), interkulturalni ugao u svim disciplinama, ne samo humanističkim, multiperceptivnost u nastavi istorije.
- ▶ Podsticanje učenika migranata da aktivno učestvuju u demokratskim procesima u školama.
- ▶ Interkulturalnaobuka nastavnog osoblja.
- ▶ Vršnjačko mentorstvo učenika.

Škola Campus Rütli u **Berlinu** (Nemačka), koja ima većinu dece imigrantskog porekla, nekada je bila ozloglašena kao „propala“ škola i bilo je incidenata nasilja. Situacija se, međutim, potpuno promenila i sada je centar izvrsnosti. Škola sada podučava decu uzrasta od 6 do 18 godina i domaćin je dnevnog boravka, omladinskog centra i sportskog centra. Akcija vaspitača, nastavnika i savetnika je koordinisana kako bi se obezbedio najbolji mogući nivo podrške roditeljima, deci i mladima, koji su takođe pozvani da učestvuju u obrazovnim odlukama i školskom životu uopšte. Kulturna raznolikost i višejezičnost tretiraju se kao pozitivne mogućnosti i neguju se. Turski i arapski, na primer, važeći su jezici za Arbitur, srednjoškolskog završnog ispita potrebnog za univerzitet. To je omogućilo mnogim mladim ljudima iz okruga da pristupe visokom obrazovanju. Škola takođe pokušava

da vrati učenike koji navodno nisu voljni da uče, nudeći im određene predmete koji se predaju na maternjem jeziku (bilo turskom ili arapskom) kod nastavnika maternjeg jezika. Ova inicijativa je bila uspešna među roditeljima jer su se po prvi put osećali prihvaćenim u svom kulturnom identitetu i nacionalnom jeziku. To je zauzvrat generisalo pozitivniji pristup nemačkoj školi. Važno je naglasiti da Kampus Rutli nije izolovan projekat, već je ukorenjen u celokupnoj strategiji interkulturalne integracije susedstva.

KOMPLET ALATA:

[Portal za jezičku politiku Saveta Evrope](#) sastavlja skup resursa koji su dostupni obrazovnim nadležnim organima i profesionalcima. Njeni ciljevi čine deo šire uloge i ciljeva Saveta Evrope (u kontekstu Evropske kulturne konvencije), koji se posebno odnose na prava pojedinaca, socijalnu inkluziju i koheziju, interkulturalno razumevanje i jednak pristup kvalitetnom obrazovanju.

[An Antirumours 'Guide for the Educational Field \(2020\)](#)
+ verzija na italijanskom + verzija na španskom jeziku

[Referentni okvir kompetencija Saveta Evrope za demokratsku kulturu \(RFDCD\)](#)

[Kompetencije za demokratsku kulturu – video](#)

6. Susedstvo

Postoje velike razlike među gradovima u meri u kojoj su obrasci stambenog naselja povezani sa kulturom i etničkom pripadnošću, a postoje i različita mišljenja o tome da li država treba da interveniše ili da li tržište

i lični izbor treba da budu glavne odrednice. Idealan interkulturalni grad ne zahteva „savršenu“ statističku mešavinu ljudi i prepoznaje vrednost etničkih enklava, sve dok one ne deluju kao prepreke slobodnom protoku ljudi, ideja i mogućnosti i unutra i spolja.

Nivo kohezije susedstva je važan pokazatelj integracije, kao i pozitivnih stavova prema raznolikosti. Prethodna istraživanja³⁴ pokazuju pozitivnu korelaciju između percipiranih nivoa socijalne kohezije susedstva i obezbeđivanja koristi od različitosti. Ljudi koji percipiraju nizak nivo socijalne kohezije u svom susedstvu su negativniji u pogledu većine aspekata imigracije. Percepcije se mogu menjati i menjaju se tokom vremena, posebno nakon povećanog nivoa interakcije između migranata i društava domaćina i kada postoji veće razumevanje ne samo onoga što migranti jesu, već i onoga što nisu.

Pristup interkulturalne integracije stoga treba da stavi poseban naglasak na razvoj zajednice i koheziju susedstva. Uz participativne strukture i procese, ključni alat su i projekti u susedstvu koji omogućavaju stanovnicima da zajedno rade na postizanju zajedničkog cilja. Stvaranje centara u zajednici sa raznovrsnim osobljem i/ili volonterima, obrazovni, građanski i svečani događaji, aktivnosti posredovanja, otvoreni prostori sa nizom kulturnih

konotacija u kojima se ljudi različitog porekla i uzrasta osećaju dobrodošlo i opušteno, neki su od primera kako gradovi mogu da pruže podsticaje i mogućnosti ljudima da što češće komuniciraju preko svojih razlika, jer fizičko mešanje nije automatski pogodno za veći kontakt, otvorenost i bliskost.

Može postojati i interkulturalni pristup urbanom nasleđu, koji je u ovom kontekstu izraz identiteta grada. Identitet grada može da bude inkluzivan za sve koji tamo žive, bez obzira na nacionalne granice ili državljanstvo. Interkulturalni pristup njegovom sektoru nasleđa, na primer, omogućava gradu da aktivno otvori urbani identitet svim zajednicama, povećavajući poverenje, uzajamno priznavanje i na kraju koheziju zajednice kroz identitet koji je inkluzivan za sve. Ovo je posebno tačno kada se ljudi koji se bave nasleđem ne smatraju pasivnim potrošačima, već stvaraocima, distributerima i donosiocima odluka. Lisabon (Portugalija) i Rijeka (Hrvatska) su pilotirali novu metodologiju, STEPS, gde, kroz participativno mapiranje, članovi zajednice kolektivno kreiraju vizuelne inventare imovine sopstvene zajednice. Oni pregovaraju o tome šta se može navesti u inventaru. To rezultira mapom onih³⁵ dobara nasleđa koja čine pluralistički identitet zajednice. Imovina može uključivati karakteristike izgrađenog, kao i nematerijalnog nasleđa (tradicije, prakse, znanje i izraze ljudske kreativnosti), sve što ljudi koji žive i rade na teritorijama smatraju značajnim

34. Videti, na primer, [Oblikovanje percepcija i stavova za ostvarivanje prednosti različitosti](#), Ipsos MORI, 2012. SPARDA, [Nalazi iz drugog talasa i preporuke](#) - IPSOS izveštaj, 2012.

35. [Projekat Map Lisbon STEPS](#).

za njih. Ovaj proces olakšava razumevanje šta ove karakteristike znače pojedincima i kako utiču jedna na drugu. Štaviše, grupa dobija uvid u specifičnu vrednost koju različitim članovima zajednice dodeljuju imovini zajednice.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Koliko je okruga/četvrti vašeg grada kulturno/etnički raznoliko?
- ▶ Da li vaš grad ima politiku povećanja raznolikosti stanovnika u susedstvima i izbegavanja etničke koncentracije?
- ▶ Da li sistem za dodelu javnog stanovanja i/ili tržišta privatnog stanovanja doprinosi etničkoj koncentraciji?
- ▶ Da li vaš grad podstiče akcije u kojima se stanovnici jednog susedstva sastaju i komuniciraju sa stanovnicima različitog migrantskog/manjinskog porekla iz drugih susedstava?
- ▶ Da li vaš grad ima politiku da podstakne stanovnike migrantskog/manjinskog porekla da se upoznaju i komuniciraju sa drugim ljudima koji žive u istom susedstvu?

U Bragi (Portugalija) trogodišnji projekat „(Re)writing our Neighbourhood“ teži integrisanom pristupu kako bi se podstaklo aktivnije učešće u društvenom i građanskom životu. Projekat se realizuje u tri naselja u gradu. Pored fizičkog unapređenja četvrti socijalnog stanovanja Enguardas, Santa Tecla i Picoto, projekat obuhvata osam mera za uključivanje zajednice, uključujući: prikupljanje fotografskih dokaza i dokumenata o kvartovima; organizacija arhiva, međunarodne radionice, izložbe i objavljivanje knjige; obrazovni projekat koji sprovodi škola School of Nogueira za promovisanje bliže interakcije između romske etničke grupe i njene kulture i šire zajednice stanovnika kroz plesne, muzičke i pozorišne programe; društveni centar; hor i muzički ansambl; obuka lokalnih lidera; knjiga romskih narodnih priča za decu; pomoć pri zapošljavanju; i omladinski rad.

KOMPLET ALATA

U okviru programa Interkulturalni gradovi razvijena je metodologija „STEPS“ za participativno mapiranje raznovrsnog kulturnog nasleđa kao okvir za pokretanje dinamičnog pregovaranja o tome šta kulturno nasleđe predstavlja na lokalnom nivou. STEPS nije tradicionalni projekat susedstva ili obnove nasleđa, već se fokusira na pružanje stručnosti i smernica za participativno mapiranje i označavanje raznovrsnog nasleđa kao resursa za koheziju zajednice u određenim oblastima grada³⁶.

36. ICC, [Kulturno nasleđe i raznolikost](#), projekat STEPS.

Upravljanje gentrifikacijom – Kratak opis pravila

Upravljanje gentrifikacijom – Studija politike interkulturalnih gradova

7. Javne službe

U idealnom interkulturalnom gradu, javni službenici – na svim nivoima staža – odražavali bi etničku/kulturnu pozadinu stanovništva. Štaviše, grad bi prepoznao da se, kako se stanovništvo menja, sama priroda javne službe mora preispitati i eventualno revidirati. Mora biti otvoren za mogućnost novih ideja i inovacija koje doprinose manjinske grupe, a ne nametanje pristupa „jedna veličina za sve“. Trebalo bi da budu uključene sve grane javnih službi, uključujući administraciju, škole i službe kao što je policija.

U ovom kontekstu obuka takođe preuzima važnu ulogu. Gradovi treba da pokrenu program **obuke o interkulturalnoj svesti** za političare i kreatore ključnih politika i javnih interfejsa u agencijama javnog sektora i mogu da podstaknu privatni sektor da učestvuje. Sve više gradova sada pruža interkulturalnu obuku za svoje zaposlene kako bi poboljšali efikasnost administracije i usluga i obezbedili adekvatan pristup socijalnim pravima. Takva svest je zaista od vitalnog značaja za zaposlene da bi mogli da procene načine na koje različite grupe percipiraju politike i usluge i da ih prilagode kulturnim specifičnostima građana. Porodični odnosi, izražavanje očekivanja, osećanja i reakcija, percepcija tačnosti, autoriteta i mnogih drugih ključnih dimenzija ljudskog ponašanja oblikovani su kulturom i duboko utiču na način na koji se ljudi odnose jedni prema drugima, zajednici i javnim organima. Takva osetljivost i samopouzdanje

u nepoznatim situacijama se obično ne vide, ali predstavljaju veštinu koja se može steći kroz stručnu obuku i mora postati jednako važna službenicima kao i njihova specifična profesija i tehničke veštine.

Poseban fokus programa ICC bio je na tome kako prilagoditi policijski rad interkulturalnom pristupu. Sukobi koji mogu proisteci iz kulturalnog relativizma, straha ili sumnje prema „drugom“, kao i diskriminacija, rasizam i incidenti potaknuti mržnjom, izazovi su kojima policijske službe i javne vlasti interkulturalnih gradova moraju da se bave. Kako bi podržao lokalnu policiju i druge agencije za sprovođenje zakona da se bolje prilagode raznolikom društvu kojem služe, ICC je objavio [Priručnik o interkulturalnom radu policije u zajednici](#). To je policijska strategija koja razvija pristup nadzoru i prevenciji zasnovan na vezama i međusobnom poverenju, angažovanjem građana u definisanju rešenja za bezbednost u zajednici i javnom prostoru. Priručnik se zasniva na osnovnim principima interkulturalizma i uspostavlja snažnu vezu između bezbednosti i brige. On obezbeđuje lokalnoj policiji, uključujući visoko rangirane policijske rukovodioce, direktore za javnu bezbednost, rukovodioce i donosiocce odluka, smernice o tome kako da primenjuju policijske principe, dizajniraju nove procedure, protokole, strukture i specijalizovane jedinice u svojoj policijskoj zajednici, kako bi se efikasno suočili sa izazovima koje raznolikost može predstavljati za postizanje mirnog suživota, na srednji i dugi rok.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li grad preduzima mere kako bi osigurao da etničko/kulturalno poreklo javnih službenika odražava poreklo stanovništva u celini?
- ▶ Da li je grad pregledao ili promenio strukturu, etos ili metodologiju pružanja javnih usluga kako bi uzeo u obzir etničko/kulturalnu mešavinu svojih građana i osoblja?
- ▶ Da li grad preduzima mere za podsticanje interkulturalnog mešanja na tržištu rada u privatnom sektoru?
- ▶ Koja je uloga policije u pogledu kulturalne raznolikosti – da li deluje kao faktor pozitivnog prihvatanja različitosti ili pojačava predrasude; Da li održava mir između grupa, sprovodi imigracione zakone u skladu sa perspektivom ljudskih prava ili održava status kvo?
- ▶ U kojoj meri je policija voljna i sposobna da preuzme proaktivniju ulogu i deluje kao graditelj mostova u zajednici između grupa?

Saveti

Kako možete motivisati interesovanje vlasti za interkulturalni razvoj?

- ▶ Organizujte radionice ili diskusije sa zvaničnicima u mešovitim grupama, preko administrativnih

mesta i specijalizacija, uključujući interkulturalne inovatore sa profesionalnim, obrazovnim i kreativnim iskustvom.

- ▶ Organizujte radionice ili druge sastanke, ne u administrativnim kancelarijama, već u umetničkim prostorima ili drugim neobičnim okruženjima koja pozivaju na nekonvencionalno razmišljanje. Negujte kreativno poverenje administracije.
- ▶ Podstičite državne službenike da učestvuju u projektima na terenu koji uključuju interakciju sa građanima, kao u projektovanju.
- ▶ Pobrinite se da policija usvoji policijski pristup interkulturalne zajednice.
- ▶ Javni organi mogu proširiti obuku o interkulturalnoj svesti izvan sopstvenog osoblja.

Grad **Fuenlabrada** (Španija) već deceniju u rad lokalne policije uključuje principe policijskog rada interkulturalne zajednice. Stvorila je specijalizovanu jedinicu (Gesdipol ili tim za policijsko upravljanje raznolikošću), kako bi služila svom lokalnom raznolikom društvu, kako bi podstakla ljude različitog porekla da se mešaju i da ih angažuje u tome da grad učine bezbednijim. Od sprovođenja mera upravljanja raznolikošću i inkluzijom, Fuenlabrada je osetno smanjila stopu kriminala, a suživot uopšte se poboljšao, bez obzira na ukupan društveni kontekst koji je celu zemlju suočio sa veoma teškom ekonomskom krizom. Efikasnost upravljanja policijom takođe se povećala sprovođenjem namenske politike usmerene na suzbijanje rasnog profilisanja. Potonji je smanjio broj identifikacija za 50%, a istovremeno povećao stopu uspešnih zaustavljanja. Policijski model u gradu Fuenlabrada obezbedio je i veću ravnopravnost građana u pristupu bezbednosti, koju sada stanovnici shvataju kao javno dobro.

Grad **Bergen** (Norveška) bio je zabrinut zbog nalaza istraživanja koje je otkrilo da etničko poreklo javnih službenika samo odražava sastav gradskog stanovništva na nižim nivoima. Gradsko veće je 2013. godine usvojilo akcioni plan pod nazivom „Buduće radno mesto“ koji je imao za cilj da se pozabavi ovim pitanjem, posvećujući posebnu pažnju ulozi opštine Bergen kao poslodavca za manjine.

Ne-državljeni se sada podstiču da traže zaposlenje u lokalnoj javnoj upravi, a grad podstiče interkulturalno mešanje i kompetencije u preduzećima privatnog sektora. U ovoj oblasti se promovišu različite inicijative, kao što je ekonomska podrška projektu „Globalna budućnost“, koji vodi Konfederacija norveških preduzeća, i partnerstvo na godišnjem Međunarodnom sajmu zapošljavanja sa Privrednom komorom Bergena.

Pored toga, Bergen je pokušao da odgovori na zahteve za kulturno prepoznavanje na radnom mestu, a sada nudi usluge kao što su kulturno specifične usluge sahrane/ukopa, sekcije i termini samo za žene u sportskim objektima i druge usluge kao što je opštinska prevodilačka agencija, koja pruža prevodioce na više od 60 jezika i posebne usluge stanovnicima u domovima za negu.

KOMPLET ALATA

[Akademija za interkulturnu integraciju za gradove](#)

[Policija u zajednici – interkulturni pristup urbanoj bezbednosti](#)

[Priručnik za interkulture gradove o radu policije u zajednici](#)

8. Posao i radna snaga

Veliki delovi privrede i tržišta rada mogu biti izvan nadležnosti i kontrole gradske vlasti, ali mogu spadati u njenu sferu uticaja. Gradovi su sve više svesni koristi koje raznolikost radne snage može doneti povećanju konkurentnosti, atraktivnosti i preduzetništva, smanjenju nedostatka radne snage ili promovisanju inkluzije i sprečavanju siromaštva. Mikro, mala i srednja preduzeća (SME) stvaraju većinu novih radnih mesta u gradovima. Rast i održivost ovih preduzeća su prioritet za mnoge gradove. Mnoga od ovih preduzeća su u vlasništvu ljudi imigrantskog porekla i drugih nedovoljno zastupljenih grupa³⁷.

Pored toga, migranti i izbeglice se često uključuju u transnacionalne ekonomske aktivnosti, koje stvaraju nove mogućnosti za gradove. Raznolikost se sve više povezuje sa bogatstvom grada. Kao rezultat toga, razvijeni su inovativni pristupi za povećanje raznolikosti i privlačenje stranih veština (uključujući

37. Za potrebe ovog vodiča, termin „imigrantska preduzeća“ je definisan kao mikro imigrantska preduzeća i uključuje druga mikro nedovoljno zastupljena preduzeća kao što su ona u vlasništvu žena, mladih pod rizikom, izbeglica i socijalnih preduzeća.

odbore za raznolikost, mentorske šeme, alate za procenu raznolikosti, inkubatore itd.).

Da bi se obezbedilo priznavanje i optimalno korišćenje veština migranata u urbanoj ekonomiji za podsticanje inovacija, rasta i preduzetništva, grad mora da podstakne poslovne organizacije da prevaziđu formalno priznavanje kvalifikacija i traže veći spektar kriterijuma za uspostavljanje veština, pružaju mentorstvo i ciljane smernice za preduzetnike migrante, podsticaje za mlade preduzetnike kao što su nagrade i inkubatori i podstiču poslovne veze sa zemljama porekla.

Interkulturni grad:

- ▶ promoviše raznolikost radne snage.
- ▶ aktivno se bori protiv diskriminacije.
- ▶ javno priznaje i koristi doprinos migranata i izbeglica ekonomskom životu grada.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li postoji krovna poslovna organizacija čiji ciljevi uključuju promovisanje različitosti i nediskriminacije u zapošljavanju?
- ▶ Da li grad ima povelju ili drugi obavezujući dokument koji zabranjuje diskriminaciju na radnom mestu i/ili ciljeve za preduzeća koja rade sa gradovima kao poslodavci koji poštuju raznolikost?
- ▶ Da li grad preduzima mere za podsticanje interkulturnog mešanja na tržištu rada u privatnom sektoru?
- ▶ Da li grad preduzima mere za podsticanje preduzeća iz etničkih/kulturnih manjina da prevaziđu lokalizovane/etničke ekonomije i uđu u ekonomiju glavnog toka?
- ▶ Da li je grad preduzeo korake da podstakne „poslovne četvrti“ u kojima bi različite kulture mogle lakše da se mešaju?
- ▶ Da li gradsko veće u svojoj nabavci dobara i usluga daje prioritet preduzećima sa strategijom raznolikosti?

ICC je pokrenuo i testirao projekat „Ocenjivanje raznolikosti u poslovanju“ koji se fokusira na procenu ekonomskog potencijala raznolikosti radne snage u određenim kompanijama kako bi ih inspirisao i ohrabrio da diversifikuju svoju radnu snagu. Projekat je razvio alat za ocenjivanje i identifikaciju najrazličitijih kompanija u gradu putem anketa i ocenjivanja kompanija fokusirajući se na vezu između različitosti u upravljanju i ekonomskog učinka kompanija. Očekivani uticaj projekta je da pomogne lokalnim preduzećima da rastu poboljšanjem ekonomskih performansi kroz raznolikost. To će takođe pomoći lokalnom tržištu rada stvaranjem novih radnih mesta za sve raznovrsniju radnu snagu.

Saveti

- ▶ Razvoj partnerstva sa preduzećima (uključujući ona na čijem je čelu dijaspora), njihovim organizacijama, privrednim komorama i sindikatima.
- ▶ Saradnja sa univerzitetima i istraživačkim institutima na prikupljanju podataka, razvoju inovativnih pristupa (uključujući alate za praćenje i evaluaciju).
- ▶ Komunikacija o ekonomskim doprinosima migranata/izbeglica.
- ▶ Obezbeđivanje raznovrsnog osoblja (uključujući migrante i izbeglice) u gradskoj upravi.
- ▶ Promovisanje rodne ravnopravnosti u radnoj snazi.
- ▶ Stvaranje prostora za razmenu i razvoj praksi i ideja (inkubatori, mentorstvo itd.).
- ▶ Dovođenje stručnjaka u grad.

Sa 100.000 stanovnika, grad **Erlangen** (Nemačka) je dom univerziteta University of Erlangen-Nuremberg (35.000 studenata) i brojnih filijala kompanije Siemens AG (25.000 zaposlenih). Od januara 2015. godine grad Erlangen i **Siemens** rade ruku pod ruku kako bi obezbedili 10 stažiranja za kvalifikovane tražioce azila u Siemensu.

Cilj je da se stvori situacija u kojoj svi dobijaju, prvo za tražioce azila koji dobijaju orijentaciju na radnom mestu i sami proveravaju svoje profesionalne kapacitete, zatim za zaposlene u firmi koji mogu da razmisle o bilo kakvoj pristrasnosti prema izbeglicama i migrantima, i na kraju za samu kompaniju koja može da iskoristi potencijal kvalifikovanih tražilaca azila. Iako ishod još nije poznat, Siemens je nedavno proširio program na druge lokacije u Nemačkoj. Kompanija trenutno nudi praksu za 100 izbeglica i uspostavila je četiri šestomesečna programa obuke za mlade izbeglice, uključujući kurseve nemačkog jezika, upoznavanje sa nemačkom kulturom i običajima, kao i stručnu pripremu.

Program stažiranja Erlangen-Siemens usmeren je na kvalifikovane tražioce azila sa završenim obrazovanjem i radnim znanjem nemačkog jezika.

U **Lutsku** (Ukrajina), kao deo svoje Interkulturalne strategije, gradske vlasti obraćaju posebnu pažnju na olakšavanje prilagođavanja pridošlica (interno raseljenih lica ili IRL) u Lutsku kroz ciljne politike koje uključuju društvenu adaptaciju, zapošljavanje, podršku društvenoj aktivnosti, kao i kulturni i umetnički razvoj. U gradu je uspostavljena koordinaciona tačka za koordinaciju podrške porodicama koje dolaze iz regiona Krima.

U cilju lakšeg zapošljavanja interno raseljenih lica, Gradski centar za zapošljavanje Lutsk pokrenuo je niz seminara i konsultacija kao što su „Pokretanje sopstvenog biznisa“, „Pokretanje preduzetništva“

i „Od poslovne ideje do sopstvenog biznisa“ – u saradnji sa osam karijernih centara u gradu. Finansijska podrška je obezbeđena i IRL za pokretanje sopstvenog biznisa. Ovi napori već su imali neke dobre rezultate i pozitivno doprinose gradskom životu, uključujući i anti-kafe „Innerspace“, inicijativu koju je u Lutsku sprovedla porodica doseljenika iz istočne Ukrajine. „Innerspace“ je postao važno mesto za sprovođenje interkulturalnih sastanaka, obuka o povećanju nivoa tolerancije, kulturnih večeri itd. Uticaj politike se procenjuje na godišnjem nivou. Takođe je pozitivan primer partnerstva jer se sprovodi kao rezultat saradnje između različitih gradskih odeljenja, karijernih centara i organizacija javnog i privatnog sektora.

U Tilburgu (Holandija) se uspostavljaju veze između novih migrantskih preduzetnika i iskusnih i kvalifikovanih holandskih preduzetnika. Specijalni tim za promociju traži pripravnička mesta za pripravnike migrante. Tim se obraća mnogim poslodavcima dok ne pronađu odgovarajuća pripravnička mesta za studente iz regionalne institucije za obuku odraslih i stručno usavršavanje. Ova investicija je dugoročno profitabilna. Drugi program šalje uspešne migrante da se sastanu sa poslodavcima i uvere ih da zaposleni migranti nisu rizičan predlog.

DIVERSITY = INNOVATION (RAZNOLIKOST = INOVACIJA) je nova grupa koju su formirali poslodavci i preduzeća u oblasti **Kirkklis** (UK), kako bi se fokusirali na iskorišćavanje mogućnosti prednosti raznolikosti na tržištu rada i u preduzeću.

Članovi osnivači uključuju velike lokalne kompanije iz privatnog sektora kao što su Cummins Turbo Technologies i Syngenta agrochemicals, velike poslodavce iz javnog sektora kao što su Univerzitet u Hadersfeldu, Kirklees Active Leisure i Borough Council, zajedno sa nekoliko malih i srednjih preduzeća, mikropreduzeća i sindikata. Grupa je sebi postavila ambicioznu agendu za ovu godinu. Njegova prva tema je da istraži kako bolje prikupljanje i analiza podataka mogu dati jasnije razumevanje trenutnih prednosti i slabosti na lokalnom tržištu rada. Postoji posebna zabrinutost da radnici manjinske etničke pripadnosti ne napreduju u više rukovodeće uloge. Nadamo se da će bolje upravljanje podacima pomoći u pružanju afirmativnih programa zapošljavanja za rešavanje ovih nedostataka. Grupa je zainteresovana za učenje iz dobre prakse na drugim mestima, kao što je alat za ocenjivanje različitosti u poslovanju, koji su razvile kompanije u Danskoj pod okriljem programa ICC.

Ostale teme uključuju isticanje uloge poslovnih lidera u zagovaranju različitosti; postavljanje raznolikosti kao prioriteta u unutrašnjim investicijama veća i strategijama inkluzivnog rasta; i pomaganje malim i srednjim preduzećima da više zapošljavaju iz grupe različitih talenata.

KOMPLET ALATA

Ocenjivanje različitosti u poslovanju – pilot projekat
 ISS Diversity Assessment Tool – Ocenjivanje različitosti
 u upravljanju i identifikovanje strategija i inicijativa
 koje raznolikost čine konkurentnom prednošću

Konektori raznolikosti za startape

Politike odnosa migranti-preduzeća za interkulturni grad

9. Kulturni i društveni život

Vreme koje ljudi izdvajaju za svoje slobodno vreme često može biti najbolja prilika da se sretnu i angažuju sa ljudima druge kulture u neutralnom i svečanom kontekstu. Međutim, ako je slobodno vreme strukturirano duž etničkih linija (npr. fudbalska liga timova iz samo jedne kulture), to može ojačati razdvajanje. Grad na to može uticati sopstvenim aktivnostima i načinom na koji distribuira resurse drugim organizacijama. Da bi kulturni događaji ili aktivnosti bili vektori interkulture komunikacije i interakcije, moraju biti koncipirani sa raznolikom javnošću na umu; ljudi moraju biti podstaknuti da pređu veštačke barijere i iskuse druge kulture; kulture moraju biti predstavljene kao žive, promenljive pojave koje napreduju u interakciji sa drugim kulturama i stimulišu hibridizaciju kulturnih izraza.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li opštinsko veće koristi interkulturalizam kao kriterijum prilikom dodele sredstava udruženjima i inicijativama i da li postoje šeme finansiranja i obuke za podršku talentima iz različitih sredina?
- ▶ Da li vaš grad podstiče kulturne organizacije da se bave raznolikošću i interkulturnim odnosima u svojim produkcijama?
- ▶ Da li vaš grad organizuje događaje i aktivnosti u oblasti umetnosti, kulture i sporta koji imaju za cilj da podstaknu ljude iz različitih etničkih/kulturnih sredina na interakciju?
- ▶ Da li vaš grad organizuje javne debate ili kampanje na temu kulturne raznolikosti i zajedničkog života?

Saveti

Elementi interkulture urbane politike za umetnost

- ▶ Pozovite savremene umetnike na visokom nivou iz zemalja porekla velikih migrantskih zajednica – to im omogućava da budu ponosni na svoju kulturu i omogućava im da prate kulturnu evoluciju zemlje porekla, izbegavajući klasični sindrom migrantskog konzervativizma.

- ▶ Podsticanje mejnstrim kulturne institucije (opera, pozorište, plesne sale, muzeji, orkestri...) da u program uvrste lokalne umetnike migrante – međunarodni i interkulturni program nije jedno te isto. Otvaranje ovih institucija za savremene umetničke forme (video, hip-hop, grafiti...) pomaže da se uključe raznovrsniji umetnici i publika (etnička i starosna).
- ▶ Podsticanje umetničkih programa koji promovišu interkulturnu saradnju između umetnika i prikazuju rezultate takve saradnje.
- ▶ Dodeljivanje značajnih resursa umetničkom angažovanju u komšiluku i amaterskom umetničkom angažovanju (npr. karnevali, umetnički klubovi, konkursi za grafite, video i foto projekti itd.).
- ▶ Sponzorisanje rada umetnika na interkulturnim temama (npr. o segregaciji javnog prostora i umova), zapošljavanje umetnika kao kulturnih posrednika za projekte izgradnje zajednice.
- ▶ Preusmeravanje održavanja kulturnih događaja sa glavnih institucija, centra grada i prestižnih lokacija, na otvorene prostore, marginalizovane/siromašne četvrti.
- ▶ Podsticanje (takođe kroz kriterijume finansiranja) aktivnog uključivanja ljudi iz drugih zajednica u „nacionalne“ kulturne događaje i proslave (npr. kineska Nova godina), ne samo kao gledalaca, već i kao učesnika.

U **Montrealu** (Kanada), Centar za istoriju Montreaula saraduje sa Gradom Montrealom, Ministarstvom za imigraciju, kulturnim zajednicama iz Kvebeka i lokalnim školama kako bi se deca koja su pridošlice osećala dobrodošlim i delom istorije i nasleđa grada kroz projekat „You are Part of History“ (Vi ste deo istorije). U projektu, novopridošla deca srednjoškolskog uzrasta su pozvana da saznaju više o istoriji grada, a zatim da ispričaju drugima svoju istoriju, uključujući snimanje kratkog klipa o dragocenom predmetu iz kuće koji su doneli sa sobom u Kanadu. To je onda osnova za izložbe u javnim prostorima, uključujući muzej u Montrealu svake godine.

„Ongi etorri eskolara!“ je program koji se od 2014. godine sprovodi u nekoliko škola **Donostia-San Sebastián** (Španija). Njen cilj je saradnja u inkluziji porodica iz drugih zemalja, počev od školske zajednice, kao i podizanje svesti među svim školskim agentima o prednostima kulturne raznolikosti. Projekat je nastao od roditelja volontera, a trenutno ga finansira lokalna uprava. Zanimljivo je da su se prvi roditelji uključili u projekat jer su videli kako je raznolikost prisutna na školskim igralištima i želeli su da stvore veze između dece, roditelja i porodica, kao deo školske zajednice.

Program se sastoji od imenovanja (volonterskih) mentorskih porodica kako bi se pomoglo novopridošlim porodicama da budu deo lokalne zajednice. Obično porodice imaju decu u istim učionicama, tako da dvogodišnji program podrške može uključivati i školske i vannastavne/društvene aktivnosti. Interakcija i razmena kultura je od ključnog značaja za program, ali glavni fokus se nalazi u zajedničkoj situaciji (roditelji sa decom u istoj školi i u istim odeljenjima).

Program pozitivno utiče na profesore, razrede, učenike i roditelje, istovremeno podižući svest o prednosti raznolikosti za ukupnu populaciju. Program identifikuje porodice na razrednim sastancima na početku kursa za mentorstvo i pratnju, a nekoliko aktivnosti je planirano tokom godine. Pored toga, većina porodica organizuje društvene aktivnosti (preko WhatsApp grupa) kako bi podelile slobodno vreme i ojačale društveni kapital za sve. Vremenom su razvijeni posebni instrumenti za program, kao i procesi evaluacije.

10. Javni prostor

Javni prostori i ustanove su važni iz više razloga. To su mesta koja je većina građana obavezna da koristi s vremena na vreme, čime se povećava mogućnost slučajnih susreta između stranaca. Oni takođe mogu ojačati međukulturnu solidarnost, na primer, u slučajevima od javnog interesa za predloženi razvoj ili zatvaranje ustanove. Dobro uređeni i animirani prostori mogu da postanu svetionici interkulturnih namera grada. Nasuprot tome, loše uređeni prostori mogu postati mesta koja izazivaju sumnju i strah od stranaca.

Uloga interkulturnog kreiranja mesta je da stvori prostore koji olakšavaju i privlače ljude različitog porekla da se upoznaju sa drugima i da svede na minimum one koji podstiču izbegavanje, strah ili rivalstvo.

Stvaranje interkulturnog prostora ne podrazumeva planiranje i stručnjake u izgrađenim okruženjima koji su „ljubazni prema manjinama“. Podrazumeva mnogo dublje prepoznavanje i angažovanje sa svim oblicima različitosti u našim gradovima, kao i spremnost svih

koji projektuju, grade, upravljaju i koriste urbane prostore i mesta.

Praksa multikulturalnog planiranja uspostavila je važne principe kao što je zahtev jednakosti za sve u pogledu zakonodavstva o planiranju i za ravnopravan i pravedan tretman svih u njegovoj primeni. Međutim, Interkulturalni grad zahteva više od ljudi, profesionalaca i političara. Stvaranje interkulturalnog mesta je čin zajedničkog stvaranja između građana i profesionalaca. Postavljaju jedno drugom tri pitanja: Šta već radite sa svojim prostorom? Koje su vaše želje s tim u vezi? Šta se obavezujete da ćete učiniti po tom pitanju? Dok se multikulturalizam zasniva na statičkim pojmovima grupnog identiteta, interkulturalizam očekuje dinamično i stalno promenljivo okruženje u kojem pojedinci i kolektivi izražavaju višestruke, hibridne potrebe i identitete koji evoluiraju. U tako složenom okruženju profesionalcima za stvaranje prostora nije potreban samo novi skup veština, već i novi mentalitet, zasnovan na učenju kulturne pismenosti kako bi se postiglo stanje interkulturalne kompetencije.

Principi interkulturalnog urbanističkog planiranja i uređenja prostora

- ▶ Raznolikost ljudi, mesta, upotrebe i vlasništva nije problem kojim treba upravljati, već prednost koju treba negovati.
- ▶ Naš cilj ne treba da bude da imamo prostore koji pripadaju ljudima, već ljude koji pripadaju prostorima.
- ▶ Dobar dizajn podstiče, loš dizajn onesposobljava.
- ▶ Stručnjaci za izradu prostora sami ne mogu da ostvare promenu – oni po pravilu moraju da neguju interdisciplinarnu saradnju.
- ▶ Sastavni deo interkulturalnosti su elementi konflikta. Umetnost stvaranja dobrog prostora nije da ih ignorišete ili izbegavate, već da njima upravljate i posređujete kao kreativnim procesom.
- ▶ Identitet kao osnova za zauzimanje i vlasništvo nad prostorom je kratkoročno svrsishodno sredstvo, ali je dugoročno izvor fragmentacije.
- ▶ Poenta nije da se postavi pitanje „koliko košta stvaranje interkulturalno kompetentnog prostora?“ već „kolika je cena nečinjenja“?
- ▶ Dobro interkulturalno stvaranje prostora treba da prevaziđe pitanja migracija i etničke raznolikosti kako bi se obuhvatili svi aspekti razlika u savremenim urbanim zajednicama.
- ▶ Dve najčešće prepreke novim oblicima stvaranja prostora su predrasude: „To se ne može uraditi“ i „Preskupo je“. Prva je greška u dizajnerskom razmišljanju. Druga je greška u računovodstvenoj praksi.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li je društvena interakcija prioritet u smernicama za planiranje novih javnih prostora?
- ▶ Da li glavni javni prostori i institucije u gradu odražavaju njegovu raznolikost ili su monokulturalni?
- ▶ Kako se različite grupe ponašaju na javnim mestima u gradu: da li traže ili izbegavaju interakciju?
- ▶ Ako u određenim prostorima ili oblastima vašeg grada dominira jedna (većinska ili manjinska) etnička grupa i smatraju se nepristupačnim ili nebezbednim, da li grad ima pravila kojima se to rešava?
- ▶ Kada vaš grad odluči da rekonstruiše područje, da li koristi različite metode i mesta za konsultacije kako bi osigurao smisleno uključivanje ljudi različitog migrantskog/manjinskog porekla?
- ▶ Da li su stručnjaci za urbanizam i izgrađeno okruženje obučeni za interkulturalnu kompetenciju?

Saveti

- ▶ Najvažnija veština za kreatore prostora i planere je da slušaju ljude, njihove priče, način na koji koriste prostor i žive svoj život, i njihove težnje, a zatim da rade sa njima kako bi to preveli u ekspertske sisteme.
- ▶ Profesionalci moraju uvek biti svesni predrasuda svojstvenih sopstvenom obrazovanju i obuci i redovno nastojati da ih preispitaju i prevaziđu.
- ▶ Prepoznajte da ljudi izražavaju svoja osećanja o svom okruženju na mnogo načina, ali retko koriste jezik stručnjaka.
- ▶ Iako profesionalci ne mogu postati stručnjaci za sve jezike i kulturne osobine raznolike zajednice, mogu postati stručnjaci u prepoznavanju ključnih „interkulturalnih trenutaka“ kada se traži i nudi komunikacija i u izboru odgovarajućeg medija.
- ▶ Mnogi od najboljih interkulturalnih prostora nastaju organski i neplanirano, a umetnost dobrog stvaraoaca prostora je da zna kada da interveniše, a kada da ostavi stvari onakve kake jesu.
- ▶ Interakcija sa ljudima nije jednokratna događaj, već stalna proces slušanja, učenja, dizajniranja, preduzimanja akcije i ponovnog slušanja – ne sredstvo za postizanje cilja, već cilj sam po sebi.
- ▶ Profesionalni timovi za izgradnju prostora, u opštinama i na drugim mestima, treba stalno da nastoje da povećaju raznolikost svog članstva kroz obuku, regrutovanje i saradnju.

- ▶ Ne plaše se grešaka ili vraćanja iz pogrešnog pravca – tvorci prostora su takođe ljudi, a dobra izgradnja prostora zasniva se na empatiji, a ne nepogrešivosti.

Gradsko veće **Dablina** (Irska) u partnerstvu sa Imigrantskim savetom Irske, Irskim organom za ravnopravnost i partnerima u javnom prevozu naporno radi na inkluzivnoj usluzi javnog prevoza. Ovaj projekat je razvijen sa kampanjom Jedan grad, jedan narod kako bi se uverilo putnike i osoblje koji putuju javnim prevozom u Dablinu da rasizam i diskriminacija neće biti tolerisani. Projekat se razvio sa poboljšanim reklamnim kampanjama u prevozu i na otvorenom, obukom osoblja, beleženjem rasističkih incidenata i svešću o interkulturalizmu za ceo grad.

Fuziona pijaca na **lisabonskom** trgu Martim Moniz (Portugal) okuplja različite ukuse i zvukove iz celog sveta, sa štandovima sa hranom koji služe sveže pripremljenu uličnu hranu sa svih kontinenata i trgovom koji nudi prostor za muziku i bioskop. Pijaca je otvorena svakog dana u nedelji i predstavlja popularan prostor za slobodno vreme i za lokalno stanovništvo i za turiste. Pored muzike i hrane, u njemu se održavaju i kulturni/edukativni događaji, kao što su radionice i izložbe. Fuziona pijaca uspostavljena je kao inicijativa za suzbijanje negativne reputacije trga, koji se nalazi u segregiranom i uskraćenom području Lisabona gde borave mnogi migranti. Danas je to postalo interkulturalno iskustvo koje privlači ljude iz celog grada i šire.

U **Barseloni** (Španija) povećanje kulturne raznolikosti dovelo je, između ostalog, do novih i starih načina postojanja i korišćenja javnih prostora, pogodnosti, prodavnica – nivoa ulice - jačajući njihovu važnu ulogu u druženju i time dovodeći do novih složenosti koje treba rešiti. Grad Barcelona pridaje ogroman značaj javnom prostoru kao mestu gde se može izgraditi raznolika, ali skladna zajednica. Sada stručnjaci za izradu projekata (kao što su arhitektae, planeri, menadžeri transporta, konstruktori itd.) u okviru gradskog veća moraju da razviju svoje kompetencije u upravljanju raznolikošću. Jedna klauzula gradskog Interkulturalnog plana zahteva od Barcelone da uključi one koji su odgovorni za urbani razvoj u gradu u svaki od interesornih odbora u Veću kako bi se ojačala primena svih urbanih i socijalnih politika.

Grad nastoji da integriše razmere susedstva u praksu urbanog razvoja radi rekonstrukcije dijaloga, konsenzusa i uključivanja građana. Primeri kako se to prevodi u akciju na terenu uključuju: i) Vrednovanje „personalizovanih“ aktivnosti, posmatranje realnosti i posebnih karakteristika

susedstva, u okviru sveobuhvatne gradske strategije. Ovo se može zasnivati na „zajedničkom projektu“, iz prilično globalne ideje, sa različitim izrazima koji odgovaraju svakom kontekstu; ii) Ulazak dublje u praksu participativnih procesa, npr. uvođenje novih pristupa i njihovo prilagođavanje kako bi se osiguralo verno predstavljanje lokalne sociokulturne raznolikosti u postavljanju ciljeva; iii) Obnovljena definicija javnog prostora – prostora za odnose – kao sastavnog dela ideje grada i kao prostora za susret i generisanje državljanstva.

Grad takođe pokušava da integriše socijalna pravila u izgradnju društvenih sadržaja ili javnih prostora. To znači uključivanje u javne prostore elemenata koji doprinose stvaranju spontane interakcije između korisnika: igrališta u dečijim parkovima, posebne ponude za mlade, biciklističke ili pešačke staze.

KOMPLET ALATA

Upravljanje gentrifikacijom – Kratak opis pravila

Upravljanje gentrifikacijom – Studija politike interkulturalnih gradova

Interkulturalno uređenje prostora

Interkulturalni prostori i centri: Šta su oni, koje koristi donose i kako se mogu podstaći kao suštinski deo pristupa Interkulturalnih gradova?

Urbane politike za interkulturalne centre i angažovanje zajednice.

11. Medijacija i rešavanje konflikata

Konflikti su neizbežni u raznolikom okruženju i interkulturalna integracija nije jednostavan proces. Nejednakosti, siromaštvo i oskudni resursi su neki od faktora koji povećavaju društvene tenzije, ali razlike su same po sebi izvori sukoba. Interkulturalni grad ne izbegava sukobe niti ih ignoriše. Iako u potpunosti prihvata raznolikost, takav grad identifikuje, predviđa

i rešava sukobe koji nastaju. Ovaj proces je od suštinskog značaja za zajednički život u dinamičnoj i komunikativnoj zajednici. Zaista, optimalni interkulturalni grad vidi priliku za inovacije i rast koji proizilaze iz samog procesa posredovanja i rešavanja sukoba. Kolektivna inteligencija, jasno razumevanje problema koji su u pitanju, uključivanje ključnih osoba unutar zajednica, promocija druželjivosti i interakcije i održivo angažovanje sa svim pogođenim grupama su neki od ključeva koje interkulturalni gradovi koriste za posredovanje i rešavanje sukoba.

Filozofija Interkulturalnog grada u odnosu na medijaciju obuhvata nekoliko aspekata:

- ▶ Prepoznavanje čitavog niza konteksta i situacija u gradu u kojima su tenzije i sukobi podržani interkulturalnim nerazumevanjem, nedostatkom svesti ili neprijateljstvom.
- ▶ Priznavanje punog obima interkulturalne medijacije između pojedinaca, grupa, zajednica i institucija.
- ▶ Identifikovanje gradskih „žarišnih tačaka“ u kojima interkulturalna medijacija može biti neophodna i hitna ako se želi postići širi napredak na interkulturalnoj agendi. To može uključivati pitanja stanovanja i segregacije, prepoznatljive obrazovne potrebe i pitanja kao što su simboli oblačenja i vere u školama, policijska, porodična i socijalna pitanja.
- ▶ Identifikovanje profesionalaca i nevladinih organizacija koji moraju da posreduju na svakodnevnom nivou kao deo svoje prakse. Proučavanje da li postoji stručnost koja se može primeniti šire ili u drugim okruženjima.
- ▶ Preispitivanje potreba za podrškom i obukom za nadležne stručnjake.
- ▶ Razmatranje mogućnosti za razvoj grupe interkulturalnih medijatora dostupnih u celom gradskom sistemu.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li je gradska politika pod snažnim uticajem potrebe da se izbegne mogućnost etničkih sukoba?
- ▶ Da li su gradski zvaničnici obučeni za veštine medijacije i rešavanja sukoba?
- ▶ Koje vrste organizacija pružaju profesionalnu uslugu za posredovanje u interkulturalnoj komunikaciji i/ili sukobu u vašem gradu?
- ▶ Da li u vašem gradu postoji organizacija koja se posebno bavi međureligijskim odnosima?
- ▶ U kom kontekstu se pruža interkulturalna medijacija u vašem gradu?

U **Haifi** (Izrael), Haifski centar za dijalog i upravljanje konfliktima radi na jačanju zajednica i poboljšanju kvaliteta života svih stanovnika Haife pružanjem usluga rešavanja sporova i pomaganjem stanovnicima i institucijama da izgrade svoje kapacitete za rešavanje konflikta. Centar pruža profesionalne usluge rešavanja sporova i gradi lokalne kapacitete za suočavanje sa konfliktima na nenasilan i konstruktivan način. Teži da u Haifi stvori kulturu dijaloga koja slavi raznolikost grada i daje glas njegovim marginalizovanim zajednicama. Jačanjem sposobnosti građana da pregovaraju o razlikama i rešavaju konflikte zajednički, Centar značajno doprinosi izgradnji participativne demokratije na lokalnom nivou i smanjenju efekata rasizma i diskriminacije. Programi Centra za ublažavanje konflikta direktno utiču na stotine ljudi, dopirući do ugroženih grupa stanovništva, uključujući nove imigrante i Arape. Neke od aktivnosti su sledeće:

- ▶ Obuka arapskog civilnog rukovodstva kao medijatora volontera
- ▶ Osnaživanje učešća javnosti u planiranju, sprovođenju i društvenim aktivnostima

Evaluaciju efekata sprovedenih aktivnosti rade radnici u zajednici koji prate primenu veština koje je razvilo lokalno rukovodstvo u vezi sa rešavanjem problema u odgovarajućim naseljima. Akcija se sprovodi u saradnji sa odeljenjem za zajednicu i kancelarijom gradskog sekretara opštine Haifa, uključujući i druga odeljenja (u skladu sa temom i potrebama), a vode je stručnjaci iz oblasti međukulturalnog rada i facilitacije, medijacije i obuke za liderstvo, urbanističkog planiranja i građanskog (susedskog) liderstva.

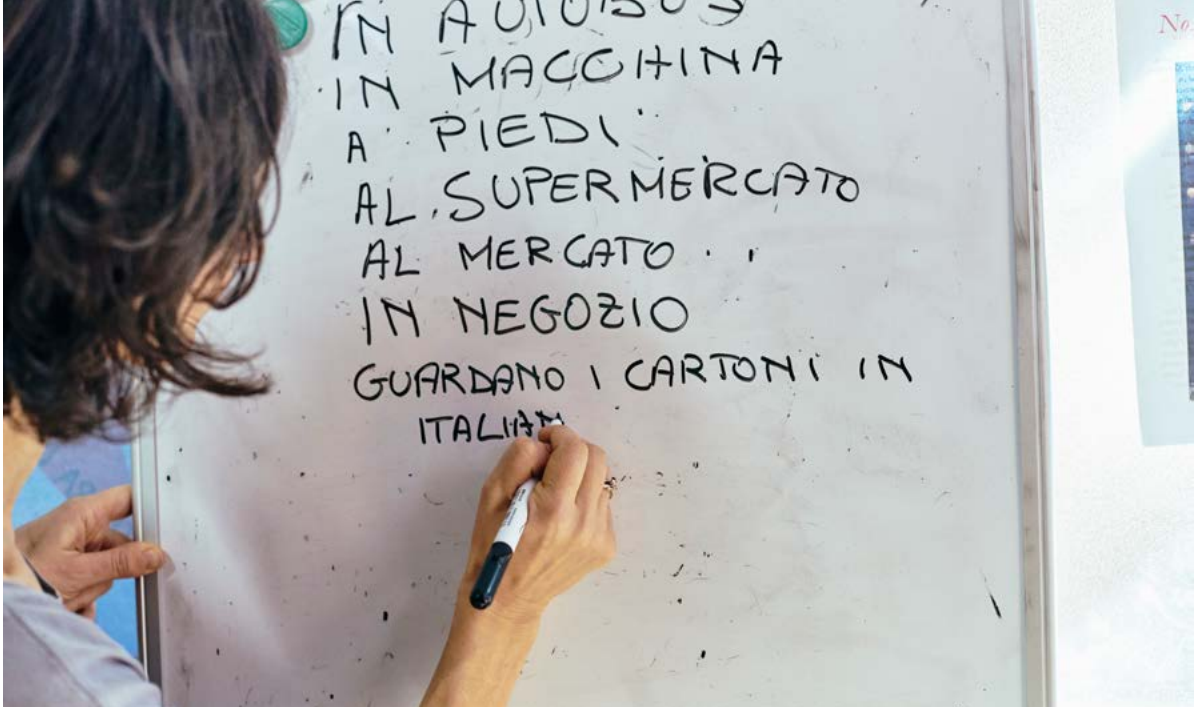
U **Bergenu** (Norveška) postoji posebna opštinska služba za medijaciju koja se takođe bavi kulturalnim sukobima. Bergen pruža usluge medijacije na mestima kao što su susedstva, na ulicama, aktivno nastojeći da se sastane sa stanovnicima i razgovara o problemima. Ovu uslugu pruža Jedinica za rad sa mladima u zajednici u Bergenu (Utekontakten). Bergen je takođe osnovao opštinsku službu za medijaciju posvećenu međuveriskim pitanjima. Samarbeidsråd for tros- og livssynssamfunn (Savet za saradnju za religiju i veru) je međuveriska organizacija u Bergenu.

KOMPLET ALATA

[Organizovanje interkulturalnih i međureligijskih aktivnosti: priručnik za lokalne vlasti](#)

[Priručnik „Vrednovanje verskih zajednica kao ključnih aktera socijalne kohezije“](#)

[Borba protiv predrasuda i angažovanje verskih manjina – kako gradovi mogu da naprave razliku interkulturalnim pristupom](#)

Osnaživanje zajednice i posredovanje iz interkulturene perspektive

Angažovanje sa verskim i zajednicama koje su bliske po ubeđenjima u Interkulturenom gradu

12. Jezik

Za integraciju je od vitalnog značaja da sve pridošlice nauče jezik zemlje domaćina. Međutim, postoje i druga razmatranja u interkulturenom pristupu jeziku, koja podrazumevaju bavljenje jezicima kao resursom za ekonomske, kulturne i naučne odnose i razvoj u međusobno povezanom svetu. Jezik je ključni element identiteta u gradovima u kojima ne postoji stvarna migracija, već jedna ili više nacionalnih manjina (ili zapravo tamo gde nema jasne većinske grupe). Cilj interkulturenog pristupa je podsticanje jednakog poštovanja dotičnih jezika i uzajamnog učenja kroz jezičke podele. U gradovima u kojima su nedavne migracije ili trgovinske veze donele potpuno nove jezike u grad, koje govori velika manjina stanovništva (npr. španski u nekim američkim gradovima), interkulturalizam se meri po meri u kojoj je većina spremna da usvoji ove jezike u svakodnevnom životu.

Jedna od ključnih oblasti za promovisanje višejezičnosti je školsko obrazovanje. U doba superdiverziteta gde deca u školama sve više donose sa sobom desetine jezika nasleđa, škole mogu da podstaknu svest o jeziku koristeći primere jezika koje govore učenici i pomognu da se ukine de fakto rangiranje između „plemenitih“ zapadnih jezika i manje „plemenitih“ ili „korisnih“ jezika ne-zapadnog sveta. Ne samo da je takvo rangiranje u suprotnosti sa protivljenjem interkulturenog pristupa uspostavljanju hijerarhije između kultura i jezika, već je i u suprotnosti sa sve većim ekonomskim i kulturnim značajem jezika ekonomija u razvoju.

Podizanje svesti o jeziku može se koristiti za sve strane jezike, ali čini se logičnim da se fokusiramo na domaće

jezike i jezičke varijetete koji su već prisutni u učionici (na primer: pevanje pesama, brojanje, navođenje dana u nedelji na različitim jezicima, jezički portfolio). Pozitivan stav prema jezičkoj raznolikosti može doprineti boljem razumevanju između dece u razredu i u školi. Takođe doprinosi dobrobiti i razvoju identiteta govornika stranih jezika. Deca se osećaju ohrabreno da izraze svoje ideje, mišljenja i osećanja na svom jeziku. Pažnja koja se posvećuje njihovom maternjem jeziku povećava njegov status, vrednuje identitet dece, što pozitivno utiče na njihovo samopoštovanje, njihovu motivaciju za učenje i njihove školske rezultate.

Ovi principi se mogu primeniti i na decu i na roditelje. Podizanje svesti o jeziku može biti važan instrument za povećanje uključenosti roditelja. Pri tome se smatraju stručnjacima za maternji jezik, baš kao i njihova deca, uvažavaju se i nagrađuju i pronalaze više samopouzdanja u komunikaciji sa članovima školskog tima. Priznavanjem i uvažavanjem maternjeg jezika roditelji se mogu podstaći da pomognu svojoj deci u izradi domaćih zadataka koristeći maternji jezik.

Između podizanja svesti o jeziku i višejezičnog obrazovanja još uvek postoji pustoš puna mogućnosti koje čekaju da budu otkrivene, što se može nazvati „funkcionalnim višejezičnim učenjem“.³⁸ U kontekstu funkcionalnog višejezičnog učenja, škole koriste višejezični repertoar dece kako bi povećale usvajanje znanja. Matični jezici i jezičke varijante dece mogu se posmatrati kao kapital koji se eksplicitno koristi za povećanje obrazovnog uspeha i ličnog razvoja. Prvi jezik može poslužiti kao odskočna daska za usvajanje drugog jezika i novih nastavnih sadržaja. U ovom pristupu nastavnik podstiče učenike da pomažu jedni drugima u izvršavanju zadatka (na primer: objašnjavanje novom učeniku sa nedovoljnim

38. Sierens, Sven et Van Avermaet, Piet, Language diversity in education: evolving from multilingual education to functional multilingual learning, Centre for Diversity and Learning, Gand University

znanjem poljskog jezika šta da radi) ili u pripremi grupnog rada. Ovaj pristup zahteva određeni način rada: nastavno okruženje treba da omogući učenicima da redovno komuniciraju i ne bi trebalo da bude u potpunosti usmereno na nastavnike.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li prevođenje javnih informacija na manjinske jezike u kontekstu različitih kampanja javnog informisanja i u socijalnim službama podstiče ili sprečava ljude da ovladaju većinskim jezikom?
- ▶ Da li su usluge koje se nude kao podrška učenju jezika domaćina podržane psihološkim podsticajima ljudima da ulažu u učenje jezika?
- ▶ Da li postoje akcije ili inicijative u obrazovnoj ili kulturnoj oblasti usmerene na promovisanje priznavanja manjinskih/migrantskih jezika u zajednici?
- ▶ Da li grad ima lokalne novine/časopis/radio ili TV programe na jezicima koji nisu jezik većinske etničke grupe?

Evropska osnovna škola u **Beču** (Austrija) pokrenula je interkulturnu pedagogiju zasnovanu na višejezičnosti. Pre osam godina, kada je škola shvatila da učenici iz 28 različitih maternjih jezika pohađaju nastavu, odlučili su da istraže mogućnosti koje ova raznolikost pruža. Škola je osnovala jezičke ateljee na arapskom, turskom, bosanskom/srpskom/hrvatskom, kurdsom, poljskom, albanskom, slovačkom i mađarskom jeziku i mnogim drugim jezicima. Cilj je bio da se obezbedi prostor gde bi deca mogla da vežbaju svoj jezik dok istovremeno otkrivaju jezike druge dece. Ateljei rade u drugom, trećem i četvrtom razredu primarnog ciklusa. Deca biraju jezike, a njihove preferencije odlučuju konačnu jezičku ponudu. Svako dete je imalo 6 nedelja indukcije, svako na 5 različitih jezika godišnje. Tokom tri godine doživljavaju 18 jezika i kultura. Metode učenja se veoma razlikuju od jednog ateljea do drugog jer se nastavnici oslanjaju na sopstveno iskustvo i kulturnu osetljivost. Sadržaj učenja se oslanja na sugestije učenika – npr. zimski atelje o božićnom vremenu u različitim zemljama, upoznavanje i pozdravljanje, brojanje, hrana itd. Na srednjim kursevima ne postoji fiksna tema, nastavnici odlučuju – ples, pozorište, umetnost i zanat, muzika, deca su aktivna i kreću se i izražavaju se. Za tri godine deca razvijaju sopstveni jezički portfolio i jaku svest o vrednosti različitosti i jednakom značaju jezika. Dekoracija škole je takođe višejezična i višekulturna, škola neguje raznovrsnost kao normu. Škola se nalazi u nepovoljnom okruženju i postiže dobre rezultate na testovima – pokazujući da višejezični pristup i kulturno osnaživanje nadoknađuju poteškoće u učenju koje mogu biti prisutne.

Iževsk (Rusija) pruža mnoge mogućnosti za razvoj jezika u gradu. To uključuje podršku učenju maternjeg jezika kroz mnoge besplatne časove subotnje i nedeljne škole koje vode grupe zajednice u ustanovi *Dom Družby Narodov* (Kuća prijateljstva naroda). Postoje i dvojezične škole na ruskom i udmurtskom jeziku od predškolskog uz posebne nastavne planove i programe posvećene dvojezičnom obrazovanju kako bi se promovisala upotreba udmurskog jezika. Jednu omladinsku grupu vodi pesnik koji je kombinovao tradicionalnu udmursku muziku i rep kako bi promovisao svoju kulturu i maternji jezik. Postoje veze sa drugim zemljama koje govore ugro-finske jezike, kao što su Estonija, Finska i Mađarska. To uključuje i mogućnosti za učenje (npr. Finski u školi), ali i festivale koji slave kulturu, razmene između ljudi i redovne filmske festivale na različitim jezicima. Zajednice izdaju sopstvene novine na svojim jezicima. Posebno na udmurtskom postoje radio i televizijski programi. I na regionalnom i na gradskom nivou postoje jasne politike za promovisanje udmurtskog jezika i kulture.

2011. godine Interkulturni centar **Mondinsieme**, u gradu Ređo Emilija, (Italija) po prvi put je otvorio kurs arapskog jezika za nearapske govornike. Ovaj projekat, u saradnji sa lokalnim zdravstvenim organima, ima za cilj poboljšanje jezičkih kulturnih odnosa između stranih državljana i zdravstvenih službi. Osnovni kursevi italijanskog jezika obezbeđeni su za majke dece koja pohađaju osnovne škole kako bi se pružila početna jezička podrška i ispravna komunikacija sa školom. Kako bi se porodicama pomoglo da očuvaju kompetencije dece migranata na maternjem jeziku, u dve škole u Ređo Emiliji postojala je nastava na maternjim jezicima dece i paralelno su njihovi roditelji učili italijanski.

KOMPLET ALATA

Tokom proteklih nekoliko decenija, Savet Evrope je radio na prikupljanju skupa resursa koji su stavljeni na raspolaganje obrazovnim vlastima i profesionalcima i koji su od koristi svim građanima Evrope, a i šire. Ciljevi Programa **jezičke politike** čine deo šire uloge i ciljeva Saveta Evrope (u kontekstu Evropske kulturne konvencije), koji se posebno odnose na prava pojedinaca, socijalnu inkluziju i koheziju, interkulturno razumevanje i jednak pristup kvalitetnom obrazovanju. **Analitički alati i radna pomagala** koji su proizvedeni, zajedno sa **studijama i referentnim materijalom** koji su stavljeni na raspolaganje, zasnivaju se na poštovanju i priznavanju jezičkog pluralizma i kulturne raznolikosti. Mnogi od njih se koncentrišu na razvoj i uslove za implementaciju **višejezičnog i interkulturnog obrazovanja**.

13. Mediji i komunikacija

Tradicionalni i društveni mediji imaju veoma snažan uticaj na stavove prema kulturnoj raznolikosti i drugim različitostima. Veliki deo informacija kojima ljudi pristupaju generišu međunarodne informativne grupe, nacionalni mediji ili privatna lica u slučaju društvenih medija. Ipak, još uvek postoji mnogo toga što gradske vlasti mogu da učine kako bi postigle klimu javnog mnjenja koja pogoduje pozitivnim interkulturalnim odnosima.

Razvijanje načina rada sa medijima je specifična i veoma uspešna dimenzija Interkulturalnih gradova. Tokom stručnih sastanaka uvek se održavaju sastanci sa novinarima kako bi im se pomoglo da razumeju koncept interkulturalnog grada i pozovu ih da postanu partneri u postizanju ciljeva. Izveštavanje na različitim medijima sa međunarodnim timovima, gde tokom perioda od nekoliko dana mešoviti timovi novinara pripremaju pisane/radio/TV izveštaje o određenim interkulturalnim pitanjima i prezentuju ih na javnoj raspravi, imalo je ogroman uspeh u gradovima, kao i sa novinarima kojima takva iskustva mogu otvoriti oči.

Lokalni mediji treba da budu aktivni učesnici u projektu ICC, a ne samo kanali za izveštavanje. U idealnom

slučaju, mediji bi trebalo da budu zastupljeni u radnoj grupi ili barem široj mreži podrške. U najmanju ruku, trebalo bi da postoje redovne diskusije sa medijima o napretku projekta.

Istovremeno, gradovi bi trebalo da se pozabave nekim od osnovnih uzroka nedostatka uravnoteženog pristupa raznolikosti u medijima. Na svim nivoima, od vlasnika nadole – do glavnih urednika, urednika i novinara – mejnstrim medijima nedostaje prostora za otvoreni dijalog o pitanjima koja se odnose na jezik, rasu, veru, etničku pripadnost, rod i druge izazove raznolikosti. Potrebno je više raznovrsnosti u dve oblasti: sadržaj (u većini slučajeva – medijski sadržaj ne odražava postojeću društvenu raznolikost) i zapošljavanje (osoblje koje radi u medijskoj organizaciji je manje raznoliko od publike).

Sveobuhvatna strategija medijske raznolikosti u gradovima uključivala bi akcije u sledećim oblastima: monitoring medija; obuka za raznovrsnost u sredini karijere i stručno usavršavanje; inicijative za izveštavanje o raznolikosti; izveštavanje o raznolikosti, obrazovanje o novinarstvu i razvoj nastavnih planova i programa; medijska pomoć organizacijama civilnog društva i marginalizovanim zajednicama; nagrada za interkulturalne medije.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li vaš grad ima komunikacionu strategiju za poboljšanje vidljivosti i imidža osoba migrantskog/manjinskog porekla u lokalnim medijima?
- ▶ Da li je odeljenje za komunikacije (PR) vašeg grada upućeno da redovno i u različitim vrstama komunikacije ističe raznolikost kao prednost?
- ▶ Da li vaš grad pruža podršku zagovaranju/obuci za medije/mentorstvu/uspostavljanju onlajn medijskih startapova za novinare migrantskog/manjinskog porekla?
- ▶ Da li vaš grad prati način na koji tradicionalni lokalni i/ili nacionalni mediji prikazuju ljude migrantskog/manjinskog porekla/?
- ▶ Da li vaš grad prati način na koji društveni mediji prikazuju osobe migrantskog/manjinskog porekla?
- ▶ Da li vaš grad saraduje sa lokalnim medijima kada prikazuju ljude sa migrantskim/manjinskim poreklom kroz negativne stereotipe?

Saveti

- ▶ Definisati i saopštiti ključne poruke inicijative Interkulturni gradovi na lokalnom nivou.
- ▶ Treba poboljšati interkulturno razumevanje, veštine i kompetencije medijskih profesionalaca, uključujući urednike i novinare.
- ▶ Postoji prostor da interkulturni šampioni i ključne gradske ličnosti deluju kao „ambasadori“ i portparoli na temu interkulturnih pitanja za medije.
- ▶ Obratite pažnju na obim „katalitičkih“ događaja u ključnim tačkama inicijative za generisanje medijske pažnje i javne diskusije o interkulturnim pitanjima i za „kritičke debate“ gde se složenim i osetljivim pitanjima bave stručnjaci i drugi kako bi senzibilizovali medije za interkulturalizam i razbili stereotipe.
- ▶ Uspostaviti zajedničku strategiju sa lokalnim medijskim agencijama i po potrebi školama novinarstva za prikupljanje i predstavljanje vesti na odgovoran i interkulturalan način, obezbeđivanje uravnoteženog izveštavanja o migrantima/manjinama u medijima i jačanje medija u zajednici.

„Tomar Claro“ je Interkulturna nagrada za lokalne novinare organizovana u **Kaskaisu** (Portugal) čiji je cilj promocija vesti/članaka o sledećim temama: interkulturnost i identitet, osećaj pripadnosti zajednici, migracioni putevi, socijalna integracija i obrazovanje za interkulturno građanstvo.

Oslo (Norveška) ima internet servis pod nazivom „Kulturna raznolikost u medijima“ koji informiše

ljude o koncertima, izložbama i festivalima koje organizuju umetnici manjinskog porekla. Ova **prodiverzitetska pokrivenost** kulturne scene ogleda se u lokalnim medijima (novine, radio, lokalna TV). Nekoliko zvezda muzičkog i filmskog stvaralaštva, kao i sporta, koje su poslednjih godina stekle nacionalnu i međunarodnu slavu, dolaze iz manjinske sredine. Među novinarima i urednicima, i medijskim istraživanjima, raste svest o ulozi medija u promovisanju kohezije i predstavljanju vesti na odgovoran i interkulturni način. To je rezultiralo jačim fokusom na zapošljavanje novinara sa etničkom manjinom.

Na **Tenerifama** (Španija) osnovana je radna grupa za komunikaciju u okviru strategije „*Juntos En La Misma Dirección*“ (Zajedno u istom pravcu). Grupa sprovodi specifične aktivnosti komunikacije i podizanja svesti, uključujući na društvenim mrežama. Jednom nedeljno kancelarija za štampu Cabildo de Tenerife u saradnji sa univerzitetom La Laguna izdaje saopštenje za javnost o akcijama preduzetim te nedelje u cilju promovisanja interkulturnosti, suživota i pozitivnog pristupa upravljanju raznolikošću. Ostrvo u velikom obimu koristi društvene mreže kao što je Fejsbuk, jer one igraju važnu ulogu u oblikovanju percepcija. Tenerife blisko saraduje sa nacionalnom radio stanicom Cadena Ser, koja emituje program „*Diversando*“ jednom mesečno, pokrivajući širok spektar tema vezanih za raznolikost. Radio program koordinira organizacija „*Jóvenes por la Diversando*“ koja sprovodi druge vidljive akcije o raznolikosti. Tenerife takođe prati kako mediji prikazuju manjine i migracije u vestima, dok je Odeljenje za zapošljavanje, trgovinu, industriju i društveno-ekonomski razvoj Cabildo de Tenerife razvilo veb portal koji omogućava čitaocima da učitaju materijale i vesti.

Welcoming America je organizacija sa sedištem u **SAD**, koja podržava nevladine organizacije i lokalne vlasti u razvoju planova, programa i politika koje transformišu njihove zajednice u živa mesta poštovanja različitosti i jednakosti. Organizacija Welcoming America je razvila alate i poruke koje pomažu lokalnim samoupravama da oblikuju pozitivan diskurs o migracijama i raznolikosti. Ovo su neke od njihovih preporuka:

- ▶ Jaki zajedno – koristite pozitivan jezik za stvaranje energije i koristite reči koje izazivaju kreativnost, inkluziju, zajedništvo.
- ▶ Kontrast između različitih istorija koje ljudi imaju, ali zajedničkih vrednosti i zajedničke budućnosti.
- ▶ Fokusirajte se na dobrobit za sve, a ne samo na migrante. Koristite podatke za ilustraciju širih trendova: pozitivne poruke mogu naići na negativnu reakciju. Na primer, kada se prizivaju

globalni talenti, neki ljudi osećaju da gube od globalne konkurencije. Stoga je važno govoriti u pozitivnom smislu o migracijama i uticaju različitosti na svačija radna mesta i koristiti podatke o preduzetništvu migranata.

- ▶ Identifikovati zajedničke vrednosti koje imaju i imigranti i zajednice domaćina (npr. privrženost porodici, naporan rad, gostoprimstvo, dinamičnost itd.) Ovo bi bilo specifično za zajednice: zajednička vrednost za Tenesi je vera, u Mičigenu je ekonomska poruka efikasnost, Nebraska voli studentski američki fudbal, Kolorado je jak i nezavisan – povežite lokalne vrednosti sa vrednostima migranata.
- ▶ Uravnotežiti priče i činjenice kako bi se apelovalo i na racionalnu i na emocionalnu inteligenciju i pamćenje. U SAD, diskurs se previše fokusirao na činjenice. Međutim, ljudi često ne veruju činjenicama, jer i ljudi na suprotnoj strani imaju činjenice. Potrebno je da se prvo povežete sa ljudskim umovima, a zatim dodirnete njihova srca kroz priče stvarnih ljudi. Lokalni podaci, kao što su podaci o ekonomskom doprinosu izbeglica zajednici, moćniji su od nacionalnih podataka.
- ▶ Komunicirajte preko verodostojnih portparola – npr. neko ko ima istu veroispovest ili poslovnih ljudi.
- ▶ Ostanite pozitivni, fokusirajte se na rešenja, šalžite poruke na lokalnom nivou. Uključiti imigrante i izbeglice u komunikaciju.
- ▶ Radite u partnerstvu – napravite plan komunikacije sa različitim vrstama lidera kako biste ojačali svoju poruku.
- ▶ Nemojte se zaglaviti u bezbednosnom okviru, osvrnite se na život i sudbinu ljudi kad god vas pitaju o nasilnim vestima.

KOMPLET ALATA

Migracija i integracija - Koji alternativni narativi funkcionišu i zašto – Kratak opis politike (2021)

10 kriterijuma za kreiranje efikasnih alternativnih narativa o raznolikosti (2019) + verzija na italijanskom + verzija na španskom jeziku

Politička komunikacija i interkulture poruke u kriznim vremenima – Policy Brief (2016)

14. Međunarodna perspektiva

Iako gradovi imaju malo ili nimalo nadležnosti u spoljnoj politici, mogu aktivno nastojati da uspostave veze u drugim zemljama kako bi razvili poslovne odnose, razmenili znanje i iskustvo, podstakli turizam ili jednostavno priznali veze koje grad može imati na drugim mestima. Interkulturalni grad bi aktivno nastojao da uspostavi veze sa drugim mestima za

trgovinu, razmenu znanja, turizam itd. To bi bilo mesto na kome bi stranac (bilo da je biznismen, turista ili novi migrant) mogao da doživi kao razumljivo, prijateljsko i pristupačno, sa mogućnostima za ulazak u poslovne, profesionalne i društvene mreže.

Interkulturalna strategija grada bi bila sledeća:

- ▶ Proglasiti da je grad otvoren i za ideje i za uticaje spoljašnjeg sveta i takođe nastojati da spolja projektujete sopstveni identitet.
- ▶ Uspostaviti nezavisne trgovinske i političke veze sa zemljama porekla manjinskih grupa, pratiti i razvijati nove modele lokalnog/globalnog građanstva.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Kakva je spoljna slika grada?
- ▶ Da li vaš grad ima eksplicitnu i održivu politiku za podsticanje međunarodne saradnje u ekonomskim, naučnim, kulturnim ili drugim oblastima?
- ▶ Da li se vaš grad obraća stranim studentima ili drugim omladinskim grupama koje dolaze kroz programe razmene?
- ▶ Da li vaš grad nastoji da razvije poslovne odnose sa zemljama/gradovima porekla svojih grupa iz dijaspora?

Tripartitni ekonomski savez **Oklanda** je savez dogovoren između Oklanda (Novi Zeland), Guangđoua (Kina) i Los Anđelesa (SAD) za smislenu i suštinsku trgovinu i investicije, uz podsticanje interkulturalnih odnosa. Savez povećava značajne i sadržajne trgovinske i investicione mogućnosti za preduzeća, preduzetnike i investitore iz Oklanda sa dva ključna međunarodna partnerska grada (Guangđou i Los Anđeles). Istovremeno, omogućava gradu da neguje svoje interkulturalne odnose. Tripartitni samit se organizuje svake godine. Učešće i ishodi Maora su sastavni deo ekonomskog razvoja Oklanda i ključni za uspeh tripartitnog saveza, posebno u vezi sa brendom, vidljivošću, veštinama, investicijama i poslovanjem. Maorski biznis „Whānau Tahi“, na primer, prisustvovao je tripartitnom samitu 2015. godine, povećavajući

svoj globalni domet i razvoj poslovanja, na primer kroz formalne sporazume sa agencijama prvih nacija/autohtonih naroda u zdravstvenom sektoru Severne Amerike. Tripartitni sporazum je takođe bio prvi međunarodni sporazum koji je Okland potpisao na maorskom jeziku.

15. Interkulturalna inteligencija i kompetencije

Politike interkulturalne integracije treba, kao i svaka druga politika, da budu zasnovane na dokazima. Grad ne može biti interkulturalni ako ne poznaje svoje građane, njihovu raznolikost i način života i način na koji međusobno komuniciraju. U interkulturalnom gradu, zvaničnici imaju interkulturalni „način razmišljanja“ koji im omogućava da otkriju kulturalne razlike i u skladu sa tim modulišu svoje odgovore. Interkulturalna inteligencija i kompetencija zahtevaju specifično znanje kada se radi o nepoznatim situacijama, a ne dubinsko i često nedostižno znanje o svim kulturama. Takva osetljivost i samopouzdanje nisu uobičajeni. To je tehnička veština koja se može steći kroz obuku i praksu. U interkulturalnom gradu, vlasti smatraju da su takve veštine jednako važne i neophodne za dobro funkcionisanje grada kao i druge profesionalne i tehničke veštine koje se obično očekuju od javnih službenika.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Da li su statističke i kvalitativne informacije o raznolikosti i interkulturalnim odnosima integrisane kako bi se informisao proces formulisanja politike lokalnog/opštinskog veća?
- ▶ Da li lokalna samouprava koristi ove informacije kako bi direktno/ indirektno poboljšala svoje usluge stanovništvu etničkih manjina?
- ▶ Da li vaš grad promovira interkulturalnu kompetenciju svojih zvaničnika i osoblja, u administraciji i javnim službama?
- ▶ Da li vaš grad, direktno ili preko spoljnog tela, sprovodi istraživanja, uključujući pitanja o percepciji javnosti o migrantima/manjinama?

Saveti

Gradovi mogu uspostaviti politike interkulturalne obaveštajne kompetencije, opservatoriju ili barem započeti proces

- ▶ Praćenje primera dobre prakse na lokalnom nivou i na drugim mestima.
- ▶ Prikupljanje i obrada lokalnih informacija i podataka.
- ▶ Sprovođenje istraživanja stanja međukulturalne interakcije u gradu.
- ▶ Uspostavljanje i praćenje interkulturalnih indikatora.
- ▶ Pružanje saveta i ekspertize lokalnim agencijama i olakšavanje lokalnih mreža za učenje.

Jedinica za istraživanje i monitoring Saveta **Oklanda** (Novi Zeland) (RIMU) sprovodi ekološka, socijalna, ekonomska i kulturalna istraživanja kako bi informisala i podržala razvoj, sprovođenje i evaluaciju politike. Oklandski plan 2050, na primer, zasniva se na statističkim i kvalitativnim dokazima o raznolikosti i interkulturalnim odnosima koje pruža RIMU, oblikujući specifične pravce i oblasti fokusa u planu.

Štaviše, kako bi se poboljšalo inkluzivno upravljanje, Inkluzivni Oklandski okvir i program Saveta za kvalitet (koji ima za cilj da obezbedi da izabranim članovima budu predstavljeni najbolji saveti, u pravo vreme i na pravi način kako bi im se pomoglo da ispune svoje odgovornosti u donošenju odluka) rade zajedno sa sledećim ciljevima:

- ▶ Testiranje, evaluacija i implementacija novog procesa za dizajn i donošenje odluka o pružanju usluga u zajednici na osnovu demografskih podataka i istraživanja;
- ▶ Uspostavljanje visokokvalitetne procene društvenog uticaja i uticaja na zajednicu kao standardne prakse za sve savete o politikama, a obuka o tome je već u toku.

Melitopolj (Ukrajina) meri kulturnu empatiju. Od 2008. godine Melitopolj sprovodi sociološku studiju o kulturnim kompetencijama u Ukrajini, što je dovelo do razvoja politike. Na inicijativu nevladine organizacije „Demokratija kroz kulturu“, Melitopolj je 2008. godine sproveo reprezentativno istraživanje na temu „Uloga multikulturalnog okruženja u oblikovanju međuetničke tolerancije među mladima u Melitopolju“. Otkrila je diskretne obrasce formiranja i ispoljavanja tolerancije (ili netolerancije) prema ljudima drugog kulturnog porekla, kao i vrednosti i emocionalne stavove mladih. Ispitanici su upitani da li bi tolerisali stranca kao člana porodice; kao bliskog prijatelja; kao suseda; kao zasebnu grupu unutar zemlje; kao ravnopravne građane; kao turiste; ili uopšte ne. To je doprinelo razvoju „Strategije Melitopolja 2020“ koja je uzela u obzir ne samo ideje stručnjaka, već i ideje lokalnih stanovnika. Deset fokus grupa sa različitim sastavima i veoma veliko istraživanje sa više od 12.000 ispitanika, otkrilo je da četvrtina ljudi smatra interkulturalnost jednom od glavnih prednosti Melitopolja, u poređenju sa drugim ukrajinskim gradovima. 62% je verovalo da interkulturalni profil grada promovise kulturu tolerancije, a 20% ispitanika je želelo da vidi razvoj Interkulturalnog parka kulture i slobodnog vremena kao fizički simbol toga.

16. Liderstvo i državljanstvo

Najmoćnija i najdalekosežnija akcija koju grad može preduzeti da bude interkulturalniji je da otvori demokratsko zastupanje i donošenje odluka svim stanovnicima grada bez obzira na njihovo poreklo, nacionalnost ili status prebivališta. Formalna politička prava na lokalnom nivou određuju se na nacionalnom ili regionalnom nivou u nekim savezanim državama. Ipak, postoji mnogo toga što gradsko veće može da učini kako bi uticalo na način na koji različite grupe komuniciraju i saraduju oko raspodele moći i resursa.

Štaviše, koncept državljanstva ima širok uticaj na osećaj pripadnosti – kako kao osećaj privrženosti, tako i političkog i društvenog članstva u gradu. Za razliku od nacionalnog državljanstva, koje se dodeljuje na osnovu legalnog sticanja i često je ekskluzivno, državljanstvo na lokalnom nivou može se zasnivati na inkluzivnijem priznavanju različitosti i različitih

doprinosu koje zajednica (stanovnika) u celini, i njene različite grupe, mogu doneti.

Važna komponenta interkulturalnog državljanstva je, u stvari, pravo na grad: sposobnost građanstva da transformiše urbani prostor u „mesto susreta za izgradnju kolektivnog života“, i to korišćenjem ideja, kompetencija i kapaciteta svih ljudi koji naseljavaju teritoriju, bez obzira na njihovo poreklo i situaciju. U tom cilju, od suštinskog je značaja zvanično priznavanje različitosti i prava na učešće od strane gradskih političkih lidera i administracije.

Posebno kada nacionalne politike ne nude efikasne alate za rešavanje građanske inkluzije stranih državljana, gradovi mogu da inoviraju i testiraju prakse koje – kada su uspešne – mogu čak izazvati promene u zakonodavstvu, uključujući i na državnom nivou. Lokalni nivo već testira nove prakse u oblasti participativne demokratije koje omogućavaju stranim stanovnicima da učestvuju u političkoj debati, a donekle i u donošenju političkih odluka.

Na primer, neki gradovi su se otvorili za mogućnost dodeljivanja sopstvenog oblika državljanstva ponekad čak i migrantima bez dokumenata. Ovo „urbano državljanstvo“ proizilazi direktno iz prebivališta kao činjenice i iz odnosa sa teritorijom.

Interkulturalni i inkluzivni gradovi imaju prostor i manevarski prostor za inovacije i odgovor na hitne potrebe, a to čine i garantovanjem univerzalnog pristupa opštinskim javnim uslugama – posebno zdravstvenoj zaštiti – i promovisanjem pristupa drugim javnim uslugama koje se pružaju u skladu sa različitim potrebama stanovništva, a ne u skladu sa kulturnom ili političkom blizinom donosiocima odluka u javnosti.

Pitanja koja treba razmotriti

- ▶ Mogu li svi strani državljanici da glasaju i kandiduju se na lokalnim izborima?
- ▶ Da li je neko od izabраниh članova gradskog opštinskog veća rođen u inostranstvu ili ima dvojno državljanstvo?
- ▶ Da li vaš grad ima nezavisno konsultativno telo preko kojeg osobe migrantskog/manjinskog porekla mogu da izraze svoju zabrinutost i savetuju opštinsko veće o raznolikosti i integraciji, kao i o drugim pitanjima?
- ▶ Ako takvo telo postoji, da li je članstvo zasnovano na čisto etničkim kriterijumima ili na osnovu stručnosti, mreže i spremnosti ljudi da se uključe u interkulturalne interakcije?
- ▶ Da li vaš grad preduzima inicijative za podsticanje ljudi sa migrantskim/manjinskim poreklom da se uključe u politički život i budu zastupljeni u obaveznim odborima koji nadgledaju javna tela?
- ▶ Da li grad neguje međukulturalne lidere koji se pojavljuju izvan formalnih političkih kanala i kanala zajednice?

- ▶ Da li vaš grad deluje tako da svako može da izrazi svoje mišljenje bez obzira na svoje kulturno poreklo ili situaciju?
- ▶ Da li vaš grad promovise mehanizam participativne demokratije?
- ▶ Ako je to slučaj, da li se ulaže napor da se uključe ljudi različitog porekla? Da li su ti različiti doprinosi istaknuti i uključeni u proces?
- ▶ Da li je vaš grad razmotrio mehanizam urbanog državljanstva koristeći prebivalište kao osnovu za priznavanje i prava, kao i pristup uslugama pod kontrolom grada?
- ▶ Da li vaš grad traži prilike za popunjavanje praznina u državnim službama?

Prvo mesto za uvođenje kartice za stanovnike bio je **Nju Hejven** u državi Konektikat (SAD) 2007. godine, sa karticom za stanovnike Elm Sitija. Grad je u kratkom periodu doživeo masovan rast stanovništva, a primarna motivacija gradonačelnika da uspostavi karticu stanovnika bila je da otkrije više o novom demografskom karakteru stanovništva. Postojala je namerna upotreba termina „stanovnik“ kako bi se sprečila bilo kakva stigma koja bi mogla biti vezana za „identifikacioni dokument“ namenjen samo nedržavljanima. Od samog početka je promovisana kroz preduzeća kao što su lokalne prodavnice koje su ga videle kao prodajnu prednost. Postala je glavna kartica za identifikaciju u školi, ali se može koristiti u različite svrhe, uključujući ljude koji su pušteni iz zatvora, od parkiranja automobila i popusta u salonima automobila. Do sada je u gradu od 131.000 stanovnika izdato ukupno 14.000 kartica.

Od 2011. godine, participativno određivanje budžeta **PBNYC u Njujorku** (SAD) omogućava članovima zajednice da direktno odluče kako da potroše najmanje 1.000.000 USD javnih sredstava godišnje. Javnost može da predlaže i glasa o projektima kao što su unapređenje škola, parkova, biblioteka, javnog stanovanja i drugih javnih ili 7 društvenih prostora. U tom periodu učešće rezidenata rođenih u inostranstvu stalno se povećavalo, na 28% svih birača PB do 2017. godine. Iako ne postoje stvarni podaci o broju ovih koji su nedokumentovani, Gradsko veće je odlučno da ih promovise ovoj grupi jer se smatra pozitivnim načinom za izgradnju poverenja i lokalne pripadnosti.

Grad **Balarat** (Australija) pokrenuo je svoj program za multikulturalne ambasadore (MAP) u novembru 2009. godine. Ovaj program je razvijen kako bi se obezbedilo vođstvo unutar migrantske zajednice, čime se podstiču manjine da učestvuju u političkom životu grada.

Multikulturalni ambasadori su multikulturalnog ili aboridžinskog porekla ili dolaze sa ostrva Torres Strait, iako su morali da žive u Balaratu najmanje šest meseci i da budu australijski državljani. Kada se izaberu ambasadori, oni se imenuju na dvogodišnji

mandat i preduzimaju aktivnosti građanskog angažovanja i političkog učešća. U okviru svojih dužnosti, ambasadori će predstavljati multikulturalnu zajednicu školama, grupama u zajednici, uslužnim klubovima, industrijskim grupama i poslodavcima.

Ciljevi su:

- ▶ Poboljšanje svesti zajednice i podsticanje uključivanja postojećih i novih CALD zajednica u Ballarat.
- ▶ Podržavanje liderstva unutar CALD zajednice i prepoznavanje posvećenosti i doprinosa migranata i domorodačkog stanovništva zajednici Balarata.
- ▶ Zagovaranje i promocija prednosti kulturne raznolikosti kroz učenje, razmenu i njihovo slavljenje.
- ▶ Saradnja sa gradom Balaratom u sprovođenju strategije kulturne raznolikosti
- ▶ Promocija platforme MAP kao platforme za učenje i razmenu unutar šire zajednice.

Multikulturalni ambasadori će biti šampioni za svoje postojeće zajednice i podstaći će učešće građana na radnim mestima, u društvenim, verskim i rekreativnim grupama, kao i u školama i grupama u zajednici. Na primer, ambasadori pokušavaju da uključe roditelje u školski život, a oni koji su sami roditelji održavaju prezentacije o svojim zemljama učenicima i nastavnicima. Druga inicijativa se odnosi na promociju angažovanja radio emisija: Ambasadori, zapravo, sprovode radio program na svom jeziku na nedeljnom nivou.

Da bi se presekle etničke, verske, jezičke, socijalne i ekonomske podele, interkulturalna inkluzija zahteva veliku privrženost unutar gradskog stanovništva zajedničkom skupu vrednosti, zajednički osećaj pripadnosti gradu, prihvatanje pluralističkog lokalnog identiteta i spremnost da se to prevede u svakodnevne akcije. Cilj **testa interkulturalnog državljanstva** je procena znanja i svesti građana o ljudskim pravima, njihovim interkulturalnim kompetencijama, njihovoj percepciji različitosti kao prednosti, kao i njihovoj spremnosti da deluju na interkulturalni način. Test takođe treba da bude i obrazovno i političko sredstvo – podizanje svesti građana, profesionalaca i političara o potrebi definisanja (urbanog) građanstva na pluralistički i inkluzivan način.

KOMPLET ALATA

[Test interkulturalnog državljanstva](#)

Identifikacija i sprečavanje sistemske diskriminacije na lokalnom nivou: [Kratki opis politike](#) i [Studija politike Participativne i promišljene demokratske strategije za interkulturalni grad](#)

[Potporni rad o urbanom državljanstvu](#)

[Ljudska prava u Interkulturalnom gradu, tematski seminar](#)

[Predstavljanje migranata i tela za učešće u interkulturalnom gradu: ključna razmatranja i principi](#)

Praćenje implementacije i merenje napretka

Procena napretka i uticaja politika i programa interkulturene integracije je pitanje u srži programa ICC i razmišljanje koje stalno evoluira. Praćenje i evaluacija alata ICC i lokalnih interkulturalnih strategija su od ključnog značaja za postizanje interkulturene vizije, razvoj strategija i inicijativa koje su zasnovane na dokazima i održavanje poverenja između stanovnika i vlasti.

Pored toga, interkulturalizam se zasniva na ideji da, iako je važno ukloniti jaz između pridošlica i starijih stanovnika u pogledu nivoa obrazovanja, zaposlenja, zdravlja, stanovanja itd., Simbolični, emocionalni i psihološki aspekti povezani sa životom u društvu, kao što su osećaj pripadnosti, vrednovanje preko kulturnih razlika, kohezija zajednice, stavovi prema različitosti, nivoi percipirane diskriminacije, takođe su izuzetno važne dimenzije integracije. Stoga, pažnju treba posvetiti i praćenju i proceni stavova i percepcija različitosti i blagostanja.

S obzirom na promenljivu prirodu raznolikosti i lokalni kontekst, praćenje i evaluacija interkulturalnih praksi je složen zadatak za gradove i ICC zajednicu. Gradovi moraju da prevaziđu nekoliko izazova kao što su manjak dostupnih podataka (uključujući raščlanjene podatke, kvantitativne i kvalitativne), nedostatak ili smanjenje budžeta i neka metodološka pitanja (kao što je identifikovanje relevantnih indikatora ili utvrđivanje uzročnosti).

1. Prikupljanje podataka

Idealan interkulturalni grad ima uspostavljene sisteme i mehanizme za prikupljanje kvantitativnih i kvalitativnih podataka i dokaza u svim oblastima predstavljenim u ovom vodiču i šire, u skladu sa lokalnim kontekstom. Na taj način grad razvija bolje razumevanje postojećih propusta i mogućnosti. Iako nema potrebe za zamenom postojećih sistema praćenja i evaluacije, interkulturalni grad će morati da istraži kako se oni mogu prilagoditi primeni interkulturalnog pogleda na svet.

To će uticati na način i vrstu podataka koje treba prikupiti kako bi se procenila situacija, identifikovali problemi, nedostaci i pokretači promena. To će uticati i na način i vrste identifikovanih indikatora.

Da bi se osiguralo da prikupljeni dokazi odražavaju stvarnost, posebno onih grupa u nepovoljnijem položaju i čiji uslovi često ostaju skriveni od vlasti i službi (kao što su ljudi koji nisu u evidenciji), prikupljanje podataka u interkulturalnom kontekstu zahteva inovativne pristupe i uključivanje različitih aktera koji odražavaju raznolikost grada.

Praktični primeri u ovom vodiču pružaju različite alate koje gradovi koriste za prikupljanje detaljnog znanja o svom stanovništvu: saradnja sa univerzitetima, istraživačkim institutima, uspostavljanje tela za praćenje i evaluaciju, anketa, manjinskih i lokalnih saveta itd. Pored toga, svaka struktura koja ima za cilj

podsticanje građanskog i političkog učešća na održiv način (kao što su mreže javnog učešća u Dublinu, onlajn panel Swansea Voices ili manjinsko telo u Oklandu) nudi gradu mogućnosti da iskoristi lokalne resurse i znanje, prikupi važne podatke i istovremeno podstakne poverenje i učešće.

Montrealski interkulturalni savet (engl. Montreal Intercultural Council (CIM)) savetuje i daje mišljenja gradskom veću i njegovom izvršnom odboru o svim pitanjima od interesa za kulturne zajednice i o bilo kom drugom pitanju koje se odnosi na interkulturalne odnose i politike. Osnovan aktom narodne skupštine Kvebeka, CIM je osnovan 2003. godine i sada se sastoji od petnaest članova volontera, uključujući predsednika i dva potpredsednika koji predstavljaju kulturnu raznolikost Montreala i dolaze iz različitih profesionalnih sredina.

Poslednjih godina CIM je aktivno učestvovao u mnogim projektima i doprineo njihovim dostignućima.

CIM traži mišljenja, prima i sluša zahteve i sugestije od bilo kog lica ili grupe u zajednici o pitanjima koja se odnose na interkulturalne odnose.

U skladu sa svojim mandatom, sprovodi ili organizuje sprovođenje studija i istraživanja koje smatra korisnim ili neophodnim za ispunjavanje svojih dužnosti.

U aprilu 2019. godine, CIM je javno izneo svoje mišljenje o dokumentu „*Montréal, cité interculturelle. Stratégie intégrée en six étapes et conditions de réussite pour une politique interculturelle*“ tj. nedavno usvojenoj interkulturalnoj strategiji grada. Mišljenje CIM predlaže inovativnu formalizaciju interkulturalne perspektive i politike prilagođene kontekstu Montreala i zasnovane na tri centralna principa ICC: 1) priznavanje različitosti, 2) jednakost i prava svih i 3) produktivne interakcije. Da bi se osigurala implementacija ove interkulturalne perspektive, mišljenje CIM uključuje šest preporuka za premošćavanje jaza između cilja inkluzije koji grad Montreal želi da ostvari kroz svoje normativne tekstove i realnosti isključenosti koju trpe neki segmenti populacije Montreala koji se suočavaju sa sistematskim barijerama. Kroz svoju savetodavnu ulogu, CIM jača poziciju i dostignuća grada Montreala kao inkluzivnog grada.

OBITen je zajednička inicijativa Cabildo of **Tenerife** (Španija) i univerziteta La Laguna nastala 2001. godine sa ciljem promovisanja naučnih istraživanja migracionih kretanja na ostrvu Tenerife. Ona daje prioritet potrebi za primenom teorijskog znanja na planiranje i upravljanje politikama raznolikosti, nadovezujući se na vezu između teorije i prakse.

Od svog osnivanja, OBITen je javnim organima dao vredne obaveštajne podatke u pravcu javne politike i resursa. Svake godine od 2001. godine organizuje tehničke seminare za produblivanje razumevanja u vezi sa upravljanjem migracionim tokovima, raznolikošću i interkulturalizmom. Tokom godina, OBITen je postao ključni instrument za planiranje i sprovođenje interkulturalne strategije inicijative Cabildo. U ranim godinama postojao je osećaj kriznog menadžmenta na Tenerifama u vezi sa migracijama, ali od 2009. godine prepoznaju potrebu za dugoročnom strategijom zasnovanom na učešću i interkulturalizmu na ostrvu. To je rezultiralo stvaranjem projekta „Zajedno u istom pravcu“ koji je interkulturalna strategija inicijative Cabildo.

Opština **Kaskais** (Portugal) nudi svojim **građanima** **Diagnóstico Social** (socijalnu dijagnostiku): organizaciju koja redovno proverava blagostanje stanovnika. Njen cilj je da uključi građane i organizacije u javne rasprave o uslovima života u Kaskaisu, podstičući dobre prakse građanstva uz promovisanje participativnije i kohezivnije opštine. Socijalna dijagnostika je kombinovana sa metodologijom Saveta Evrope pod nazivom **Spiral** (engl. Societal Progress Indicators and Responsibilities for All) koja ima za cilj proučavanje društvenog ponašanja i dobrobiti građana.

Socijalna dijagnoza je upućena sve većem broju stanovnika, bez obzira na njihovu nacionalnost i etničku pripadnost. Projekat uključuje sledeće grupe: srednjoškolci, mladi sledbenici omladinskog asocijativnog pokreta, stariji od 65 godina, polaznici akademije za starije građane, osobe sa intelektualnim/motoričkim teškoćama, imigranti.

Projekat se razvija u dva koraka. Prvo, građani odgovaraju na pitanja o širokom spektru tema, kao što su zdravlje, stanovanje, kultura i slobodno vreme, prihodi, zapošljavanje, obrazovanje itd. Drugo, organizacija ih pita kakvu su percepciju imali o blagostanju u Kaskaisu; na primer: „Šta je za vas blagostanje?“ ili „Šta biste uradili da osigurate svoje blagostanje i blagostanje svih?“.

Diagnóstico Social je deo „Rede Social“ ili „društvenog umrežavanja“ koje aktivno promovise društveni razvoj u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, podižući svest o socijalnim problemima.

2. Identifikacija indikatora

Korišćenje osnovnih indikatora je važno kako bi se omogućilo lokalnim kreatorima politika da postave i prate ciljeve za bolju implementaciju svojih lokalnih interkulturalnih politika. Gradovi imaju na raspolaganju niz indikatora koje mogu da koriste tokom razvoja

svojih interkulturalnih sistema za praćenje i evaluaciju. Oni mogu da koriste ili kombinuju indikatore koje su razvili drugi gradovi ili organizacije, kao što je Kaskais u gornjem primeru, ili da zajedno sa lokalnim zajednicama osmisle sopstvene indikatore.

ICC je razvio INDEX kao komplementarni alat, koji može vizuelno da ilustruje nivo postignuća svakog grada, napredak tokom vremena i omogući poređenje sa drugim gradovima. Iako INDEX nije namenjen da bude naučni alat, niti alat za rangiranje, sadrži niz snažnih indikatora koji olakšavaju identifikaciju i komunikaciju o tome gde se grad nalazi u odnosu na interkulturalnu integraciju, gde bi napori trebalo da budu usmereni u budućnosti i koji bi drugi gradovi mogli da budu izvor dobre prakse u ovim oblastima. Na osnovu odgovora gradova na INDEX upitnik, priprema se INDEX izveštaj i prati ga skup preporuka i predloga gde potražiti inspiraciju i dobru praksu.

INDEX projekta ICC prati napore koje gradovi ulažu u podsticanje učešća, interakcije, jednakosti mogućnosti i uključivanje principa interkulturalizma i prednosti različitosti. On meri inpute politike i ne procenjuje efikasnost ovih politika.

Bez obzira na to, nedavna [studija](#) koju je sprovedla Grupa za migracionu politiku (MPG) potvrdila je pouzdanost sistema INDEX za merenje lokalnih interkulturalnih politika. Prvo, pokazala je pozitivnu korelaciju između lokalnih interkulturalnih politika i lokalnog blagostanja stanovnika. Na primer, grad koji ima 100% bodova na novom osnovnom indeksu ICC mogao bi da očekuje da će se oko 80% njegovih stanovnika složiti da je prisustvo imigranata dobro za grad, dok oko 70% misli da se javnoj upravi može verovati. Pojavljuju se i korelacije između lokalnih interkulturalnih politika, mereno osnovnim indeksom ICC i nekoliko dostupnih lokalnih objektivnih mera blagostanja kao što su ekonomska aktivnost i prosečni nivoi prihoda. Gradovi sa jačim interkulturalnim politikama imaju značajno veću verovatnoću da imaju stanovništvo koje misli da su stranci dobri za grad, usluge su pouzdane i efikasne, a grad je bezbedan i dobar za pronalaženje posla. Ova studija je indirektno procenila uticaj interkulturalnih politika na gradsko stanovništvo.

Gradovi se podstiču da mere ishode i uticaj svojih ukupnih interkulturalnih politika. To treba uraditi ne samo prikupljanjem i praćenjem demografskih podataka, pristupom uslugama i uklanjanjem jaza između pridošlica i starijih stanovnika u pogledu nivoa obrazovanja, zaposlenosti itd. Percepcije i stavovi rezidentnog stanovništva su takođe važni i relevantni pokazatelji u tom cilju.

Dobra praksa u ovoj oblasti dolazi iz [Barometra o percepcijama i stavovima prema stanovništvu stranog porekla koji vodi Baskijska opservatorija za imigraciju](#).

Barometar ispituje deset oblasti, uključujući percepciju prisustva imigranata i percepciju obima; percipirane

efekte na baskijsko društvo; pristup pravima i uslugama; modeli suživota i relacionih prostora; održavanje kulturnih obrazaca; stepen saosećanja; stereotipima.

KOMPLET ALATA

[Upitnik INDEX interkulturalnih gradova](#)

[Kako popuniti INDEX? Metodološki vodič](#)

[INDEX grafikoni za interkulturalne gradove](#)

[Kako popuniti INDEX? Video vodič](#)

3. Praćenje napretka

Pristup odgovornosti za rezultate zasnovane na zajednici koji je razvio Vašingtonski centar za proučavanje socijalne politike koristan je alat za strukturiranje razvoja strategije ICC i praćenje rezultata.

Šta je CBRA?

Princip odgovornosti zasnovane na rezultatima znači da javne agencije mere svoj učinak ne na osnovu napora koje ulažu u rešavanje društvenog pitanja, kao što su dobri odnosi u zajednici, već na osnovu rezultata na terenu, koji su dogovoreni uz učešće svih zainteresovanih strana u zajednici. Ciljevi se postavljaju i indikatori uspeha se identifikuju kroz proces konsultacija u zajednici, rezultati se stalno prate (srednjeročno i dugoročno kroz skup indikatora, a kratkoročno kroz manji skup indikatora učinka koji se naziva „kontrolna tabla“). Rešenja pitanja se zamišljaju kolektivno i uključuju učešće agencija, ali i porodica i šire zajednice (zajedničko ulaganje institucija i građana). CBRA nije alat za upravljanje, već alat za mobilizaciju ljudi i javnih agencija ka zajedničkom cilju.

CBRA proces uključuje sledeće korake:

- ▶ Interkulturalna radna grupa, u saradnji sa Forumom interkulturalnih šampiona, telom koje upravlja razvojem strategije ICC, takođe sprovodi procedure CBRA. Prvi korak bi bio da im se pruže informacije/obuka o CBRA pristupu i da se ubede u njegovu korisnost.
- ▶ Izbor rezultata: Na osnovu rezultata interkulturalnog mapiranja i u sveobuhvatnim konsultacijama sa organizacijama i građanima, identifikovati ciljeve upravljanja raznolikošću (ili ponovo navesti ciljeve koje je definisalo gradsko veće ako je to urađeno kroz inkluzivni participativni proces), definisati prioritete i prepreke za postizanje ciljeva. Ciljevi identifikovani procesom možda nisu, u prvoj instanci, povezani sa raznolikošću, ali kada se razgovara o tom pitanju, ljudi mogu shvatiti da su kulturna izolacija ili predrasude prepreke za postizanje ovih ciljeva i odlučiti da se pozabave ovim problemima.

- ▶ Uspostaviti indikatore za merenje ostvarenja ciljeva: Indikatori moraju biti merljivi, ali merenja mogu biti veoma slobodna, na primer kako osoblje obezbeđenja na nekim javnim mestima smatra da su se sukobi između ljudi različitog kulturnog porekla smanjili. Ne bi trebalo da bude previše ciljeva i indikatora. Opšti ciljevi koje smo identifikovali su snažni, gostoljubivi i raznoliki gradovi. U mnogim slučajevima, uspeh programa će zapravo biti njegov stalni napredak tokom 2-3 godine.

Vrste indikatora

- ▶ *Okretanje krive* – pokazati napredak ka ciljevima tokom određenog vremenskog perioda, od početka.
- ▶ *Pokazatelji učinka* koji pokazuju koliko dobro radite na zadacima pomoći će vam da okrenete krivu (kakve stvari javne agencije rade da bi napredovale).
- ▶ *Postignuća*: pozitivne aktivnosti koje nisu gore navedene – na primer, otvorili smo društveni centar.
- ▶ *Anegdote* – čak i ako niste u stanju da postignete kritičnu masu, barem ispričajte priče koje stoje iza statistike koje pokazuju kako je pojedincima bolje.

KOMPLET ALATA

Izgradnja interkulturnih gradova sa građanima uz pristup odgovornosti za rezultate zasnovane na zajednici

Saveti

- ▶ Uspostaviti izvore podataka i procese prikupljanja podataka, na osnovu indikatora, kako bi se podržao proces praćenja. Uverite se da su podaci kvantitativni i kvalitativni.
- ▶ Razviti relevantne indikatore. Indikator je mera koja pomaže da se kvantifikuje postizanje rezultata. Dobar pokazatelj treba da bude zdravorazumski i ubedljiv (moć komunikacije), treba da kaže nešto važno o rezultatu (tj. da ne bude marginalan), da ima snagu podataka (konzistentni podaci za merenje rezultata). Veoma je važno razgovarati o tome u kojoj meri su percepcije relevantni pokazatelji. Na primer, „Šta za vas znači da ste zajednica pogodna za različitosti“?
- ▶ Uključite različite aktere da identifikuju relevantne indikatore i preispitaju ih.
- ▶ Utvrdite osnovne podatke koje ćete koristiti kao polaznu tačku za merenje vašeg napretka kasnije. Ovi podaci bi trebalo da budu u stanju da na neki način pokažu napore ljudi kao što su mladi i socijalni radnici koji pokušavaju da zajednice učine kohezivnijim i često ne vide da se njihovi napori odražavaju na pokazatelje širom grada.
- ▶ Izaberite strategije: definisati radnje kroz koje se mogu postići rezultati.
- ▶ Osmisliti strategije finansiranja, partnerstva sa različitim institucijama i organizacijama.
- ▶ Razviti sistem odgovornosti (osmisliti proceduru za komunikaciju sa zainteresovanim stranama, izveštavanje, unošenje izmena u strategiju i sistem itd.). O uspehu i nedostatku treba izveštavati, na primer na samitima zajednice, putem biltena itd.

Aneksi

1. Normativni tekstovi Saveta Evrope

Bela knjiga o interkulturnom dijalogu. Living Together as Equals in Dignity (2008 – kick-off document) (Živeti zajedno kao jednaki u dostojanstvu – 2008, početni dokument)

Smernice Komiteta ministara državama članicama o zaštiti i promociji ljudskih prava u kulturno raznolikim društvima (2016)

Preporuka CM/Rec (2015) 1 Komiteta ministara državama članicama o interkulturnoj integraciji

Obrazovanje

Preporuka CM/Rec (2008) 4 Komiteta ministara o jačanju integracije dece migranata i imigrantskog porekla

Preporuka CM/Rec (2008)12 Komiteta ministara državama članicama o dimenziji religija i nereligioznih ubeđenja u okviru interkulturnog obrazovanja

Preporuka Rec (2006) 9 Komiteta ministara državama članicama o prijemu, pravima i obavezama studenata migranata i saradnji sa zemljama porekla

Preporuka CM/Rec (2008)4 Komiteta ministara državama članicama o jačanju integracije dece migranata i imigrantskog porekla

Interakcija i učešće

Preporuka CM/Rec (2011) 1 Komiteta ministara o interakciji između migranata i društava koja ih primaju

Preporuka CM/Rec (2018)4 Komiteta ministara državama članicama o učešću građana u lokalnom javnom životu

Smernice za građansko učešće u donošenju političkih odluka (2017)

Preporuka R (92)12 Komiteta ministara o odnosima sa zajednicom

Međunarodna perspektiva

Preporuka CM/Rec (2007) 10 Komiteta ministara državama članicama o zajedničkom razvoju i migrantima koji rade na razvoju u svojim zemljama porekla

CM/Rec (84)7 o održavanju kulturnih veza migranata sa njihovim zemljama porekla i ustanovama za slobodno vreme

Tržište rada

Preporuka CM/Rec (2011) 2 Komiteta ministara o potvrđivanju veština migranata

Preporuka 1970 (2011) – Zaštita migrantkinja na tržištu rada

Preporuka CM/Rec (2008) 10 Komiteta ministara o poboljšanju pristupa migranata i osoba imigrantskog porekla zapošljavanju

Preporuka CM/Rec (2008)4 Komiteta ministara državama članicama o jačanju integracije dece migranata i imigrantskog porekla

Preporuka Rec (2004) 2 Komiteta ministara državama članicama o pristupu nedržavljana zapošljavanju u javnom sektoru

Jezik

Preporuka CM/Rec(2014) 5 Komiteta ministara državama članicama o značaju kompetencija u jeziku/jezicima školovanja za jednakost i kvalitet u obrazovanju i za uspeh u obrazovanju

Medijacija i rešavanje konflikata

Preporuka 304 (2011) o suočavanju sa izazovom međuverških i interkulturnih tenzija na lokalnom nivou

Mediji

Deklaracija Komiteta ministara o ulozi medija u zajednici u promovisanju socijalne kohezije i interkulturnog dijaloga (usvojena od strane Komiteta ministara 11. februara 2009. godine)

Preporuka CM/Rec (2007) 2 Komiteta ministara o medijskom pluralizmu i raznolikosti medijskih sadržaja

Preporuka R (97) 21 Komiteta ministara o medijima i promociji kulture tolerancije

Javne službe

Preporuka (2006) 18 Komiteta ministara Saveta Evrope o zdravstvenim uslugama u multikulturalnom društvu

Preporuka R (84) 7 o održavanju kulturnih veza migranata sa njihovim zemljama porekla i ustanovama za slobodno vreme

Prihvatanje novopridošlih osoba

Preporuka CM/Rec(2019)4 Komiteta ministara državama članicama o podršci mladim izbeglicama u tranziciji u odraslo doba

Izgradnja pripadnosti migranata kroz pozitivne interakcije: Vodič za donosioce politika i službenike (Dodatak 4 dokumentu CM (2010)172, ključna Preporuka 2.1)

Parlamentarna skupština

Preporuka 2155 (2019) - Položaj migranata i izbeglica na grčkim ostrvima: treba da se uradi više

Preporuka 2141 (2018) Spajanje porodica izbeglica i migranata u državama članicama Saveta Evrope

Rezolucija 2176 (2017) - Integracija izbeglica u vreme kritičnog pritiska: učenje iz nedavnog iskustva i primera najbolje prakse

Preporuka 2117 (2017) - Procena uzrasta dece migranata bez pratnje

Preporuka 2080 (2015) - Sloboda veroispovesti i zajednički život u demokratskom društvu

Preporuka 2049 (2014) - Identiteti i raznolikost unutar interkulturalnih društava

Preporuka 2034 (2014) - Integracioni testovi: pomaganje ili ometanje integracije?

Preporuka 1987 (2011) - Borba protiv svih oblika diskriminacije na osnovu religije

Preporuka 1975 (2011) - Zajednički život u Evropi 21. veka: praćenje izveštaja Grupe eminentnih lica Saveta Evrope

Preporuka 1962 (2011) - Verska dimenzija interkulturalnog dijaloga

Preporuka 1917 (2010) - Migranti i izbeglice: stalni izazov za Savet Evrope

Preporuka 1910 (2010) - Uticaj globalne ekonomske krize na migracije u Evropi

Preporuka 1890 (2009) - Angažovanje evropskih dijaspora: potreba za vladinim i međuvladinim odgovorima

Preporuka 1840 (2008) - Stanje demokratije u Evropi Mere za poboljšanje demokratskog učešća migranata

Preporuka 1839(2008) - Stanje demokratije u Evropi Specifični izazovi sa kojima se suočavaju evropske demokratije: slučaj raznolikosti i migracije

Kongres lokalnih i regionalnih vlasti

Migranti i integracija - Referentni tekstovi Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti

Preporuka 365 (2014) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti o promovisanju različitosti kroz interkulturalno obrazovanje i komunikacione strategije

Preporuka 304 (2011) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti o suočavanju sa izazovom međuverških i interkulturalnih tenzija na lokalnom nivou

Preporuka 262 (2009) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti o jednakosti i raznolikosti u zapošljavanju i pružanju usluga lokalnih vlasti

Preporuka 261 (2009) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti o interkulturalnim gradovima

Preporuka 194 (2006) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti o efikasnom pristupu socijalnim pravima za imigrante

Preporuka 153 (2004) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti „Pakt za integraciju i učešće ljudi imigrantskog porekla u evropskim gradovima i regionima“

Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI)

Preporuka br. 16 o zaštiti neregularno prisutnih migranata od diskriminacije

ECRI Opšta preporuka br. 4 o nacionalnim istraživanjima o iskustvu i percepciji diskriminacije i rasizma sa stanovišta potencijalnih žrtava

ECRI Opšta preporuka br. 5 o borbi protiv netolerancije i diskriminacije muslimana

ECRI Opšta preporuka br.10 o borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije kroz školsko obrazovanje i u njemu

ECRI Opšta preporuka br.11 o borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije u policiji

ECRI Opšta preporuka br.14 Borba protiv rasizma i rasne diskriminacije u zapošljavanju

2. Dodatni materijal za čitanje

Breugel, Ilona van, Xandra Maan and Peter Scholten (2014). Conceptualizing mainstreaming in immigrant integration governance. A literature review. UPSTREAM project

Cantle, Ted (2012). Interculturalism: The new era of cohesion and diversity. Basingstoke: Palgrave.

Chignell, B. (2018). Five reasons why diversity and inclusion at work matters. CIPHR

Gimenez, Carlos. (2003). „Pluralismo, multikulturalismo e interkulturalidad. Propuesta de clarificación y apuntes educativo“, Revista Educación y Futuro: Revista de Investigación Aplicada y Experiencias Educativas, br. 8: 9-26, Editorial CES Don.

Huddleston, Thomas, Judit Tánczos and Alexander Wolffhardt (2016), Strategic developments on migration integration policies in Europe, Compas Global Exchange on Migration and Diversity, Oxford: Oxford University.

Međunarodna organizacija za migracije (2015). World Migration Report 2015: Migrants and Cities, New Partnerships to Manage Mobility.

Meer, Nasar, Tariq Modood, and Ricardo Zapata-Barrero (2016). Multiculturalism and interculturalism: debating the dividing lines. Edinburgh: Edinburgh University Press.

McKinsey Global Institute (2016). People on the move: global migration's impact and opportunity.

Grupa za migracionu politiku (2018). How the Intercultural integration approach leads to a better quality of life in diverse cities.

OECD (2018). Working together for local integration of migrants and refugees.

Page, Scott E. (2008). Razlika: How the power of diversity creates better groups, firms, schools, and societies. Princeton: Princeton University Press.

Vertovec, Steven (2014). Super-diversity. London: Routledge.

Wagner, Andrea (2011). Correlation analysis between the intercultural cities index and other data. BAK Basel.

White, Bob (2017), Intercultural cities: policy and practice for a new era. Palgrave 2018.

Wilson, Robin (2018). Meeting the challenge of cultural diversity in Europe. Moving beyond the crisis. London: Edvard Elgar.

Wood, Phil, Charles Landry (2008). The intercultural city: planning for diversity advantage. London: Earthscan.

World Economic Forum (2018). Migration and its impact on cities.

Raznolikost je postala ključna karakteristika današnjih društava i posebno je opipljiva u urbanim centrima. Dok su ljudi različitog nacionalnog, etničkog, jezičkog i verskog porekla neizmerno doprineli posleratnom prosperitetu, nejednakosti vezane za poreklo, kulturu i boju kože i dalje traju, a zabrinutost zbog pluralizma, identiteta i zajedničkih vrednosti često je politički instrumentalizovana. Problem podsticanja jednakosti i kohezije u kulturno raznovrsnim društvima postao je akutniji. Gradovi su u jedinstvenoj poziciji da osmisle i testiraju odgovore na ovaj izazov.

Savet Evrope i njegovi partnerski gradovi razvili su i potvrdili interkulturni pristup integraciji i inkluziji koji omogućava gradovima da iskoriste prednosti i svedu na minimum rizike vezane za ljudsku mobilnost i kulturnu raznolikost. Deceniju nakon početka ovog poduhvata, sve je više dokaza da raznolikost, kada se ona prepozna i kada se njome upravlja kao resursom, proizvodi pozitivne ishode u smislu kreativnosti, blagostanja i ekonomskog razvoja.

Program za interkulture gradove (ICC) poziva gradove u Evropi i šire da istraže i primenjuju politike koje koriste različitosti za lični i društveni razvoj. Ovaj detaljan vodič je alat za lokalne vlasti da primene urbani model interkulture integracije i inkluzije. Ona odražava naučene lekcije i nadovezuje se na primere upravljanja gradovima, uzimajući raznolikost kao resurs kako bi se olakšala izgradnja poverenja i zajedničkih identiteta raznovrsnih grupama.

www.coe.int

Savet Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Obuhvata 46 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Saveta Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda primenu Konvencije u državama članicama.